

Stališča in mnenja bralcev ob članku: Ustavna pravica ali privilegij?

Na članek »Ustavna pravica ali privilegij?«, objavljen v letošnji 45. številki našega lista, smo do 24. novembra prejeli kar 10 odgovorov. To dokazuje, kako koščke vprašanja smo se lotili, ko smo se začeli ukvarjati s pojasnjevanjem stališč zvezi z odpustom upokojencev v jeseniški železarni. Kot smo obljubili, objavljamo izvlečke iz odgovorov, ki so po našem mnenju značilni. Če bi namreč objavljali vsa pisma v celoti, bi to zavzelo preveč prostora v našem listu.

Izmed 10 pisem, kolikor smo jih prejeli, se trije pisci v glavnem strinjajo s pri-
zadeti, 6 pa jih pritrjuje samoupravnim organom železarne.

Stane Adam, uslužbenec železarne: Prosim, če objavite popravek o moji izjavi, ki sem jo podal na sestanku upokojenih, prizadetih članov ZB. Zdi se mi, da me novinar ni pravilno razumel, ko sem govoril v imenu prizadetih, ker sem se v delovnem razmerju in nisem upokojenec, torej nisem odpuščen.

(Opomba novinarja M. P.: Tovariš Adam je govoril v imenu upokojencev in pri tem uporabljal 1. osebo množine)

Odbor združenja borcev NOV na Plavžu na Jesenicah: Odbor je imel redno delovno sejo 16. novembra in tedaj razpravljati tudi o omenjenem članku. Po njihovem mnenju je ing. Mlakar nanizal v svojem pojasnilu nekaj problemov o ponovni zaposlitvi upokojenih borcev in trdil, da je ponovno zaposlovanje vneslo v železarno nered. Po zakonu ima vsak državljani pravico do zaposlitve, ne glede na to, ali je upokojen. Torej je trditve o neredu pri zaposlovanju neprimerna. Izjava ing. Mlakarja o tem, kako vsak, ki dobi pokojnino in redni mesečni zaslužek, izkorišča skupnost, je zelo smela. Lahko jo ocenimo kot nasprotovanje sklepom najvišjih samoupravnih organov in tov. Titu, saj je tudi on povedal že večkrat svoje stališče do zaposlovanja upokojenih borcev, predvsem oficirjev in organov notranjih zadev. Ni prav, da Mlakar zavzema tako stališče, kajti on je lahko študiral, ko so ti ljudje — po vojni — delali.

Pismo tovariša Slovenka je sprožilo vprašanje višine pokojnin upokojenih borcev. Zakonodajalec, ki jim je omogočil upokojitev, jim namreč s tem ni zamislil tudi dostojnih prejemkov. Tudi teh 9 tovarišev ima sorazmerno majhne pokojnine.

Ponovna zaposlitev že upokojenih borcev po mnenju odbora ni zadovoljiva rešitev. Zato naj bi takim, ki imajo nizke pokojnine, dali dodatno pomoč v obliki priznavalnini, otrokom, ki se še šolajo, oskrbeli primerne štipendije, ženam in otrokom, ki so sposobni za delo, pa priskrbeli primerno zaposlitev.

Odbor pa se le ne strinja s stališči tovariša Slovenka in drugih, ker se po njegovem mnenju hočejo postaviti nad družbo in bi radi, da bi zanje veljala drugačna merila kot za druge ljudi.

Vaclav Povh, Maribor, Moše Pijade 34, upokojenec: Če bo ukrep samoupravnih organov jeseniške železarne sprožil val podobnih ukrepov tudi po drugih krajih, bo to prej v prid kot pa v škodo naši družbi. Nehal se bo lov za dvojnimi zaslužki, sproščena bodo delovna mesta za mlajše, manj bodo odhajali v tujino. Precej je upokojencev, ki morajo preživljati sebe in družino s pokojnino izpod 50.000 starih dinarjev. V primerjavi s tako pokojnino je pokojnina okoli 70.000 kar lepa. Zato meni, da honorarno delo takih z večjimi pokojninami pomeni odjedanje kruha mlajšim, pa naj gre za kogarkoli. Upokojenci nestrno pričakujejo nov pokojninski zakon z dodatki za nezaposlene žene. Morda se potem ne bo več treba upokojencem, ki imajo majhne pokojnine, pogotovati za dodatno zaposlitev.

Marija Mlakar, Celje, Grčarjeva ulica, nova hiša: Sprajše, koliko ima dohodkov ing. Mlakar, ki je družbi sicer potreben kot strokovnjak, toda tudi nekdanji borci so bili nekoč zelo potrebni. Če je mlajši, bi bilo dobro vedeti, ali se tudi on ni šolal s pomočjo štipendije kot mnogi današnji strokovnjaki. Toda vsi, ki bi radi študirali, niso dobivali štipendij, in je torej bil tudi to privilegij. Pokoj-

nine borcev so zelo nizke, zaradi vojnih in povišnih razmer pa so se ženile kasneje kot drugi. Ali naj zdaj študirajo svoje otroke v revščini?

Glede izjave Milana Polaka pravi, da morda on res zaseda svoje delovno mesto zaradi preteklih zaslug in da je res precej takih, toda po večini so se bivši borci po vojni potrudili, da bi dosegli tudi formalno večjo strokovnost za delovna mesta, ki jih zdaj zasedajo. V prihodnosti se bodo razmere še zaostrile;

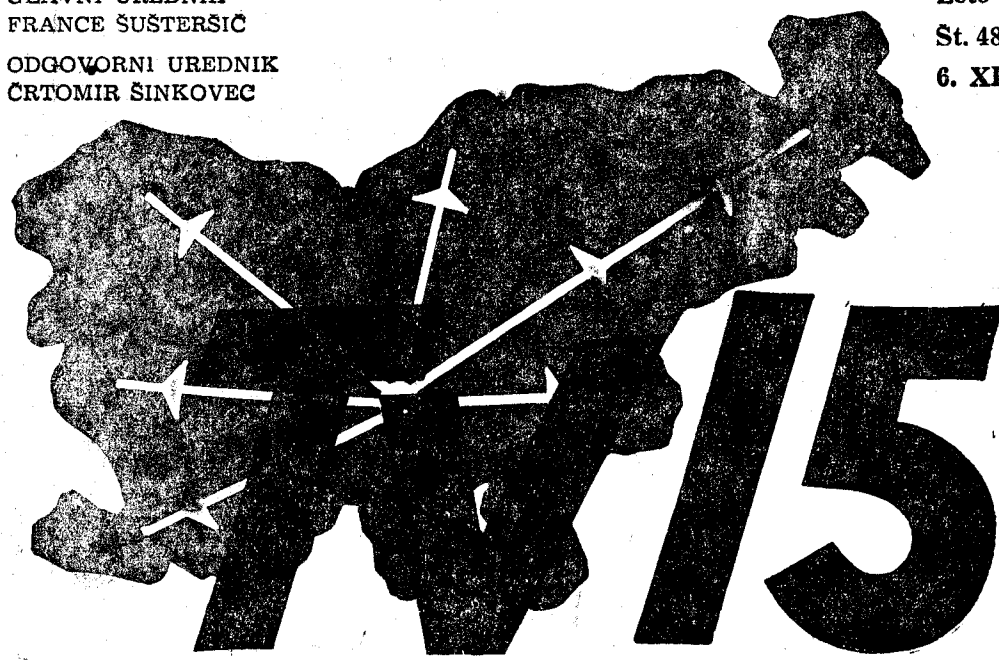
toda gre za starejše ljudi, ki bodo šli kmalu v pokoj. Če gre za tovariše, ki so bili po vojni stari 18 do 25 let in ki so se potem izsolali, jim ni kaj očitati.

Število 9 bivših borcev za železarno, pravi, res ni veliko, meni pa, da to ni izkoriščanje, če dobivajo plačo in pokojnino. Saj plačo zaslužijo z delom, za pokojnino pa so vsa povojna in predvojna leta plačevali svoj delež in ga zdaj torej samo pre-

(Nadaljevanje na 3. strani)

GLAVNI UREDNIK
FRANCE ŠUSTERŠIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRITOMIR ŠINKOVEC

Leto IV
St. 48
6. XII, 1966

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

IZ RAZGOVORA NA OBČINI LJUBLJANA-CENTER

STANOVANJE JE ŠE VEDNO POGLAVITNO VPRAŠANJE

Menda ni potrebno nikomur posebej razlagati in opsovati, kaj za človeka pomeni stanovanje. Verjetno je najvažnejši element osebne in družinske življenjske ravni, ki vpliva na vse drugo. Po reformi težimo za tem, da bi kar

To nam uspeva ponekod počasneje, drugod hitreje. Pri mladih, ki šele zdaj vstopajo v proizvodnjo ali delajo šele nekaj let, ni bistvenih težav, ker imajo pred seboj še vrsto let aktivnega dela. Toda kaj je s tisti-

najbolj »mestno« občino pri nas, občino Ljubljana-Center.

Razgovora so se razen našega novinarja udeležili še:

● Boris Arnejšek, tehnični sekretar občinskega odbora ZZB,

se da hitro speljali stanovanjsko gospodarstvo na novo pot, iz stanovanj pa napravili gospodarsko kategorijo, potrošno blago (do zdaj so bila stanovanja več ali manj družbeno-socialna kategorija).

invalidov in borcev, ki niso v delovnem razmerju:

1962/1963	— 101 milijon
1963/1964	— 213 milijonov
1964/1965	— 391 milijonov
1965/1966	— 169 milijonov

Vsi ti ljudje žive v kritičnih stanovanjskih razmerah. Sicer jih je le malo, ki so povsem brez stanovanja, to se pravi, da so podnajemniki v drugih družinskih stanovanjih. Večina jih živi v vlažnih, nezdruhljivih ali premajhnih stanovanjih. Pri cenitvi, katero stanovanje je za koga neprimerno, se držimo splošnih meril, ki veljajo za vse mesto. Po teh se stanovanja delijo v 7 kategorij.

Kot vidimo, se stanje iz leta v leto slabša, namesto da bi se popravljalo. Največkrat je vse pisanje in razpravljanje po časopisih več škodovalo kot koristilo, ker je javnost potem mislila, da stanovanjskega vprašanja bivših borcev in invalidov ni več, da je že rešeno. Tudi zdaj se sprašujem, ali bo članek v našem listu, ki ga nameravate napisati, kaj koristil, da bo prišel v naše sklade kak dinar več...

● Alfonza Žužek: Glede zaposlenih bivših borcev in invalidov smo delali lani pregled po podjetjih, kako je z njihovim stanovanjskim vprašanjem. Izmed anketiranih podjetij v občini nam tri sploh niso odgovorila. Po lanskih podatkih je bilo v občini zaposlenih po podjetjih 412 bivših borcev in invalidov, ki nimajo primernih stanovanj ali pa so brez njih. Zaposleni so po podjetjih, ki imajo sedež v naši občini. Od tega števila jih 222 tudi stanuje na območju naše občine. Le-ti v vsakem primeru ostanejo na naši skrbi tudi potem, ko se upokojijo.

Med podjetji, ki jih stanovanjsko vprašanje bivših borcev in invalidov najbolj tare, je nedvomno sekretariat za notranje zadeve. Po lanskih podatkih je tam zaposlenih kar 60 tovarišev in tovarišic brez primernih stanovanj. Če upoštevamo, da jih je medtem nekaj teh že odšlo v pokoj, veliko pa jih bo šlo letos in prihodnje leto, si lahko predstavljamo težino problema.

Večkrat se zgodi, da pride bivši borec ali invalid k nam prosi za stanovanje, ker so ga k nam napotili v podjetju. Tako je na primer nedavno prišel k nam neki tovariš, ki ga je poslalo podjetje »Modna oblačila«. Tovariš je prišel k nam, klical smo podjetje, in od tam so nam odgovorili, da so mu pripravili 300.000 dinarjev posojila. Kaj naj si pomaga s tem denarjem? Vodilnim uslužbencem z dobrimi prejemki so dajali večje vsote, ker so tudi sami več prispevali. Toda kako naj naš človek s 60.000 do 80.000 dinarji mesečnih dohodkov in družino kaj prihrani za stanovanje? Takih primerov je še več. V mnogih podjetjih slepijo delavce z obljubami, da bodo dobili stanovanje, vse do upokojitve, potem pa se jih otresejo, češ zdaj je občina dolžna skrbeti zanje. To je po mojem mnenju glavni vzrok naraščanja števila bivših borcev in invalidov z neprimernimi stanovanji na naši prednostni listi.

● Franc Pungertar: V občini Ljubljana-Center je izjemen položaj glede mnogih drugih vprašanj, pa tudi glede stanovanjskega vprašanja borcev. Se zdaj se pojavljajo povsem

(Nadaljevanje na 7. strani)

Besede in dejanja

● Resnice ni na papirju temveč v delovnih ljudeh...

Konstruktivna, dobrohotna kritika je zaželeni to znova poudarjam. Zato tudi odhajam v naše kraje in med kolektive, da od ljudi samih ališim, kaj imajo povedati, in da vidim, kakšen je položaj. Brez tega ne bi mogel. Na papirje namreč ne dam dosti. Nekateri papirji so me dezinformirali. Zato bi želel, da vsi naši komunisti, tisti na vodilnih mestih, hodijo med naše delovne ljudi, med proizvajalce, da vidijo v praksi, kako se razvijajo posamezne stvari in kaj je treba nadalje storiti.

Iz Titovega govora v Bičljini

● Globoke brazde našega razvoja...

V zadnjem pred vojno statistično obdobjem letu (1939) je statistika zaznamovala 920 tisoč zaposlenih, lani pa 3 milijone 662 tisoč. V ta hudournik več milijonov ljudi se je zili ne le ves prirastek za gospodarjenje sposobnega prebivalstva, marveč tudi tista dva milijona absolutno zmanjšane števila kmečkega prebivalstva. Tu ne gre zgolj za spremembo statusa, marveč za spremembo celotnega življenja, potrošnje, navad in svetovnih nazorov. Samo v zadnjih osmih letih skoraj pol milijona ljudi opravilo izpit za kvalificirane in visoko kvalificirane delavce, v istem času pa je diplomiralo na visokih in visjih 159 tisoč (skoraj 20 tisoč na leto nasproti 2.430 v predvojni letih).

Komunist — 25. XI. 1966

● Odločna beseda delavcev

Zaradi nezadovoljstva nad nezdruhljivimi razmerami v podjetjih, so delavci kemične tovarne »Exoterm« v Kranju zahtevali sestanek celotnega kolektiva. V živihni peturni razpravi na tem sestanku, ki je bil minuli petek, so člani kolektiva odkrito spregovorili o nepravilnosti v podjetju in odločno povedali, da tako ne more iti več naprej. Menili so, da je za take razmere krivo vodstvo tovarne, predvsem direktor, ki ni sposoben, da bi se dalje vodil podjetje.

Delo — 24. XI. 1966

● Nergaštvo prihaja iz znanih virov...

Se ena zadeva z območja tega boja, ki jih srečujemo, in takih je precej — so intrigirane, polovčne resnice in neupravičene trditve o nekakih privilegijih. To so viri nergaštva in frakcijskosti, ki ugrajajo v sebi veliko slabega za so-
solidarnost in socialističnih družbenih odnosov. Proti vsemu temu se moramo odločno boriti tudi v lastnih vrstah.

4. jul — 22. XI. 1966

● Kazen za vodilne uslužbence

Na izredni konferenci članov ZK znane cemenarne v Pučju, sklicali so jo po dvomesečnem delu partijske komisije, so izrekli trinajst partijskih kazni — in predlagali več izključitev iz delovne organizacije. Direktor tovarne Marjan Bičič je kaznovan z zadnjim opominom pred izključitvijo iz ZK, organom upravljanja in kolektivu so predlagali, da ga izključijo iz delovne organizacije. Vse to je posledica nezdravega stanja in škodljivih odnosov v tovarni cemenar, zato pa so najbolj kaznovani odgovorni vodilni uslužbeni.

Ljubljanski
dnevnik — 24. XI. 1966

● Ne samo cena, tudi prekrški in pomanjkljivosti naraščajo

Gostinske usluge so z dneva v dan dražje. Cena prenočevanja se je v večini hotelov, v primerjavi z lanskim letom, podražila za nad 80 odstotkov. Tudi cene prehrane se dvigajo. Pri tem se podražitve gibljejo med 30 in 40 odstotkov. Toda na posvetovanju so naglašali, da v gostinstvu ne zaskrbljujejo samo cene. V nasprotju s pričakovanji pa se z dvigom cen dviga tudi število prekrškov in pomanjkljivosti.

Politika — 26. XI. 1966

za vaš dom

lesonit

ILIRSKA BISTRICA

Plenum CK ZK Srbije. — Na plenumu centralnega komiteja Zveze komunistov Srbije so razpravljali o aktualnih idejno-političnih problemih visokega šolstva. V razpravi so posvetili posebno pozornost materialnim problemom, odnosu med univerzo in družbo ter položaju inteligence. Razpravljalec Radosavljević je poudaril, da mora reforma osamosvojiti fakultete in uskladiti razvoj šolstva z družbenim potencialom, z možnostmi in potrebami.

Predsednik Tito je obiskal Romunijo. — Predsednik republike Josip Broz Tito se je tri dni mudil na neuradnem obisku v prijateljski Romuniji. Letos je bilo to že drugo srečanje najvišjih predstavnikov sosednih socialističnih držav. Aprila je bil predsednik Tito v Romuniji na petdnevem uradnem obisku. Obkrat se je seznanil z dosežki v industrijskem in gospodarskem razvoju Romunije.

Kongres madžarske socialistične partije. — IX. kongresa madžarske socialistične delavske partije se je udeležilo preko tisoč delegatov iz države in delegacije iz več kot 30 držav. Delegacije ZK Jugoslavije je vodil dr. Vladimir Bakarić, ki je povedal, da živimo v času, ko socializem preprša nacionalne meje in ko se v praksi pričenja ustvarjati nov svetovni sistem družbenih odnosov.

Dogodki tedna

U Tant bo ostal generalni sekretar OZN. — Burmanski diplomat U Tant bo ostal generalni sekretar Organizacije združenih narodov še naslednjih pet let. V petek so mu izrekli enotno zaupnico: v prepolini dvorani generalne skupščine je dobil glasove vseh delegacij. Ob tej priložnosti je dejal, da je OZN zdaj edini in najbolj primeren center za povezovanje akcij za mir.

Francjo je odbil zahteve opozicije. — Španska vlada je odklonila zahtevo opozicionalcev, naj jim zagarajo pravico, da svobodno povedo svoje mnenje v kampanji pred referendumom o avtonomnih spremembah, napovedanem za 14. december. Zahteva je bila zavrnjena, ker lahko po španskem zakonu predlagajo take peticije samo posamezniki, ne pa tudi skupine.

Pariz: eksplozija v klubu Jugoslovancev. — V prostorih kluba Jugoslovancev v Parizu — prostori so v poslopiju jugoslovanske veleposlaništva — je eksplodirala močnejša tempirana bomba. Eksplozija je povzročila večjo materialno škodo in laže ranila dva uslužbenca. Urni mehanizem je bil naravnano tako, da bi bomba eksplodirala v času, ko bi prišlo iz kinematografske dvorane okrog 300 ljudi. Krivce moremo zaenkrat iskati pri ekstremistični emigraciji.

Kiesinger izvoljen za kanclerja. — Zvezna republika Nemčija je dobila novega kanclerja. To je Kurt Georg Kiesinger, 62-letni ministrski predsednik zvezne dežele Baden-Württemberg. Komentarji širom sveta menijo, da nedavne politične spremembe v ZR Nemčiji pomenijo nevarnosti, ki se skrivajo v oboroževanju in krepitvi neonacizma.

Kosigin v Parizu. — Predsednik sovjetske vlade Aleksej Kosigin se mudi na devetdnevem obisku v glavnem mestu Francije. V njegovem obisku se jasno odraža razvoj sodelovanja med državama, ki ga je okreplil obisk de Gaulle v Sovjetski zvezi junija letos. Državnika poleg razvoja sodelovanja med obema državama obravnavata stanje v Vietnamu, odnose med Vzhodom in Zahodom, nemški problem in evropsko varnost.

Delne volitve v Italiji. — V 309 občinah v raznih delih Italije so bile volitve v nove občinske svete. Izidi na splošno ne pomenijo kakšnih velikih premikov. Združeni socialisti so izgubili določen odstotek glasov v severnih delih države in dobili nekaj več glasov v južnih pokrajinah. V Tržaški pokrajini pa so bile tudi pokrajinske volitve; v pokrajinski svet so prišli tudi štirje Slovenci.

OZN ponovno zavrnila članstvo Kitajske. — Generalna skupščina OZN je že šestnajstič zavrnila predlog, naj bi LR Kitajski priznala pravico do zastopstva v OZN. Ta predlog v obliki resolucije so bile predložile Albanija, Kambodža in še devet držav. Skupščina je tedaj sprejela predlog ZDA in še 14 držav, po katerem je za sprejem Kitajske v OZN potrebna dvotretjinska večina glasov. Po tem je skupščina z glasovanjem zavrnila sprejem Kitajske v OZN.

Novoletno premirje v Vietnamu. — Južnovietnamska vlada se je posvetovala s svojimi vojaškimi zavezniki in sklenila, da bo med božičnimi in novoletnimi prazniki kakor tudi ob budističnem Novem letu, med 8. in 12. februarjem, ustavila vse ofenzivne vojaške operacije tako v Južnem kakor v Severnem Vietnamu. Med božičnimi prazniki in ob koledarskem novem letu bo trajalo premirje po 48 ur.

Zaplet izraelsko-jordanskega spora. — Na izraelsko-jordanski meji se še vedno krešejo manjši spopadi; Izraelci so po kratki zračni bitki sestrelili dve egiptovski letali, ki sta kršili izraelski zračni prostor. V Jordaniji kličejo pod orožje vojaške obveznike. Američani bodo Jordancem kmalu poslali 36 letal kot vojno pomoč. Kralj Husein pravi, da je Srednji vzhod tik pred eksplozijo, ki utegne biti za mir nevarnejša, kot je bila Sueška kriza.

Udar v Burundiju. — Premier Burundija kapetan Mikombero je razglasil republiko v deželi in oznanil, da so z vojaškim udarom vrgli kralja Ntara V. Razglasil se je za predsednika republike in izjavil, da je vlada razpuščena. V deželi so ustanovili ljudski revolucionarni odbor 12 oficirjev, dokler ne sestavijo nove vlade. Dosedanja ustavna monarhija Burundi in sosednja republika Ruanda sta sestavljali ozemlje Ruanda-Burundi, ki je bilo pod skrbništvom OZN.

Tajni pogovori Wilson-Smith. — Britanski premier Harold Wilson in šef južnorozijskega režima Ian Smith sta se na britanskem rušilcu »Tiger«, zasidranem pred Gibraltarjem, pogovarjala o rozijski krizi. Njuni razgovori so se končali z delovnim dokumentom, ki naj bi po izjavi Wilsona postal nekakšen temelj za rešitev krize, če bi ga sprejeli obe strani. V nasprotnem primeru bo Velika Britanija predložila problem v obravnavo OZN.

Odbor Kamniško-zasavskega odreda si želi tesnega sodelovanja s svojimi borci

Ze v eni prejšnjih števil TV15 smo objavili, da je bil sestavljen iz bivših borcev KZO odbor, ki ima nalogo razvijati tradicije NOV in zbirati potrebno gradivo za izdajo kronike Kamniško-zasavskega odreda. Odbor je doslej imel že več sej, na katerih je obravnavalo delo posameznih komisij in razpravljalo o domicilu, o bodoči slovesi oziroma zboru celotnega odreda, ki naj bi bil predvideno na dan borca v prihodnjem letu na območju, kjer se je odred v času vojne največ drževal. Predlagali so, naj bi bil zbor na Vavah pri Litiji.

Odbor je dobil svoj domicil v občini Zagorje ob Savi. Za občinski praznik litijske občine 24. decembra pa bo tudi tam sprejet domicil KZO odreda. Na slavnostni seji občinske skupščine v Litiji bo predsednik predal predstavniku KZO prapor borcev KZO, zastopnik občine Zagorje ob Savi pa bo na prapor privezal spominski trak.

Odbor KZO se je na zadnji seji odločil, da prepusti pobudo posameznim komisijam, da same sklicujejo seje komisij in izvajajo določene naloge in sklepe odbora. Odbor namreč sestavljajo člani, ki stanujejo izven Ljubljane. Največ jih je iz Litije; celo iz Raven na Koroskem je en član. Za operativno delo odbora je imenovan ožji odbor — sekretariat, ki se lahko hitro sestane in rešuje nujne zadeve.

Prva seja komisije je bila sklicena za 3. 11. 1966, kjer so podrobno obrazložili namen odbora in njegove naloge. Odbor je posebej naloge posameznih komisij. Za uspešno delo teh, predvsem zgodovinske, je nujno

potrebno tesno sodelovanje vseh tistih udeležencev v KZO, ki kaj vedo o posameznih borbah in drugih akcijah odreda.

Želja nas vseh je, da bodo posamezne akcije in borbe opisane tako, kot so se v resnici odvijale. Naj nas ne bo sram, če smo se kdaj strateško tudi umaknili pred premočnim sovražnikom. Saj smo konec koncev le zmagali!

Iz razgovorov s posameznimi udeleženci KZO je razvidno, da nekateri že imajo napisane spomine raznih akcij in borb, ki so se jih udeležili v omenjeni enoti. Zato odbor poziva in prosi vse tiste, ki že imajo kaj napisanega in dokumentiranega gradiva (fotografije, skice, prepustnice, razna povelja, sezname itd.), da takoj to gradivo pošljejo na Republiški odbor ZZZ NOV Slovenije, Ljubljana, Beethovnova 10, odbor Kamniško-zasavskega odreda.

Vse poslano gradivo bo pregledala posebna komisija in ocenila njegovo vrednost. Dobre prispevke bo odbor tudi honoriral ter objavil v zgodovinski knjigi, ki bo izšla verjetno čez dve leti. Seveda je izid knjige odvisen od tistih, ki bodo prispevali svoja dela. KZO ima zelo pestro zgodovino, čeravno je precej »mlajši« od drugih enot NOV. Vse, kar bodo borci napisali o dogodkih, bo ostalo za pogled našim mladim pokolenjem.

Komisija za tehnično delo prosi vse udeležence Kamniško-zasavskega odreda, da čimprej sporoče svoje naslove na naš naslov. Podatke potrebujemo za evidenco oz. kartoteko udeležencev KZO. Prav tako naprosamo svoje padlih udeležencev v KZO, da nam sporoče, v kateri enoti, bataljonu itd. je bil pokojni in v katerem kraju je padel.

Stab bataljona Kamniško-zasavskega odreda. Od leve proti desni: Ivan, komandant; Nada-Majda, bolničarka; Čok, komisar čete; Srakar, intendant; Milenko, obveščevalec; Vera; Tone, namestnik Stab bataljona Kamniško-zasavskega odreda. Od leve proti desni:

Vse te podatke potrebujemo za vabilo na zbor odreda in razdelitev zgodovinske knjige, ki jih bodo dobili tudi svojci (ožji sorodniki) padlih borcev KZO.

Za evidenco potrebujemo tiste tovariše, ki so bili v KZO

od ustanovitve odreda (17. II. 1944) pa tudi za tiste, ki so bili pred tem v drugih enotah, ali kasneje premeščeni v druge enote. Znano je, da je večje število borcev KZO odšlo v Slavodrovo, kasneje pa tudi v VDV brigado.

Priprave na občne zборе

Občinski odbor Zveze združenj borcev NOV v ljubljanski občini Vič-Rudnik večkrat na leto skliče sešatek predsednikov in tajnikov združenj z območja viške občine. 66 je vseh združenj in sestanki so vedno dobro obiskani. Obenem moramo povedati, da so se posebno prizadevali viški rezervni oficirji in podoficirji, za katere pravijo, da so najboljši od vseh ljubljanskih tovarišev. Na nedavni seji, ki jo je sklical občinski odbor, so se predsedniki in tajniki združenj pogovarjali predvsem o pripravah na bližnje občne zборе.

Združenja borcev in invalidov v občini Vič-Rudnik menijo, da občnih zborov v njihovih organizacijah ni povsod potrebno sklicati. Predlagajo, naj bi povsod izvedli delovne konference, pripravili poročila, razprave, vendar bi ponekod pripomnili, da statut poudarja, da morajo združenja vsako leto opraviti svoje redne skupščine in izvesti volitve v odbore, pri čem volitvah pa izmenjati četno odbornikov. O letošnjih občnih zbora bodo viški borci in invalidi še razmišljali.

Na nedavni seji so se pogovarjali tudi o popisu udeležencev NOB, o pisanju krajevnih kronik in o obujanju tradicij NOB. Poudarili so, da bo treba kmalu napisati kroniko Turjaka, katerega običje vsako leto več turistov — domačin in tujih. Združenja, ki kronik še niso pričela pisati, bodo kmalu dobila posebna navodila za pisanje, ki jih je izdelala komisija za zgodovinsko dejavnost. O spominskih obeležjih — 130 jih je na območju viške občine — so menili, da bo treba sredstva za obnovo mnogih obeležij čimprej zagotoviti.

Tudi o predlogu za zvišanje članarine ZB so se menili. Opozorili so, da bodo organizacije v primeru zvišanja članarine na 12 novih dinarjev izgubile mnogo članov; tudi v viški občini je namreč mnogo vdov in mater padlih borcev, ki jim je družinska pokojnina edini denarni dohodek.

Viški borci in invalidi se močno ogorčeni nad pisanjem novinarja Ljubljanskega dnevnika Čučka. Pravi, da nepravilnosti ne gre popustevati ter da je edino »TV 15« primeren za razčiščevanje mnenj o stvareh, ki zadevajo borce. — ZB

Poizvedujemo

Prosim borce in komisarja Andreja Bohinca — Kokrski odred — naj se mi javijo, ker želim uveljaviti dvojna leta za čas od 1944 do 1945. V času okupacije sem bival tudi na Jesenicah kot finomehanik in bil povezan z Janezom Krivcem, ki je bil ustrelen kot talec v Kranjski gori.

Andrej Ropač, Aškerčeva 10, Piran

Iščem Milana Bajca, politkomisarja komande mesta Cepovan. Tam sem ga spoznal junija 1944. Z njim in še z drugimi bojnimi tovariši si želim dopisovati in se z njimi srečati.

Cvetko Hvala, Rožna ulica 1, Idrija

Prosim tovariša Jožeta Bertona, ki je bil v 10. ljubljanski brigadi šest odseka za zvezo od maja do novembra 1944, da mi pošlje svoj naslov, ker ga potrebujemo za ureditev delovne dobe.

Stane Mokotar, Novo mesto — Gelnica

NEPOZABNI TOVARIŠI SLOVENC!

Ni dolgo tega, kar je na povabilo odbora 11. SNOUB »Miloš Zidanek« prišla na obisk v Maribor skupina 30 borcev NOV iz Prijedora. Gostje so si ogledali muzej NOB v Mariboru, obiskali so tudi Velenje, Slovenj Gradec in Slovensko Bistrico, ogledali pa so si tudi zadnje bojišče 1. pohorskega bataljona na Osankarici. Na posebno povabilo borcev iz Frankolovega so si ogledali tudi ta kraj, kjer so Nemci obesili 100 talcev.

Dvodnevni obisk je izzzvenel v pristržno utrjevanje bratstva in enotnosti. O tem govori tudi pismena zahvala občinskega odbora ZZZB iz Prijedora, v kateri izražajo udeleženci izleta svojo hvalačnost prirediteljem, da so jim omogočili seznaniti se z zgodovino NOB na Stajerskem in s problemi bivših borcev. V pismu se tudi zahvaljujemo številnim bivšim borcem 11. brigade, ker so že pred obiskom obiskali Mirka Grahovca-Mileta, ki živi z družino v Prijedoru. Prav ti obiski so pripomogli, da je prišlo letos do obiska Prijedorčanov.

D. Miklavc

NAŠE VRSTE SE REDCIJO

JULKA ROMIH

V tridevetdesetem letu starosti nas je pred kratkim za vedno zapustila Julka Romih, po domače Skorjakova mama iz St. Vida pri Planini pod Bohorjem.

Pokojnica je bila že leta 1942 povezana s partizani. Istega leta so v Mariboru Nemci za talca usirelili njenega sina Stanika, ki je bil doma gospodar. Hči Rozika pa se je znašla v celjskih zaporih. Res so jo čez nekaj časa izpustili, toda bila je vsa bolna in izčrpana. Leta 1943 ji je umrl mož. Decembra 1944 so ustaši streljali na hčer Vido, ki ima zaradi tega še zdaj posledice. Tedaj so požgali in izropali tudi njihov dom. Kmalu po vojni pa ji je zaradi posledic vojne umrl še drugi sin France, šef kabine ta kratnega ministrstva za industrijo in rudarstvo v Ljubljani.

Bila je prava slovenska žena, ki je vse hudo ni upoignilo in ki nikoli ni izgubila upanja v svobodo in boljše čase. Poleg tega je kljub starosti veliko brala in poslušala radio, zato je dobro vedela za vse politično dogajanje pri nas in po svetu. Kot gospodinja, delovna kmečka žena in mati je vzgojila 8 otrok v zavredne in poštene ljudi, zato je ne smemo pozabiti.

Jože Perčič

TEREZIJA VUČAK

K zadnjemu počitku smo v Juršinih v slovenskih gorah spremenili znano partizansko mater Terezijo Vučak. Bila je med prvimi, ki so pričeli pomagati partizanskemu gibanju. Leta 1943 je bil na njenem domu ustanovljen odbor osvobodilne fronte, ki je nadaljeval delo za priti ali padlih partizanskih revolucionarjev. Poznali so jo mnogi borci in vedeli so, da je bilo lahko pri njej nastiti, obkleti in opremiti s strelivom: Vučakova je imela pod podom veliko skladišče orožja in municije ter zdravil. Na njeni zadnji poti so jo spremlili številni ljudje, ki so jo poznali kot požrtvovalno in dobro partizansko mater.

Slava njenemu spomnu!

Ob tabornem ognju

Na odru je odgovarjal na vprašanje novinarja tovariš Franc Vehovec iz Drtije 5 pri Moravčah, partizan od 1942. Kar pet fantov iz njihove hiše je bilo partizanov.

Poslušalci so lahko poslušali z odra življensko zgodbo zavednega slovenskega človeka, ki za svojo udeležbo ni dobil skoraj nikakršnega plačila, ampak prejel udarce.

Po vojni se je vrnil v podrtjo in opustošeno domačijo in jo popravil na lastne stroške, z lastnim delom in pomočjo sosedov. Potem ga je oškodoval potres. Večino zemlje je prevzela druga, njemu pa, ki je star in je malo verjetnosti, da bi se preusmeril, so pred kratkim določili 50.000 starih dinarjev pokojnine. Ima sina, ki se uči v Ljubljani in mora zanj plačevati 25.000 starih dinarjev.

S tem v zvezi je na vprašanje novinarjev odgovarjal predsednik SZDL občine. Med drugim je tudi ocenjeval delo ZB glede tega in drugih primerov. Ni bilo slišati pohvale iz njegovih ust, prej grajo.

Vsekakor bo držalo, da je v okolici Moravč kot tudi drugje, še obilo naših ljudi, predvsem kmetov, ki so ostali brez delovne sile, sami pa so stari in bolni. Vsako leto jih je več in še dolgo bo morala vsa naša skupnost veliko prispevati, da jim bo pomagala.

MP

NA USTNEM ČASOPISU SO GOVORILI TUDI O BORCIH

Dne 18. novembra je uredništvo »Ljubljanskega dnevnika« privredilo v novem, res lepem »Partizanskem domu« v Moravčah ustni časopis. Udeležili so se ga novinarji, pevci, fotoreporterji in pa seveda precej domačinov. Novinarji so spraševali in odgovarjali. Vsekakor je ustni časopis zanimiva oblika, ki bi jo morali veliko bolj uporabljati vsi časopisi.

Z namenom, da bi bili bolj aktualni, so novinarji »Dnevnika« obravnavali tudi vprašanje bivših borcev NOV.

Moravčec so bile med vojno partizanska vas, tam žive pretežno kmetje. Pred nekaj leti pa je bilo mnogo kmetov prizadetih z arondacijo, med njimi tudi precej borcev NOV.

Zemlja zahteva

za vsako zrno kapljo znoja

Občina Vič-Rudnik ima med vsemi ljubljanskimi občinami največji odstotek kmečkega prebivalstva. Le ozek jezik — slaba desetina — od vseh 54 tisoč hektarov, kolikor meri površina občine, se zajeda v mestno področje, ostali del pa se razteza na kmetijskih površinah. Temu primerno je tudi prebivalstvo večinoma kmečko. Vsak šolar ve, da so kmečki predeli na območju Krima in Polhograjskih Dolomitov dali prve partizane v Sloveniji. In še danes so mnogi viški kraji izključno partizanski. Obiskali smo jih, da poizvemo, kako živijo tamkajšnji kovači zarje svobode in lepših dni...

● Kredite za stanovanja le tretjini

Hrano, obleko in stanovanje štejejo med najnujnejše pri- ne človekovega življenja. Toda marsikateri bivši bорец — kmet tarna: »Če bo šlo tako naprej, bom kmalu še ob streho nad glavom.« Gradbena podjetja na deželi ne gradijo blokov in borcev-kmet je prepuščen svoji iznajdljivosti, kako si bo popravil hišo. V ta namen družba dodeljuje kredite za popravila stanovanjskih poslopij. Lani je iz vsote 15 milijonov dobilo v viški občini kredit 58 borcev-kmetov ali povprečno po okroglo 250 tisočakov vsak. Za letos jim je republiški odbor ZZB NOV Slovenije namenil 6 milijonov, s pogojem, če isto vsoto prispeva tudi občinska skupščina. Viška občina je sredstva dodelila in tako bo 12 milijonov dinarjev dobilo največ 20 izmed 60 najnujnejših proslincev. Občinski odbor ZZB meni: »Če hočemo, da bo kaj zaleglo, moramo vsakemu dati vsaj pol milijona. Tako pa moramo zadovoljiti le tretjino najnujnejših primerov.« Kreditnih skladov pri občini ni več in vse kreditne posle je prevzela banka. Borce-kmetje se tudi pritožujejo, da je bančni sistem preveč zapleten, stroški za dokumentacijo za najetje kredita so previsoki.

● Preživnina za zemljo

Območja Krima, Mokreca in Dolomitov so izrazito kmetijski predeli. Tam industrije ni, razen Kovinske industrije na Igu ter Lesne industrije v Polhovem Gradcu. Okrog kmetijskih združenj se razvija vse življenje. Kajti kmetje, tudi borci, so zemljo dali zadrugi — kolikor jo je hotela vzeti — vendar nimajo izgledov, da bi se z dohodki, ki so jih dobili za zemljo, lahko preživljali. Nekatere zadruge dajejo za arondirano zemljo nizke preživnine, s katerimi se kmetje-borci ne morejo primerno preživljati. Breme za kolikor toliko dostojno preživljanje torej pade na družbo, za kmete-borce na občinski odbor ZZB, ki podeljuje priznavalnine.

● Prekratka odeja za velike potrebe

213 priznavalnin po povprečno 12 starih tisočakov na mesec podeljuje občinski odbor ZZB NOV Vič-Rudnik. Pravijo, da se bo to povprečje še letos ali najkasneje kmalu po pričetku prihodnjega leta dvignilo na 15 starih tisočakov. S priznavalinami pa večji del problemov ni rešen. Kdo jih bo zadovoljivo rešil? Sirojo se mnenja, naj bi vprašanja ostarelih in za delo nesposobnih kmetov-borcev reševala federacija. Ker pa reševanje le-teh spada v občinski okvir, nastopajo boleče razlike med priznavalninami borcev, ki živijo v različnih občinah. »Saj sem se tudi jaz boril v isti enota kot znanec Peter, pa imam enkrat nižjo priznavalmino,« je potožil neki kmet-borec. Res je, da daje viška občina najnižje priznavalnine od vseh ljubljanskih občin, res pa je tudi, da so sredstva viške občine za priznavalnine, če jih damo na kup, večja od sredstev marsikatero občine, v kateri je povprečje priznavalnin višje.

● Zakaj pravimo, da je zdravstveno zavarovanje kmetov-borcev brezplačno?

nas je povprašal viški očanec. »Veste, slišal sem in tudi bral, da imamo borci-kmetje brezplačno zdravstveno zavarovanje. Vseeno plačujemo visoke prispevke za zdravstveno zavarovanje. O olajšavah kmetov-borcev vse preveč pišete!« Kar razhudil se je Ivan. Brž smo mu hiteli pojasnjevati: »Prispevek za osnovno zdravstveno zavarovanje plačaš kot vsak drug kmet, ki ni bil borec in še celo 5 odstotkov manj. Kmetje-borci ne uživajo vseh zdravstvenih uslug, kot jih morejo tisti, ki so v službah, pač pa jih lahko kmetje-borci. To imenujemo razširjeno zdravstveno zavarovanje kmetov-borcev in to je brezplačno.«

● Priznavalnina zgolj za zdravstveno zavarovanje

Pri mnogih ostarelih boric-kmetih se pojavlja ta problem: zaradi bolezni, starosti in podobnih razlogov zemlje ne morejo obdelovati. Dobe pa lahko priznavalmino. V primeru, da kmet — borec zemljo ima, mora plačati prispevek za zdravstveno zavarovanje, čeprav mu zemlja ničesar ne daje. Ti prispevki so ponekod tako visoki, da jih kmet komaj pokrije s priznavalmino. Je to

prav? Rešitve ni, vsaj dokler predpisi ostanejo isti. »Priznavalnine ne dajemo zato, da jo upravičenec potroši za datjate, pač pa zato, da bo bolje živel. Denar gre torej iz enega žepa v drugega, ne da bi posredniku v tem obtoku kaj koristilo,« so nam dejali na občinskem odboru ZZB NOV Vič-Rudnik.

● Kdo bo delal na posestvu?

To vprašanje najpogostje postavljajo v Polhovem Gradcu in okolici, okrog Horjula, v Skriljah, na Golem, v Mohar-

jih, na Visokem, v Zapotoku in še drugod, kjer silita revščina in lonec in bolezen v posteljo. Tam je težko najti mladega človeka, tam so na kmetijah večinoma le stari, onemogli kmetje, med njimi tudi borci. Mladega človeka razumemo: v hribovitih predelih je mogoče orati le s plugom, ročne mehanizacije pa se ni mogoče poslužiti. In spet lahko ponovimo že obrabljeno, pa vseeno boleče vprašanje: kdaj bodo carinski predpisi dovoljevali uvoz manj-

ših kmetijskih strojev? Tako stanje pomeni za naše gospodarstvo le izgubo: z ročno mehanizacijo bi kmet več pridelal, bolje živel in družba bi se rešila marsikaterega socialnega vprašanja. Kaj naj po vsem tem mlad človek počneja na zemlji, ki je ne more obdelovati? »Stremimo za tem, da bi naši otroci imeli boljši in večji kos kruha, kot ga imajo starši,« povedo na občinskem odboru ZZB. »Štirindvajsetim našim otrokom pomagamo pri šolanju na srednjih in višjih šolah.« Ti otroci ne bodo ostali na zemlji in prav imajo. Mar ni bolje, da se izšolajo, pridobijo kvalifikacijo in si ustvarijo lepše življenje kot njihovi starši, ki z debelo kapljo znoja plačajo vsako zrno, ki ga iztisnejo iz zemlje? »Mar naj pustimo, da otroci borcev, ki rastejo v revščini, postanejo nekvalificirani delavci, kot so bili njihovi vrstniki pred vojno?« Slabo materialno stanje na podeželju ima daljnosežne družbene posledice. Mar ne opažamo, da po končanem obveznem šolanju vedno manj kmečkih otrok nadaljuje šolanje na srednjih, višjih in visokih šolah? Ali smemo dopustiti, da inteligenca vedno številneje izhaja iz meščanskih krogov?

Tako živijo viški kmetje-borci. Zapisali smo le nekaj bežnih utrinkov iz krajev, kjer je nekdanj bilo žarišče upora proti nasilju in krivici. Življenje gre svojo pot. Mladi odhajajo, zapuščajajo zemljo, starši ostanejo. Spominimo se dobrodušnih in razoranih obrazov in žuljavih rok, recimo jim tovariško besedo, da jim bo toplo pri srcu.

Tovariši, ki ste bili v internaciji na Westfalskem v Dortmundu in okolici, se spominjate, kako smo se prebijali skozi fronto in se zbirali za povratek v domovino? Slika je nastala 25. avgusta 1945 v Borhorstu na železniški postaji. Spominjam se Ivana Hvaliča iz Komberskega, Jožeta in Milka s Tolminskega ter Pepeta, Milana in Lojzeta iz Doline pri Trstu. Bil sem v Stammelagerju 6 D od novembra 1943 kot partizan, ujet v Črni gori. Na sliki imam kitaro (na harmonikaševi levici). Prosim tovariše, ki se me spominjajo, naj mi pošljejo naslove.

Anastazij Suligoj, Topolštica, p. Topolštica

Stališča in mnenja bralcev ob članku:

Nadaljevanje s 1. strani

»Ustavna pravica ali privilegij«?

jemajo nazaj. Koliko je takih, ki bodo ta delež dobili nazaj? Kaj pa tisti, ki imajo kot aktivni delavci ali uslužbenci po več zaposlitev hkrati? Ali niso to izkoriščevalci, če delajo tudi v delovnem času? Zakaj se je začelo ravno pri bivših boricah? Drugačna pa je stvar, če mora kdo oditi v pokoj zaradi službene potrebe, kot n. pr. oficir ali uslužbenec notranjih zadev. Takim bi bilo potrebno vsekakor omogočiti zaposlitev.

Tovarišica zagovarja delitev bivših borcev po času, ko so vstopili v gibanje. Ni vseeno, ali je bil kdo partizan od l. 1941, 1942 ali 1944, oziroma od januarja ali februarja 1945. Tudi zdaj so ljudje plačani po delu, zakaj ne bi bili tudi bivši borci!

Jože Torkar, Gregorčičeva 10, Jesenice: Pravi, da je prejemanje plače in pokojnine privilegij, posebno če delajo taki ljudje na delovnih mestih, kjer bi lahko dobili zaposlitev mladi ljudje. Nasprotuje tudi delitvi borcev na razrede v skladu z njihovim vstopom v NOV ter priporoča, da bi začeli ločevati predvsem borce od neborcev. Sprašuje se, koliko je na Jesenicah družin, katerih mesečni dohodek na člana je manjši kot 20.000 dinarjev. Priporoča vsem, ki jim je pokojnina prenizka, naj se aktivirajo. Meni tudi, da je prejemanje plače in pokojnine ne samo pravica in privilegij, temveč tudi izkoriščanje, ki ni v skladu z reformo in socialističnimi načeli.

Rudi Rogelj, Beograjska 45, Maribor: Polemika je aktualna in zanimiva, zato se je oglasil. Spor je izbruhnil zaradi gospodarskega nazadovanja in s tem v zvezi s pomanjkanjem dela. Ne vidi stvarnih razlogov za tako stanje, ker ni prišlo do česa takega v skoraj nobeni evropski državi, ne glede na njeno družbeno in politično ureditev. Večji odstotek produktivnih prebivalcev lahko samo povečuje narodni dohodek in blaginjo, seve, če je njihovo delo pretežno družbeno koristno. Zato ne soglašam s trditvami tovarišev, ki pravijo, da upokojenci s prejemanjem pokojnine in plače izkoriščajo družbo. Plačo dobivajo za delo, pokojnino pa za delež, ki so ga vplačali na račun pokojnine, ko so bili še v prejšnjih zaposlitvah. Če ni nobenih možnosti za skorajšnjo gospo-

darsko poživitev in s tem za zaposlitev mlajših, potem bi bilo prav, če bi upokojenci z večjimi dohodki — ne samo borci NOV — prepustili svoja mesta mlajšim. Upokojenci pa naj bi našli možnosti do dela na delovnih mestih, ki ne zahtevajo polnega delovnega časa, ali v svobodnih dejavnostih. Seveda pa bi bilo treba zadovoljivo rešiti tudi vprašanje višine pokojnin.

Tone Dežman, predsednik upravnega odbora železarne Jesenice: Upravni odbor ne bo podaljševal delovnega razmerja upokojenim sodelavcem in je že razpisal delovna mesta, ker ne gre zavirati razvoja mlajših kadrov. V ta namen naj bi spreminili tudi 14. člen začasnega navodila za postopek o prelohu delavcev iz delovnega razmerja v pokoj tako, da upokojeni uslužbenci in delovodje ne bi imeli možnosti za podaljšanje delovnega razmerja.

Nekateri ljudje so si v podjetju ustvarili položaj, na katerem mislijo, da jih ni moč nadomestiti. V bodoče pa bomo dovoljevali neposrednim proizvajalcem, ki mislijo, da še lahko delajo, redno delo.

Udeleženci razgovora z novinarjem niso bili odkriti, ker so zamolčali marsikaj. Sklepi upravnega odbora so predloženi vsemu kolektivu, in zakaj bi obveščali še prizadete posebej? Vsak se lahko udeleži seje delavskega sveta, vendar ni bilo na tej seji nikogar, ki bi ugovarjal. Tako je tovariš Pesjak, član DS, sam med prizadetimi...

Dežman pravi, da zakonodajalec ni imel namena omogočiti

prejemanja dvojnih osebnih dohodkov. Zato kot borec NOV meni, da sklep delavskega sveta o odpustih ni protizakonit in je povsem v skladu z gospodarsko in družbeno reformo.

Janez Por, Dvorje 5, pošta Cerklje na Gorenjskem: Pravi, da ga branje članka »Ustavna pravica ali privilegij« utrjuje in da nima pomena toliko let po osvoboditvi iti se »kdo bo koga«. Ni razumljivo mnenje članov ZB na Jesenicah. Na tisoče je članov, ki imajo nižje dohodke kot oni. Nemogoče je ob taki brezposelnosti mladine nadaljevati s prakso, ko mnogi dobivajo dvojne dohodke. Pač pa bi bilo treba zaradi nizkih pokojnin pokojninski zakon dopolniti in tako urediti tudi vprašanje bivših borcev. Bivši borci so se borili za odpravo izkoriščanja, oblika pomoči potrebnim boricem pa naj ne bi bila zaposlitev upokojenih, ampak priznavalnine in borcevski dodatek zaposlenim.

Pavel Dobrovoljc, Opekarska 5, Vrhnika: Težko je reči — pravi — kdo ima prav. Pred leti je bil sam v takem položaju, zato razume, da Slovenku in drugim ni lahko. Nihče nima pravice odrekati komurkoli pravico do dela, kar velja tudi za mlade, ki bi radi delali. Zato ne gre, da bi upokojenci zasedali delovna mesta, ki bi jih lahko prevzeli mladi in zdravi ljudje, seveda pošteno. Ne zdi se mu pa prav, da bi imeli nekateri dvojne osebne dohodke, drugi pa nobenih, in da bi borci to mirno gledali. Naša revolucija se ni končala leta 1945. Zdi se mu tudi, da je postopek delavskega

sveta nepravilen, ker se ni prej posvetoval z drugimi družbenimi organizacijami in prizadetimi.

Zdravka Pirc, Partizanska 28, Trbovlje: Je redna naročnica našega lista, čeprav je stara šele 19 let. Zanimajo jo problemi starejših, predvsem borcev NOV, pa tudi mladinski problemi.

Zanjo so borci NOV junaki, ki so se nesebično bojevali, da bi bilo mladim bolje. Toda precej se jih je spremenilo in mladina jih ne sme posnemati, ker delajo napačno. Mnogi imajo majhne pokojnine, ki jim komaj zadoščajo za življenje, so pa tudi taki, ki so že upokojeni, pa so še vedno na odgovornih delovnih mestih. Najdemo jih večinoma po pisarnah, kjer delo ni tako naporno kot v proizvodnji. Mnogi tudi nimajo potrebne izobrazbe. Imajo sicer mnogo prakse in izkušenj, vendar so na vodilnih mestih predvsem zato, ker so bili borci NOV. Ustvarili so si dobre življenjske razmere, zdaj pa se trdovratno branijo tistih, ki bi jih lahko zamenjali...

Upokojenci, ki še delajo, imajo res več prakse in izkušenj kot mladi, ki prihajajo iz šol, kar jim mladi radi priznajo, toda čim dlje bodo zasedali svoja mesta, tem dlje bo rasla brezposelnost mladine in tem dlje bodo morali mladi hoditi v tujino.

Nazadnje trdi, da ne kritizira vseh, ampak samo tiste, ki so postali zajedalci. Prav članek »Ustavna pravica ali privilegij« jo je namreč pripravil do tega, da je napisala vse, kar jo je že dolgo težilo. Zato ukrep jeseniške železarne po njenem mnenju ni izraz nevhvalečnosti do bivših borcev, ampak eden izmed ukrepov za reševanje brezposelnosti. Takega mišljenja so mnogi mladi ljudje, pa tudi bivši borci.

Ne bi bilo prav, če ne bi na koncu izrekli mnenja tudi uredništvo, ki je organiziralo to anketo.

Odgovore lahko razdelimo — kot je navedeno že v uvodu — v dva dela: eni odobravajo sklep jeseniške železarne o odpustu upokojencev, ki je prizadel tudi nekaj bivših borcev, drugi ta sklep obsojajo.

S kom naj potegnemo?

Docela se ne moremo strinjati ne z enim ne z drugim.

PISMA UREDNIŠTVU

»Tudi moj oče je bil v oktobrski revoluciji...!«

Ko sem prebrala članek o jugoslovanskih internacionalistih v vašem listu, katerega pisec je Mile Pavlin, sem se spomnila, da je bil moj pokojni oče Ivan Bevč več kot tri leta v ruskem ujetništvu med prvo svetovno vojno.

V članku je omenjen tudi Jože Srebrnič. Njega se je moj pokojni oče velikokrat spomnil, ko je pripovedoval o Rusiji. Zato sem se odločila napisati nekaj vrstic. Prepričana sem, da bom spregovorila o zadevi, ki je ljudje ne poznajo in vsaj malo prispevala k boljšemu poznavanju dogodkov.

Moj pokojni oče je šel s prvim transportom na fronto v Galiciji, služil je pri lovcih. Spomladi 1915 so ga zajeli Rusi. Kje je bil zajet in kaj vse je doživel, nam je pripovedoval, toda vsega se več ne spominjam. Vem le to, da je bil kot ujetnik v Jekaterinoslavski guberniji nekje v Sibiriji. Z njim je bilo več Slovencev, živeli so v barakah in delali v nekem rudniku, moj oče pa jim je bil za kuharja.

Ko je leta 1917 izbruhnila revolucija, je pristopil k boljševikom. Ti so v njem kmalu spoznali hrabrega in poštenega borca. Doma je velikokrat pripovedoval o teh bojih in sploh o vsem, kar se je takrat dogajalo v Rusiji. Med drugim se spominjam njegovega pripovedovanja o tem, kako so zajeli štab generala Kaledina. Oficirji so se upirali, zato so vse postrelili. Po tej akciji je oče dobil posebno pohvalo.

V začetku leta 1918 je oče hudo zbolel in tudi ozebel. Poslali so ga na zdravljenje v Perzijo. Ko je ozdravel, ga niso več sprejeli v armado, saj mu tega ni dovolil zdravnik. Prosil je, če se sme vrniti, in dovolili so mu. Prek Ashabada in Taškenta se je odpeljal na Dunaj. Tam so ga spet mobilizirali v avstroogrsko vojsko in ga poslali na italijanske bojišče. Dva meseca pozneje je na Piavi dočakal neslavni konec dvojne monarhije.

Končno se je vrnil v domovino. Takoj se je vključil v delavsko gibanje. Kot tak je imel zveze s tovarišem Srebrničem. Večkrat ga je obiskal v Solkanu, posebno v prvih povojnih letih.

Kmalu so ga začeli fašisti vztrajno preganjati. Najprej so ga večkrat zaporedoma aretirali in za nekaj časa priprli, moral se je tudi javljati na policiji. Aprila 1941 so ga italijanske oblasti konfinirale v provinci Macerata. Komaj leto dni je bil nato doma, pa so februarja 1943 spet prišli ponj. Od 1942, takoj ko se je vrnil iz konfinacije, je bil med prvimi organizatorji OF v domačih krajih.

Italijani so ga drugič internirali v Savonij. Vrnil se je po italijanski kapitulaciji, potem pa so ga oktobra 1944 spet zaprli domači domobranci. Odpeljali so ga na Bled, od tam pa v Salzburg. Vrnil se je maja 1945.

Tako je preživel dolgo vrsto let med preganjanjem, v vojski in po zaporih. Vzlic temu ni nikoli klonil, vse do smrti je ostal zvest svojim načelom.

STANA VONCINA, Idrija

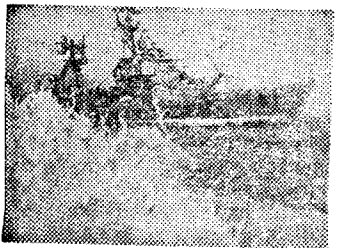
SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Nepričakovan ukaz

VOJAŠKA PRAVILA PREDVIDEVAJO, DA NAPADALEC LAHKO V OBIČAJNIH OKOLIŠČINAH RAČUNA NA USPEH, ČE JE V PRIMERJAVI Z BRANILCEM TRIKRAT MOČNEJŠI. V PRIMERU, KI GA OPISUJEMO, SO BILI PARTIZANI-NAPADALCI TRIDESETKRAT ŠIBKEJŠI OD ČETNIKOV, PA SO KLJUB TEMU PREPRIČLJIVO ZMAGALI...

Modernizirani sovjetski rušilec

Sovjetski rušilec tipa »Kotlina«, ki ga vidimo na sliki, sicer ni nov, toda pred štirimi leti so ga temeljito predelali in opremili tudi z najsodobnejšimi napravami in orožjem. Od prejšnje oborožitve

je ohranil dva protiletalska topova kal. 100 mm in en štiricevni protiletalski top v sprednjem in dva štiricevna protiletalska topova v zadnjem delu ladje.

Rušilec pa ima, razen klasičnih topov, še dve napravi za izstreljevanje raket. Odstranili so mu tudi sadnji dimnik, namesto njega pa

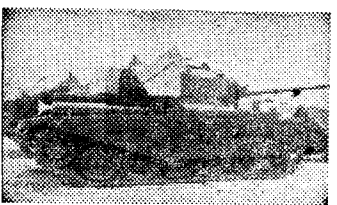
Vojaško zanimivosti

ob boku postavili stolp s šestimi antenami za iskanje in zasledovanje ciljev.

Ladje te vrste in rušilce tipa »Kasim« imajo sedaj v Sovjetski zvezi za najmočnejše enote vojne mornarice glede na njihovo raketo oborožitev.

Protitankovske rakete na »centurionu«

Na sliki vidimo na vsaki strani britanskega tanka »centurion« po eno protitankovsko raketo (v skatli), druge rakete pa so na zad-

njem delu tanka. Raketa »swing-fire«, ki jo usmerjajo po žici, leti več kot dva kilometra daleč, strelec pa si pri merjenju in usmerjanju rakete pomaga z optičnim merilcem in z ročajem, s katerim pošilja po žici ustrezne signale v raketo.

Radar za osebno uporabo

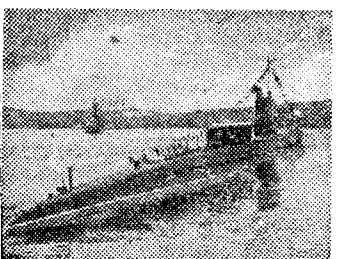
Američani imajo radar, ki tehta le 900 gramov in ki ga lahko pritrjujejo tudi na ročno orožje. Brž

ko se kak predmet znajde v snopu, ki ga radar izžareva, se bodo oglasili zvočni signali in vojak, ki ima vsaj nekaj izkušenj s to napravo, bo lahko ugotovil, za kakšen cilj gre in kako hitro se ta premika. Radar ujame človeka na razdalji do 250, vozila pa na razdalji do 1500 metrov. Radar s svojimi žarki pokriva cono v širini šestih stopinj.

Sovjetska podmornica razreda »F«

Sovjetsko vojno ladjevje v Severnem morju ima tudi podmornice, ki pripadajo razredu »F«. To sicer niso atomske podmornice, so pa zelo velike: dolge so po 90 me-

trov in izpodrinejo 2300 ton vode. Za plovbo po površini uporabljajo tri dizelske motorje, ki imajo 10.000 konjskih moči in ki podmornici omogočajo hitrost do 40 kilometrov na uro, pod vodo pa podmornico poganjajo električni motorji na akumulatore.

Fotografija z vprašajem

Tovariš Lojze Saje, Ljubljana, Postojnska 27 in Niko Černič, Ljubljana, Einspillerjeva 25, sta nam posnela fotografijo, ki smo jo objavili v 46. številki »TV 15«. — Slika predstavlja gojence 3. radiotelegrafskega tečaja v Črnomlju z inštruktorji in je nastala januarja 1944. Tovariši, ki stojijo z leve proti desni: prvi — Šeruga, četrti — Petelin, peti — inštruktor Djuro, šesti — Jože Terbanec, sedmi — komandant šole Kavšek, deveti — inž. Miloš Brelih, enajsti — profesor matematike Kerne (pokojni), dvanaesti — Niko Černič, štirinajsti — Šetinc, petnajsti — dr. Janko Kostnapfel. Tovariši, ki sedijo z leve proti desni so: drugi — Rajko Žitnik-Dule, tretji — Drago Požar, šesti — Jan. — Bralce prosimo, da nam pošljejo podatke tudi k današnji fotografiji

Kakšne so današnje puške

Vojak, ki se je boril v prvi svetovni vojni, je nedvomno zelo presenečen ob pogledu na puške, s katerimi so oborožene sodobne vojske. Najprej bo ugotovil, da so sedanje puške izredno lahke. Njegova puška je bila mnogo težja. Zato bo menil, da so nove puške boljše. Ko bo pa zvedel, da te imajo manjši doseg, bo presenečen in se bo čudil. »Kako je le mogoče,« se bo spraševal, »da so stare puške nesle štiri kilometre in da so z njimi lahko uspešno obstreljevali do dva kilometra oddaljene cilje, sedanje pa kljub vsej razvitosti tehniki nesejo komaj poldrugi kilometer, z njimi pa streljajo le po ciljeh, ki so oddaljeni kilometer, še pogostjeje pa samo 600 do 800 metrov.

To je sicer neverjetno, toda resnično. Vojaški strokovnjaki so zahtevali, naj pehotnim enotam nikar ne dajejo težkih pušk, ki streljajo daleč, temveč lahke puške, ki nimajo tolikšnega dosega, zato pa streljajo hitreje od starih. Sicer pa le poredkoma obstreljujejo več kot 600 metrov oddaljene cilje. Zaradi takih zahtev so že med drugo svetovno vojno nastale nove vrste pušk.

AVTOMATSKÉ PUŠKE

Če sodimo po tem, kako puške delujejo, potem jih delimo na neavtomatske, polavtomatske in avtomatske. Pri neavtomatskih puškah koristijo smodnikove pline za to, da potisnejo kroglo iz cevi, vsa druga opravila (polnitev, vžig in iz-

praznitev) pa so ročna. Pri polavtomatskih puškah vsak naboj vžgemo ročno (s tem, da s prstom pritiskamo na petelina), medtem ko smodnikovi plini avtomatsko odpirajo in zapirajo zaklep, odvržejo prazen tulček in vstavijo v cev nov naboj. Avtomatske puške se od polavtomatskih razlikujejo po tem, da je treba pri njih ročno vžgati le prvi naboj, vsi drugi naboji pa se avtomatsko vžigajo dotlej, dokler s prstom pritiskamo na petelina.

Polavtomatske in avtomatske puške so se zelo obnesle v drugi svetovni vojni zlasti tedaj, ko so morale manjše enote delovati samostojno in brez pomoči težjega orožja. Tudi v morbitni bodoči vojni, ko bo treba računati z uporabo atomskega orožja, bodo pehotne enote morale delovati v manjših skupinah, da ne bi z eksplozivno eno same atomske bombe bile uničene večje vojaške enote. Zato vztrajajo na tem, naj tudi manjše enote dobe orožje, ki bo čim močnejše. Rešitev tega vprašanja iščejo v oborožitvi vsakega posameznega borca z avtomatskim orožjem — z avtomatsko puško.

Uvedba avtomatskih pušk v oborožitev je med vojaškimi strokovnjaki povzročila najrazličnejše razprave. Nekateri menijo, naj borci ne streljajo z rafali, temveč spuščajo posamične strelje. V vsaki vojski imajo glede tega svoje mnenje, povsem drugačno od drugih mnenj.

NATO PUŠKA

Vse države NATO pakta kupujejo ali pa same proizvajajo le avtomatske puške kal. 7,62 mm belgijskega izvora. To so tako imenovane NATO puške. Medtem ko nekatere dr-

žave uporabljajo to puško kot avtomatsko, jo imajo v drugih državah (v Veliki Britaniji in Kanadi) za polavtomatsko. Britanski in kanadski vojaški strokovnjaki menijo, da je streljanje z rafali odveč.

Seveda pa je moč iz teh polavtomatskih pušk tudi posamično streljati precej hitreje kot pa iz navadnih neavtomatskih brzometnih pušk in repetirk.

V Združenih državah Amerike so približno 1960. leta takratne polavtomatske puške M1 zamenjali z avtomatsko puško M14. Kljub temu pa so predvideli, naj bi tudi s temi puškami streljali posamično. Tako streljanje je natančnejše, razen tega pa je tudi manjša poraba municije.

Vendar s to puško niso bili povsem zadovoljni in so jo že predlaskim začetli izločevati iz oborožitve. Ugotovili so, da se pri dolgih rafalih preveč rada kvari. Sedaj pa ameriškim vojakom dajejo v roke avtomatsko puško M16, ki so jo bili pred tem preizkusili v Južnem Vietnamu. V njen šaržer gre dvajset nabojev, ima pa kalibers 5,6 mm. Zanimivo je, da je s to puško mogoče natančno streljati le do daljave 275 metrov.

LASERSKA PUŠKA

V Združenih državah Amerike preizkušajo tudi prototip svetlobne ali tako imenovane laserske puške. Ta ne strelja s krogli, temveč z močnim svetlobnim curkom, ki lahko vžge obleko na človeku ali pa ga zaslepi. Morda bo to orožje nekoč postalo učinkovito, toda tako, kot ga poznamo sedaj, je še zelo okorno. V megli in dežju ima ranjše doseg kot sicer. Razen »puške« pa mora vo-

jak prebiti na čistino, se je oglašil naš skriti »šarec« in jih začel kositi. To jih je tako presenetilo, da so se pomotali po tleh, kajti naprej si niso upali. Čez nekaj časa pa so spet začeli streljati in siliti proti nam. Ne da bi se sklanjali, so drveli prek mrtvih in ranjenih. Hoteli so nas poloviti žive. Boj je postajal čedalje hujši in četniki so si na vso moč pri-

zadevali, da se prebijajo na položaje, ki jih je branilo 35 naših borcev. Bili smo na nekem hribčku za kamnito ograjo. Pred nami je bila goljava, povsod drugod pa gozd. Iz njega prihaja jurišna brigada »vojvode« in znane zločince Mitra Tripkovića. Levo od nas je »slepi« bataljon Milorada Popovića, z desne strani pa slišimo vzdikanje, mitraljezne rafale in prasketanje ročnih bomb.

Četniki so se v gozdu pripravljali na nov napad, toda naši borci so morali vzdržati, kajti bolnišnico z ranjenci je bilo treba umakniti na varno. Zato so bili vsi juriši četnikov obsojeni na neuspeh. Krogle so žvižgale po planjavi in dvigale prah okoli četnikov. Nekaj jih je padlo, drugi pa so drveli naprej.

Komandirjev namestnik Marko je četnikom vrnil njihovo lastno »kragujevčanko«, preden je ta eksplodirala. Potem ko sta bila s puškomitraljezem Gojkom ranjena, je tu ostal le še Kalta s svojim »šarcem«. Bil je na hribčku za nami, se od pasu navzgor dvignil iznad svojega zaklona, kosil po razdraženih četnikih in jih vabil k sebi na hrib.

To je četnike še bolj razbesnelo in so divje napadali, toda »šarec« jih je podiral drugega za drugim. Nenadoma se mi je zazdelo, da streljanje njegovega »šarca« ponehuj. Približal sem se in opazil, da je Kalta ranjen v roko. Se vedno pa je stal. Potegnil sem ga za zdravo roko in ga odpeljal pod hribček. Nisva pa še sedla, ko je mina eksplodirala prav tam, kjer sva malo prej bila še midva. Od tega dne dalje ni Kalta več bil z nami: poslali so ga v Italijo na zdravljenje.

Tedaj pa so se vrnilo zasopli kurirji in radostno sporočili, da sta se uro poprej štab odreda in bolnišnica umaknili iz Hrasnega. Zato je komisar Jovo — spričo sovražnikove premoči in v strahu, da ne bi imeli preveč žrtev — že lahko ukazal umik. Ko so četniki vdrl v vas, so najprej zažgali hiši, v katerih

se je zadrževal štab odreda, nato pa so začeli prinašati seno, slamo in suho vejevje še v šolo, kjer je bil sedež okrožnega komiteja.

Ostanek našega bataljona se je zbral v neki dolinici. Čeprav že od jutra nismo imeli počitka in nismo ničesar zaužili, se ni nihče pritoževal. Komandant Mirko je zbral petindvajset borcev, da bi z njimi krenil v protinapad. Mnogi izmed nas so v prvem hipu pomislili, da s komandantom nekaj ne more biti v redu. Petindvajset partizanov nad osemsto klavcev! To je vendar zanesljiva smrt. Kakšnega drugega izhoda pa ni bilo. Pokorili smo se brez ugovaranja. Približevali smo se sovražniku. Vsak drugi izmed nas je imel avtomatsko orožje.

»Po petindvajset metrov razdalje drug od drugega. Tišina...« smo prenašali povelje tovariša Mirka.

Medtem se je začelo mračiti. Četniki so po hišah in prepevajo. Slišimo tudi posamične vzklake in strelje. Prepoznal bi njihove glasove celo v primeru, da se nismo vse dopoldne borili z njimi. Hripave glasove imajo tudi tedaj, ko niso pijani.

Nato je zadonela salva in so zabobnele bombe.

Napadli smo odločno. S silovitim ognjem iz vsega našega orožja smo četnike povsem razbili. Nenadoma je streljanje ponehalo. Četniki so izgubili glave in se začeli umikati proti Radošem. Razbežali so se na vse strani tako, da so se vso noč zbirali po svojih postojankah. Med padlimi četniki je bil tudi komandant Tripkovićeve neretljanske brigade.

Spustili smo se med hiše. Tam smo našli na veliko zmešnjavo: še nedopečene ovce ob ognjih, polni kotli mesa, mrliči pred hišami, pobesneli konji, ki so divjali med gorečimi hišami...

Kmalu se je dim porazgubil, le po vrtačah ga je še nekaj ostalo. Posedli smo okrog kotlov in počakali na zaslužen večerjo.

Božidar Čučković

Ameriška pehotna oborožitev: 1 — avtomatska puška M16; 2, 3 in 4 — sistem strelnega orožja »stoner«, iz katerega je moč sestaviti razne vrste orožja; 5 — laserska puška; 6 — lahko netrajno orožje M67 za boj pehote in tanki

STEVAN KORDA

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital
TOVARNE SVILANIT KAMNIK

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Lovci na »železno ribo«

V eni izmed čet južnovietnamske osvobodilne vojske sta tudi oglednika Ti Kao in Ba Den. Prvi je zelo molčeh in le redkokdaj spregovori kako besedo. Njegovo ime Ti Kao pomeni »visoki«, medtem ko je Ba Den (»Črna Ba«) temnopolt.

Ti Kao in Ba Den sta si najboljše prijatelja. Njuna življenjska pot je skoraj ista kot pri drugih južnovietnamskih fantih. Ker se nista hotela pomiriti z okrutnim sajgonsko-ameriškim režimom, sta stopila v vrste osvobodilne vojske.

Ba Den je starejši borec od Ti Kaoja. Njegov oče, borec slavnega bataljona 307, je junosko padel v boju pri Omoeju že 1949. leta, mater pa mu je ustrelila konec 1958. leta neka kazenska ekspedicija.

Ko je osemnajstletni Ba Den odšel k partizanom, so ga kot kurirja vključili v novo četo X, kjer je kmalu nato zaslovel kot drzen in spreten izvidnik.

Ti Kao se je šolal v Sajgonu in takrat niti pomislil ni, da bo kdaj postal borec osvobodilne vojske. Tedaj pa so zaprli njegovega očeta, ki je bil učitelj v neki vaški šoli z obtožbo, da je bil pomagal partizanom. Ko pa se je Ti Kao udeležil nekega mladinskega zborovanja, so zaprli še njega. Po trimesečnem zasiševanju so ga spet izpustili, ker so ugotovili, da je bil samo udeleženec, ne pa organizator tega zborovanja. Takoj nato je Ti Kao odšel na osvobodeno ozemlje in se priključil borcem za svobodo.

Ko je prišel med izvidnike, je Ba Den posmehljivo dejal: »Od tega ne bo posebne koristi. Pobegnili bo, ko bo prvič počilo.«

Njegove besede so Ti Kaoja užalile, vendar je molčal. Nenehno se je izpopolnjeval, da bi se lahko uspešno kosal s svojimi novimi tovariši, predvsem pa z Ba Denom. Sklenil je, da bo ob prvi priložnosti pokazal temu »domišljavcu«, kaj vse zna. Na to pa mu ni bilo treba dolgo čakati.

Nekega dne so jim ukazali, naj ugotovijo razporeditev sovražnikovih straž. Noč je bila tako temna, da ni bilo videti prsta pred nosom. Ko so prišli onstran širokega polja in se približali sovražnikovim položajem, je Ba Den nameraval kreniti nad glavno stražo. Ti Kaoja pa je napotil proti bunkerju, ki je bil na levi strani. Ko sta se ločila, ga je še posebej opozoril:

»Bodi previden, kajti ti lopovi so nevarni! Če bo kaj hudega, se kar umakni, jaz pa te bom pri tem varoval!«

Ti Kao mu je odgovoril, da ga je razumel, nato pa je izginil v temo. Ba Den se je plazil proti ograji z namenom, da se vtihotapi na dvorišče, odtod pa v pisarno komandirja sovražnikovih straž. Tam bi vzel kako stvar, s katero bi lahko Ti Kaoju dokazal svojo spretnost. Minuto za tem pa se je na dvorišču zapletel v žice, ki so sprožile rakete. Te so se zablistale in na dvorišču je bilo svetlo kot podnevi. Stražarji so skočili na svoja mesta. Izvidnik se je moral hitro umakniti. Do sapa je prišel šele potem, ko je bil na zunanji strani ograje. Takrat se je spomnil na Ti Kaoja. Kaj je z njim? Ba Den se je že pokesal, ker ga je pustil samega. Kaj mu bodo rekli v poveljstvu, če ga bo izgubil? Sklenil je, da se bo vrnil in

ga poiskal. Ni ga mogel najti. Ko pa je prišel na zborna mesto, ga je tam že čakal Ti Kao, ki je mirno kadil, zraven njega pa je moker kot kokoš drgetal ujeti sovražnikov vojak. Od tega dne dalje Ba Den svojega prijatelja ni več podcenjeval.

Kmalu nato so izvidnikom dali nalogo, naj četi, ki se je spet pripravljala na akcijo, poiščejo prek ceste Dong Ziong varen prehod. Toda spotoma so našli na zasledeno. Sovražnik jih je obkolil. Tedaj je Ti Kao z ročnimi bombami prebil sovražnikov obroč in rešil ranjenega Ba Dena.

To je še bolj okrepilo njuno prijateljstvo.

Četa se je premaknila na območje Kma, kjer je bilo mnogo prekopov. Tam so borci imeli mnogo posla ne samo s sovražnikovimi helikopterji, temveč tudi z ameriškimi ladjicami, ki so vdirale in povzročale velike stitnosti. To so bile tako imenovane »železne ribe«, ki so okrog sebe stresale točo granat in krogel. Zato je poveljstvo sklenilo, da bo sestavilo posebno skupino lovcev na te ladjice. V tej skupini sta bila tudi Ba Den in Ti Kao.

»To je zelo težavno in nevarno opravilo,« je dejal komandant. »Tu nimamo še nobenih izkušenj. Vi boste prvi in od vas mnogo pričakujemo...« Borci so več dni zaporedoma čakali na ladjice, toda sovražnik je bil zelo previden. Ko so se ladjice zadrževale v pristanišču, so okrog njih neprestano patrolirali čolni. Ponoči je bilo v svetlobi žarometov moč odkriti celo komarja...

Neko noč sta se izvidnikom skritim v gostem grmovju, le približala dva patrolirala čolna. Črne, cevi njihovih mitraljezov pa so bile naperjene sedaj proti desnemu, nato pa proti levemu bregu.

»Spet nam ni uspelo!« je ježno dejal Ba Den. Ti Kao ni odgovoril. Bil je zatopljen v globoke misli. Nenadoma je vstal, si odločno potisnil brzostrelko na ramo in rekel:

»Pojdimo! Ne smemo izgubljati časa.«

»Da se vrnemo praznih rok?« je zašepetal Ba Den. »To bi bila sramota!« Ti Kao ni ničesar odgovoril. Približal se je bregu in sedel v čoln. Ko se mu je pridružil še Ba Den in sta se oddaljila od obale, je Ti Kao dejal:

»Uničimo jih lahko le takrat, ko so daleč stran od pristanišča.«

»Zakaj?«

»Če so daleč od bregov, niso več tako previdni kot sicer.« Ko sta se vrnila v poveljstvo, sta komandanta seznanila s svojim načrtom in zaprosila, naj jima da »bazuko« in še lažji čoln. Nato sta postavila

zasedo na precej široki reki, ki je imela obalo poraščeno s kosovimi palmami. Ker se je sovražnik mogel oskrbovati le po tej reki, je vzdolž nje razpostavil bunkerje s stražami. Ko pa so se osvobodilne enote preveč razmnožile, je nekaj bunkerjev moral izprazniti, toda njegove ladjice, ki so plule po reki, so obstreljevale vse kraje, kjer bi se utegnile skrivati partizanske zasede.

Kmalu sta iz daljave zaslišala ropot motorja. Prikazala se je ladjica, ki sta jo spremljala dva motorna čolna.

»Kaj pa sedaj?« je spraševal Ba Den.

»Spustila jih bova mimo, nato pa jih bova zasledovala.«

Brž ko je sovražnik odplul naprej, sta iz skrivališča potisnila svoj čoln. Znoj je prepočil njuni srca, toda prijatelja sta veslala na vso moč tako, da je njun čoln kot puščica hitro drsel po vodni gladini.

»Kaže, da se vračajo,« je dejal Ba Den, ki je sedel spredaj.

Ko se je Ti Kao ozrl, je videl, da so se sovražnikovi čolna in ladjica zaustavili. Zato sta se naglo s čolnom vred skril v grmovje ob bregu reke. Sovražnik je preiskoval neki ribiški čoln. Izvidnika sta zaklela, nato pa spet krenila za sovražnikom.

To se je še nekajkrat ponovilo. Vsakokrat, ko se je sovražnik ustavil, sta se oglednika skrila v grmovje, nato pa ga spet zasledovala. To je trajalo vse jutro, ves dan in ves večer.

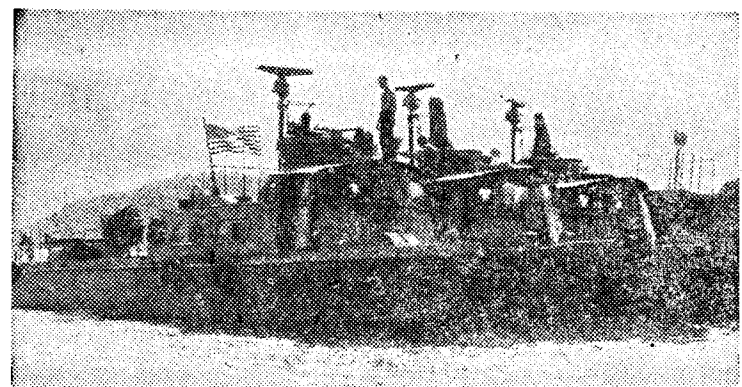
Nenadoma sta se čolna ločila in krenila proti bunkerju, ladjica pa je ostala sama. Na njej so izključili motorje in takoj je »železna riba« počasi drsela po vodi...

Ba Den je skočil na obalo, v rokah pa je imel puško in brzostrelko. Ti Kao je čoln potegnil na plitvino in legel za »bazuko«. Kmalu nato je bilo na obali slišati rafal iz brzostrelke. Na sovražnikovi ladjici so spet zaropotali motorji, takoj nato pa je zaplula nazaj. Iz črnih cevi je bruhnil ogenj. »Železna riba« je nasleda zvižala, je sam zase šepetal Ti Kao. »Sedaj pa hladnokrvno in brez razburjenja!«

Ti Kao je meril proti ladjici. Ko se mu je približala že čisto blizu, je pritisnil na sprožilec. Oglašil se je zamolkel strel, nato pa še eden. Na ladjici se je pokazal dim. Začela se je nagibati. Sovražnikovi vojaki so skakali v vodo, Ba Den pa jih je medtem kosil s svojo brzostrelko.

Ponoči sta se oglednika spet vrnila v četo. Nista bila sama, kajti s seboj sta pripeljala zvezanega ameriškega oficirja. Nekaj dni kasneje jima je centralni komite južnovietnamske osvobodilne fronte poslal svojo zahvalo in nove uniforme.

Aluminijasti patrolni čolni v južnovietnamskih vodah

Trije ameriški aluminijasti patrolni čolni tipa »Swift«, zasidrani v bližini južnovietnamskega mesta An Thoi

Američani si v Južnem Vietnamu že dolgo prizadevajo, da bi preprečili po morskih poteh dovoz orožja in municije južnovietnamski osvobodilni vojski iz Severnega Vietnama. Sedaj jim je v tem oziru nekoliko lažje, ker so svojo patrolno tiljo okrepili z dvaindvajsetimi patrolnimi čolni tipa »Swift« iz aluminija. Čolni so dolgi le petnajst metrov, dosežejo pa hitrost, ki ni mnogo manjša od petdeset kilometrov na uro. Vsak izmed njih stane nekaj nad 100.000 dolarjev.

Novi patrolni čolni imajo spredaj dva mitraljeza s kalibrom 12,7 mm, zadaj pa tudi enega, razen tega pa še minomet s kalibrom 81 mm. Ker so majhni, lahko plovejo tik ob obali; ker pa so tudi zelo hitri, jim ne more uiti nobena ladjica ali čoln. Njihova oborožitev pa je tudi dovolj močna, da čolni lahko uničijo ali zajamejo precej nasprotnikovih malih plovilnih enot.

Prve čolne te vrste so Američani poslali v Južni Vitenam — o čemer smo v našem glasilu že poročali — pred letom dni, februarja letos pa so jih tam imeli že dvaindvajset. Uporabili so jih tudi v operaciji »Market Time«, s katero so nameravali povsem onemogočiti pomorsko zvezo med Severnim Vietnamom in južnovietnamskimi partizani.

Posadka vsakega patrolnega čolna ima sedem mož: ame-

riškega mornariškega oficirja, pet ameriških vojakov in enega južnovietnamskega tolmača.

Kamion-oklepnik-trasporter

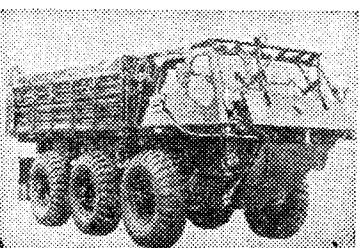
Med vojaška vozila, ki so v zadnjih desetih letih doživela velik uspeh, spadajo nedvomno tudi kamion »stalwart«, oklepnik »saladin« in transportno vozilo za prevoz vojakov »saracene«. To so pravzaprav tri veje iz istega debla, kajti šasija teh treh britanskih vozil, izdelek firme Alvis iz Coventryja, je enaka.

Najmlajše vozilo iz te serije je kamion »stalwart«, ki je namenjen predvsem za dovoz hrane, vode, goriva in drugih potrebščin enotam na bojišču, prav tako pa tudi za oskrbovanje tankov »chieftain« in samohodnih topov »abbot« z municijo. Te kamione, ki so amfibijski, pa nameravajo uporabljati tudi za reševalne akcije, izkrcavanje ladij, ki so zasidrane v bližini obale in za polaganje min v plitvih vodah.

Švedska je že naročila nekaj teh kamionov in jih bo imela za oskrbovanje obrambnih naprav in enot ob obalah, zanje pa se zanimajo tudi Zahodna Nemčija, dežele Srednjega vzhoda in južnoameriške države.

TOVORNJAK »STALWART«

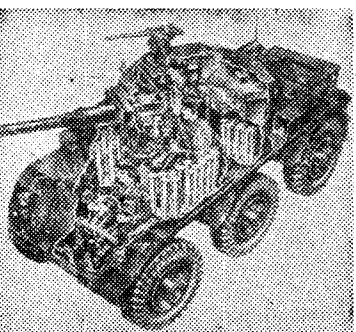
Tovornjak »stalwart« se odlikuje predvsem po dveh lastnostih: uporaben je skoraj na vsakem zemljišču, je pa tudi amfibijsko vozilo, ki na vodi doseže hitrost nekaj manj kot deset kilometrov na uro in ga lahko uporabljajo kot desantno vozilo celo na odprtem morju.

Zelo iskani vozili sta še nadalje tudi oklepnik »saladin« in transportno vozilo »saracene«.

OKLEPNIK »SALADIN«

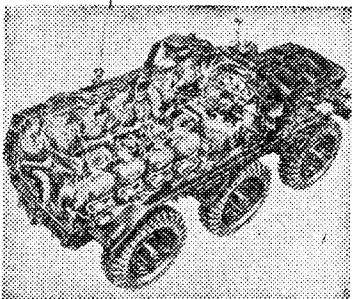
Za oklepnik »saladin« trdijo, da je zelo uporaben tako v splošni, kakor tudi v lokalni vojni. Oborožen je s topom, ki ima kaliber 76 mm. Zanj imajo dve vrsti granat: protitankov-

ske in karteče. Na oklepniku sta tudi dva mitraljeza: eden je v povezavi s topom, drugi pa vgrajen v kupolo. Oba pa imata kaliber 8 mm.

TRANSPORTER »SARACENE« (Zgornja jeklena plošča je na sliki odstranjena, da lahko vidimo razporeditev mostva v vozilu)

V »saracenu« je prostora za dvanajst mož, vključno z vodjo skupine in voznikom. V ku-

polo je vgrajen tudi mitraljez s kalibrom 8 mm. Vozilo lahko uporabljajo kot platformo za minomet s kalibrom 81 mm ali pa nanj — isto velja tudi za oklepnik »saladin« — pritrjuje protitankovske dirgirane rakete tipa »swingfire«.

Se dva tehnična podatka: vsa tri vozila lahko dosežejo hitrost 72 do 74 kilometrov na uro, kar pa zadeva težo, ima »stalwart« (polno obremenjen) 13.500, »saladin« 11.590 in »saracene« 9.250 kilogramov.

V čem je prednost teh vozil, ki imajo po šest koles, v primerjavi z goseničarji? Vozila na kolesih so cenejša, hitrejša, manj hrupna in za posadko udobnejša.

JANKO BERNIK:

IZ ŠKOFJELOŠKIH GOZDOV V NEMŠKA TABORIŠČA

Na gradbišču ob nedeljah nisimo delali. Na njivah izven taborišča smo pulili podzemno kolerabo in jo nalagali na kamione. Nekega dne smo iztovarjali kolerabo v menzi francoskih delavcev na sredi Alacha. Bili smo zelo presenečeni, ko so nam dali še kar izdatno kosilo. Nekateri Rusi, ki so poprej jedli surovo kolerabo in bruhali, so nas žalostno opazovali...

Naslednjega dne smo se na smrt izmučeni vrnili v taborišče. Pred taboriščno rampo smo morali počakati. Sredi dolgega čakanja je neki esesovski oficir ukazal, da moram z dvema Poljakoma oditi v Dachau. V Dachau sem bil dva dni, na jugoslovanskem bloku, od tam pa so me transportirali v Mauthausen.

Vso dolgo vožnjo od Münchna do Mauthausna sem prebil v jetniški celici na oklepnem vlaku skupaj s tremi Čehi. Med pogovorom sem ugotovil, da so jetniki kriminalci in neprijetno me je zmrazilo.

Na postaji Mauthausen so nas prevzeli esesovci s puškami, pripravljenimi na strel. Bil je lep in prijeten sončen dan. Ko smo prišli iz mesta, so nas stražarji nagnali v strmino. Visoko v hribu sem zagledal trdnjavo in na levi barake. Po strmih hribu so jetniki rinili s kamenjem naložene vozičke. Naposled smo prispeli pred obzidje tega zakletega gradu, katerega sem že od daleč opazoval. Ko smo vstopili skozi vrata v trdnjavo, sem opazil zborna mesto. Težka vrata so se odprla in napis »Ti, ki vstopaš, opusti vsako upanje!« je povedal več kot dovolj... Porinili so nas v desni kot taborišča, kjer smo se morali sleči in goli čakati nekaj ur na ureditev vseh formalnosti. Nato so nas odgnali na karantenski blok. Vsem je bila odmerjena samo ena velika soba. Barake so bile pol krajše kot v Dachau. V sobi ni bilo peči. Zvečer smo polegili drug poleg drugega. Starešina je v bitnem v roki hodil po naših izmučenih telesih in priganjal, naj se še stisnemo. Tistim, ki so ležali pri stenah, je bilo ponoči bolje. Ostali smo trpeli vso noč, ker so hodili preko nas na stranišče. Ko sem za hip utegnil zaspati, mi je že nekdo stopil na glavo ali na noge in robantil, ker mu je že drugi jetnik zasedel ležišče.

Te nočne muke sem trpel 14 dni. Tudi podnevi ni bilo mnogo bolje. Starešina nas je posadil drug poleg drugega in tako smo sedeli dolge ure, ne da bi se mogli ganiti.

Tukaj, na karanteni, sem prvikrat spoznal pesti kriminalcev. Drugo jutro po prihodu me je na poti na stranišče eden izmed kapov brez vzroka strahovito udaril po čeljusti. Pred tem sem slišal o nesrečniku, ki ga je neki kapo udaril, da mu je zlomil čeljust. Jetnik ni mogel jesti in je umrl od lakote...

Naslednjega dne popoldne sem stal ob žici in opazoval taborišče. Nenadoma sem uvidel obraz znanca Sveta Kobala, Škofječana, ki mi je obljubil pomoč v hrani in cigaretah.

Po 14 dneh so me premestili na prosti taboriščni blok — 10. nemški blok. Tu mi je starešina odredil omaro in posteljo ter povedal, da je v sobi še en Jugoslovane. Začudil sem se. Povsod sem slišal govoriti, da v Mauthausnu zdrži največ dva meseca. »Tudi jaz ne bi zdržal toliko časa, če ne bi jedel premoga. Vsak dan pol kilograma. Takrat sem prvič slišal, da je premož užiten,« je dejal sotrpni iz Hrstnika.

V desetih dneh bivanja na nemškem bloku sem izvedel mnogo strašnih novic; govorili so, da so morali ruski jetniki v nekem bazenu razbiti led in vso noč stati v vodi. Pa o židovskem transportu: ljudje so morali sami skakati s pečin kamnoloma Vinergaben.

Toda vsem jetnikom se ni godilo enako. Za Nemce z denarjem so imeli javno hišo. V taborišču so vsi kriminalci dobro živeli.

Nekega dne so me odbrali za transport. »Najbrž grem v Gussen,« sem dejal Kobalu. »O njem sem že čul. Vsakega ubijejo, ga vržejo po skalah ali utopijo.«

Med sedmimi jetniki sem bil edini Slovenec. Preden smo zapustili taborišče, sem se še enkrat ozrl na trdnjavo groze. Pravili so, da so jo zgradili izključno Židje z golimi rokami kot v srednjem veku.

Po pišli uri hoje smo dospeli do velikih zaprtih vrat z napisom: »Konzentrationslager Mauthausen — Gussen«. Torej, to je tisto strašno taborišče, o katerem so že v Begunjah z grozo govorili?

Odpirali so se vrata in kot živino so nas nagnali na zborna mesto. Ko sem čakal v vrsti, sem si ogledal taborišče. Razprostiralo se je na okrog 2 hektarjih. V ozadju, za zelo slabimi barakami, se je iz visokega železnega dimnika krematorija valil gost črn dim; po taborišču se je širil ogaben vonj. Visok kamnit zid ter bodeča žica, nabita z elektriko, sta nas obdajala z neprehodno mejo.

Približal se nam je nadut gestapovec, komandant taborišča. »Tu boste delali vsi. Kdor ne bo delal, ne bo dobil hrane.« Nato je dvignil roko proti vhodnim vratom in še dodal: »Tu ste šli noter, tu pa ven,« in namignil proti dimniku krematorija.

Z zbornega mesta so nas porazdelili po blokih. Ko sem bil prost, sem šel po taborišču in si ogledoval barake. Zgрозil sem se. Jetniki ranjeni, z zateklimi očmi in izčrpani; v lesenih barakah, brez peči.

Ko se tako sučem okrog teh revežev, se nekdo oglasi v slovenščini: »Je kaj Slovencev v transportu?« Povedal je še, da jih je na transport šlo okrog 50, sedaj pa jih živi še 10 ali 12.

Tovariša sem se spomnil. Skupaj sva bila v Begunjah, v isti sobi. Ignac Kamšek, tako je bilo ime tovarišu, doma iz okolice Ljubljane, je razložil, zakaj so vsi jetniki tako zelo obtočeni in zatekli oči: »Saj boš tudi ti kmalu tak. V vsakem vremenu, snegu in dežju, v hudi vročini in mrazu, delamo v kamnolomu. Za hrano imamo samo vodo. Pet dni sem delal na dežju. Zvečer sem mokro obleko obesil na tram, zjutraj pa mokro spet oblekel. Če pa lačen, moker in trd od mrzle burje ne moreš delati, te s tepežem priganjajo k delu najhujši kriminalci.«

Poslušal sem ga in nisem mogel verjeti. »Ko ob dvanajstih dobimo malo hrane, ne smemo sedeti na tla, ampak teči v krogu in jesti, čeprav je vroča kot krop. Zvečer, ko odhajamo z dela, moramo pobrati mrličje, pobite med delom in jih na ramah prinesiti v taborišče na zborna mesto k apelu.«

V taborišču sta vladala taka groza in strah, da se še zbirati nismo upali. Zadnjega Slovenca v taborišču sem našel po dveh mesecih in ga povprašal po Janezu Šubicu-Naringerju in Francu Bradešku-Januški. »Toda sta šla v svobodo,« je povedal Janez Kamšek in pokazal na dimnik krematorija.

Naslednjega dne so nas gnali proti Mauthausnu. Pred taboriščem smo krenili s ceste in prišli do enajstih velikih barak. V eni so klesali kamen. Delali so fantje od 15. do 17. leta starosti, Poljaki in Rusi.

Odginali so nas v neko barako. Dolgo smo čakali in zeblo nas je. Nekega Srba sem vprašal, zakaj čakamo. »Tovarna puška Steyer potrebuje delavce.« Potem je nekdo povedal, da imajo za to tovarno že dovolj delavcev. Torej, delal bom v kamnolomu,

NADALJEVANJE

Človek in njegove pravice

Obletnicam in praznovanju v okviru Organizacije združenih narodov se te dni pridružuje še ena. 10. decembra letos bo minilo osemnajst let, kar je Generalna skupščina OZN sprejela in razglasila splošno deklaracijo človeških pravic. Ta deklaracija in pozneje sprejeti Deklaracija o priznanju neodvisnosti kolonialnim deželam in ljudstvom in Deklaracija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, so dokazale, da so velikega praktičnega pomena in da so postale tisti »skupni ideal, ki ga morajo doseči vsi narodi in vsa ljudstva«.

Generalni sekretar Organizacije združenih narodov U Tanti je 11. julija 1963 govoril v Italijanskem društvu za mednarodne organizacije v Rimu in med drugim dejal: »Med svetovnimi vojnama so svet osupnili grozodejstva človeka zoper človeka v nacistični Nemčiji. Vojna je razširila nacistično zlo na vse dele, ki so jih zasedle Hitlerjeve sile, tako da so se razplamtele človeška čustva. Posledica tega je odločitev, da se nikdar več ne sme dovoliti vrnitev nacističnega nasilja in barbarstva.«

Zaradi takšnih razmer v svetu je Generalna skupščina tudi sprejela splošno deklaracijo človeških pravic. Deklaracija obsega trideset členov, med katerimi jih je pet splošnega značaja in se nanašajo na vse pravice človeka in osnove svobode, druge pa je mogoče razdeliti v dve skupini: člene, ki se nanašajo na osebne državljanske in politične pravice, ter tiste, ki se nanašajo na ekonomske, socialne in kulturne pravice.

Prvi člen se glasi: »Vsi ljudje se rodijo prosti in imajo enako dostojanstvo in enake pravice. Obdarjeni so s pametjo in zavestjo in bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje.« Drugi člen (»Vsak sme uživati vse pravice in vse svoboščine, ki so razglašene s to Deklaracijo«) poudarja osnovne odredbe ustanovne OZN, ki preprečujejo diskriminacijo.

Osnovno načelo osebne svobode je pojasnjeno v tretjem členu: »Vsak ima pravico do življenja, do prostosti in do varnosti svoje osebe.« To načelo podrobno obravnava naslednjih devet členov. Tako sta prepovedana suženjstvo in trgovina s sužnji, kakor tudi mučenje, surovo, nečloveško in ponižujoče

Politični obzornik

ravnanje ali kaznovanje, vsak ima pravico biti povsod priznan kot pravna osebnost pred zakonom, vsi so enaki pred zakonom, vsi brez razliko imajo pravico do enakega varstva po zakonu, vsak ima pravico terjati dejansko pomoč od pristojnih državnih sodnih oblasti zaradi dejanj, ki kršijo temeljne pravice, ki so mu priznane z ustavo in zakoni. Deveti člen prepoveduje, da bi bil kdo samovoljno prijet, zaprt ali izgnan, deseti člen zagotavlja vsakomur pravico in javno zaslišanje pred neodvisnim in nepristranskim sodiščem, enajsti člen govori o jamstvih, ki jih mora imeti vsak, ki je obtožen kaznivga dejanja. Dvanajsti člen prepoveduje samovoljno vmešavanje v zasebno življenje, družino, stanovanje in dopisovanje, kakor tudi napade na čast in ugled. Trinajsti člen zagotavlja pravico do prostega gibanja in do proste izbire bivališča v notranjosti vsake države.

Naslednji členi obravnavajo razne druge pravice: do pribežališča, državljanstva, zakona, premoženja, svobode mišljenja, vesti in vere, svobode misli in besede, svobode miroljubnega zbiranja in združevanja in udeležbe v javnih zadevah svoje dežele.

Deklaracija tudi postavlja osnovne ekonomske, socialne in kulturne pravice za vsa človeška bitja, in sicer pravico do socialnega zavarovanja, dela, dopusta, zabave, življenjskih pogojev, ki zagotavljajo človeku in njegovi družini zdravje in blagostanje, pravico do izobrazbe, svobodnega udejstvovanja v kulturnem življenju skupnosti ter do »takega socialnega in mednarodnega reda, v katerem se lahko do kraja uresničijo pravice in svoboščine, ki so razglašene s to Deklaracijo«.

Splošna deklaracija pravic človeka je imela v minulih osemnajstih letih velik vpliv na ves svet. Tako na primer je na regionalnem področju navdihnila Evropsko konvencijo za zaščito pravic človeka in osnovnih svoboščin (1950), na podlagi katere je bila ustanovljena Evropska komisija za pravice človeka, kateri se lahko pritoži vsaka država podpisnica.

Ko so v Afriki ustanovili Organizacijo afriške enotnosti, so članice nove organizacije v ustanovni listini potrdile, da se strinjajo s splošnimi načeli deklaracije o pravicah človeka. Eden glavnih ciljev OAE je napredovanje v mednarodnem sodelovanju, pri čemer je treba »upoštevati ustanovno listino Organizacije združenih narodov in Splošno deklaracijo o pravicah človeka«.

Tudi Konvencija o preprečevanju in kaznovanju genocida, ki jo je Generalna skupščina OZN sprejela leta 1948 in ki je začela veljati tri leta pozneje, temelji na Splošni deklaraciji o pravicah človeka. Kaj je genocid, smo spoznali med drugo svetovno vojno, po konvenciji, ki jo je sprejela Generalna skupščina OZN, pa ni prepovedan samo genocid, marveč tudi sodelovanje pri njem.

Generalna konferenca Mednarodne organizacije dela je leta 1951 sprejela Konvencijo o enakem nagrajevanju delavcev moškega in ženskega spola za enakovredno delo. Tudi ta konvencija temelji na Splošni deklaraciji pravic človeka.

Na deklaraciji temelji tudi Konvencija o statusu beguncev, Konvencija o statusu oseb brez državljanstva, Konvencija o političnih pravicah žensk, Konvencija o državljanstvu poročenih žensk, Konvencija o suženjstvu, Konvencija o ukinitvi prisilnega dela, Konvencija o diskriminaciji na področju zaposlovanja, Konvencija proti diskriminaciji v prosveti ter Konvencija o pristanku na zakon, minimalni starosti za sklenitev zakona in registraciji zakonske zveze.

Leta 1969 bo minilo dvajset let od sprejetja Splošne deklaracije pravic človeka, zato bo to leto veljalo za Mednarodno leto pravic človeka.

Jugoslavija je od samega začetka Organizacije združenih narodov aktivno sodelovala pri izdelovanju načel in določb, ki se nanašajo na pravice človeka, kakor tudi pri formuliranju cele vrste mednarodnih instrumentov, kakršni so na primer Splošna deklaracija o pravicah človeka, Konvencija o preprečevanju in kaznovanju genocida, Konvencija o položaju beguncev, Deklaracija o pravicah otrok itd.

Poseben prispevek naše države je bila tudi pobuda za seminar OZN o večnarodnostnih skupnostih. Seminar je bil julija lani v Ljubljani. Predstavniki enaindvajsetih dežel so izmenjali mišljenja o ukrepih, ki bi jih bilo treba storiti, da bi zagotovili človeške pravice in osnovne svoboščine za vse, brez diskriminacije, kakor tudi o ukrepih za ostvaritev posebnih pravic etničnih, verskih, jezikovnih in nacionalnih skupin, ki so jim potrebne, da bi ohranile svoje tradicije, posebnosti in nacionalno zavest.

Velik pomen za razvoj pravic človeka v Jugoslaviji imajo določbe nove ustave, ki jamčijo osnovne pravice in svoboščine. Pravice, ki so zajamčene z novo ustavo, so odraz družbene ureditve v naši deželi, ki si prizadeva, da bi konkretni interesi delavnega ljudstva kar se da neposredno prišli do izraza skozi mehanizem družbenega samoupravljanja. Ustava se ne omejuje le na formulacijo osnovnih pravic in svoboščin, marveč zagotavlja njih spoštovanje s sodno zaščito, pravico do pritožbe in drugim upravnimi ukrepi zoper odločitve sodišč in vladnih organov in organizacij, pravico do povračila za škodo, ki je bila povzročena z nezakonitimi in napakami odločitvami itd. Po ustavi je pravica državljanov do družbenega samoupravljanja nekršljiva. Družbeno samoupravljanje je osnovno načelo družbenega sistema v Jugoslaviji.

Med številnimi zakoni, ki varujejo posamezne pravice človeka, je treba omeniti Zakon o socialnem zavarovanju, Zakon o zdravstvenem zavarovanju kmetov, Zakon o vojaških vojnih invalidih, Zakon o spremembah in dopolnitvah Splošnega zakona o šolstvu itd.

STANE IVANC

Ob drugi izdaji Svetinove »Ukane«

Zgodovinski roman Ukana, katerega avtorju Tonetu Svetinju je žirija za Kajuhove nagrade podelila leta 1963 prvo nagrado, je prvokrat izšel lanske leto spomladi v nakladi 6000 izv. Tako naklada je za naše razmere razmeroma visoka, toda kmalu se je pokazalo, da bi bila lahko še večja. Zanimanje za Ukano je bilo tako veliko, da so si kupci takorekoč podajali kljuke v knjigar-nah, kjer je bila naprodaj. Ko pa je pošla, je založnik, Zavod Borec, prislusnil zahtevam po ponatisu. Tako je Ukana ponovno izšla, tokrat v nakladi 4000 izvodov.

Medtem je pisatelj napisal še drugi del Ukane, ki naj bi izšel prav tako pri Zavodu Borec — prihodnje leto.

O uspehu tega romana govori že naklada sama oziroma ponatis. Naj ob tej priložnosti navedem odlomke iz nekaterih pism, ki jih je pisatelj dobil od bralcev.

Tovarišica Danica dr. Bemova, nekdanja bolničarka v 3 bataljonu Presemenne brigade, je zapisala:

»... Do zdaj sem prebrala le malo knjig o naši borbi, ker sem skoraj vsako hitro odložila. V

črnoelega človeka ni verjel nihče več že kmalu po osvoboditvi. Vi pa ste v vaši knjigi uspeli preduveto v tem, da ste smelo okarakterizirali človeka in življenje v NOB z vsemi vrtilinami in slabostmi. Umetnikova naloga je zato zelo naporna in odgovorna, ker mora nenehno iskati resnico ter mora zato imeti v sebi ogromno zalogo sile, da vrže med ljudi resnico nepotvarjeno. Le tako sproti ohranja človeštvu pravico in pravešnico v najčistijem elementu. Če ljudskemu umetniku to ne uspe, nastopi navadna dekadencia...«

Tovariš Lado Ambrožič-Novljan, nekdanji komandant 8. korpusa NOV, pravi v svojem pismu:

»Najprej ti priskrbeno čestitam za uspeh ob prvem delu tvojega romana. Prebral sem ga na dušek in ga imam za najboljšo povojno literarno delo na Slovenskem...«

CARLO CASSOLA: »BUBEJEVO DEKLE«

Roman »Bubejevo dekle«, katerega slovenski prevod je izdala založba Lipa v Kopru, je napisal sodobni italijanski pisatelj Carlo Cassola. Po rodu je Toskanec, zdaj pa živi v Grossetu, kjer tudi poučuje. Pisati je začel že pred vojno, po vojni pa je postal ena najvidnejših osebnosti italijanskega pripovedništva. Med njegovimi najpomembnejšimi deli je prav roman »Bubejevo dekle«, ki ga bodo v prevodu Marije Skaza-Zlobec spoznali tudi slovenski bralci. Roman je leta 1960 dobil tudi eno najbolj znanih italijanskih literarnih nagrad »Premio Strega«, kar že samo po sebi govori o njegovi kvaliteti. Pa tudi kritika je delo toplo sprejela, saj ga označuje kot eno najboljših pripovednih del zadnjih let. Ker so po tem romanu posneli tudi film, ki smo ga pred letom dni gledali tudi pri nas, bo ta tekst za slovenske bralce še toliko bolj zanimiv. Maršička bo žanir-malo spoznati literarno predlogo, po kateri je bil posnet sicer zelo dober italijanski film.

V romanu pripoveduje pisatelj o nekdanjem partizanu Arturo Capelliniju, ki nosi partizansko ime Bube, in njegovi življenjski ugodi, ki jo povezuje z mladim dekletom Mara, ličerkom komunisto-revolucionarja. Bube po koncu vojne očake Marinoga očeta, kajti Marin brat Sante je padel kot Bubejev partizanski tovariš. Med mladima se razvije ljubezen in Bube, ki se je pre-seil v bližnji večji kraj, pridno obiskuje svoje dekle. Toda Bube se ob neki priliki zaplete v usoden spopad. Z dvema tovarišema je spre-milal dve dekleti k masi. Duho-vnik jih ni hotel spustiti v cerkev. Karabinjerski brigadir, ki je opo-ževal ves dogodek iz kasarne, je prišel k duhovniku, da bi mu pomagal. Fantje so mu skušali dokazati, da imajo prav, nato pa so ga prisilili k zidu, kajti nasilja niso hoteli pre-trpeti. Tedaj je karabinjer potegnil revolver in začel streljati ter pri-tem ubil enega tovariša. Bube je potegnil revolver in ubil karabinjerja, nato pa se njegovega sina, ki je prišel gledat, kaj se dogaja. Zaradi tega dogodka je Bube anor-dni doma, nato v neki koči ku-paj z Mara, potem pa je po na-logu partije odšel v inozemstvo. Mara je odšla služiti v bližnje mesto, kjer je spoznala nekega Stefana in navezala z njim prijateljske sike. Kljub vsemu pa je ostala zvesta Bu-beju, čeprav od njeja skoraj leto dni ni bilo nobenega glasu. Bubeja pa so preko meje vrnil Francozi,

potem je bil obsojen na štirinajst let ječe. Mara se je zaposlila v me-stu in ga sklenila počakati, da se bosta po njegovem povratku iz ječe poročila.

Cepprav gre v bistvu za prepro-sto ljubezensko zgodbo, ki se za-ra-di usodnega dogodka sprevrže v ve-liko tragedijo, pisatelju ni šlo samo za to, da bi prikazal ljubezen nek-danega partizana in lepe Mare. Ce-lotno delo je prežeto z jasno in od-ločno zavzetostjo za povojne po-li-tične dogodke, predvsem pa se v njem odraža pisateljev antifašizem. Zato je ta roman v prvi vrsti ostra pisateljeva kritika povojnih razmer v Italiji, ko je kljub zmagi nad fa-šizmom še vedno veljal stari druž-beni red in so, zlasti na podeželju, krojili dogodke nekdanji fašisti-ko nastrojeni duhovniki. Tako se prav zaradi stališča brigadirja raz-vije tragedija, katere žrtev sta nek-danji partizan in njegovo dekle. V tej družbeni kritiki razmer v Ita-lijski Toskani je bistvo tega teksta, ki se seveda odlikuje tudi z omis-kanimi zanimivimi dogodki in čiste ljube-zenke zgodbe. Odlični so onisti do-godkov, plastično so upodobljeni glavni junaki, tako da italijanski kritiki primerjajo Mara z največji-mi ženskimi liki v italijanski književ-nosti. Gre torej za zanimiv in druž-beno kritičen roman italijanskega sodobnega pisatelja, roman, ki obravnava dogodek neposredno po vojni. Zaradi zanimive zgodbe, pred-vsem pa zaradi napredne, kritične usmerjenosti pisatelja, je delo vred-no, da ga preberemo.

R.

Jaka Avšič, upokojeni general, nekdanji načelnik glavnega štaba NOV in PO Slovenije:

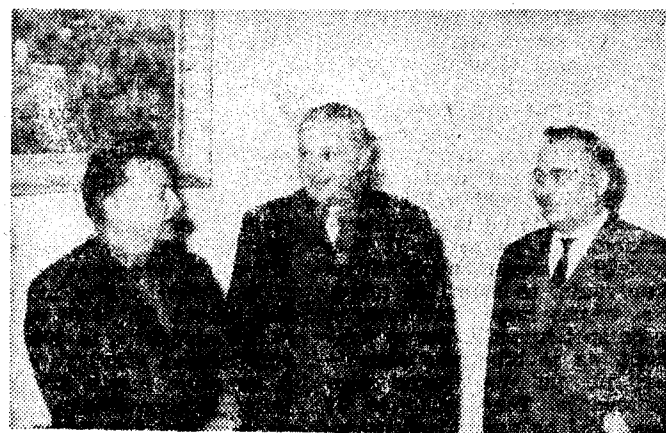
»Ko sem prebral tvoj roman, sem bil prav navdušen. Navdušen nad tvojim razlaganjem do-godkov, ki so name napravili vtis pristne resničnosti in pra-vega življenja. Zgodba zelo lepo in napeto teče, tako da je prava obogatitev za bralca. S tem de-lom si stopil na visoko stopnjo med naše slovenske pisatelje. Lahko smo zadovoljni, ker je nekdo začel odkrivati naše do-mače življenje, velike stiske, za-plete in hude naloge, ki so jih morali opravljati naši ljudje. Odkrivaš nam globino duševnih nagibov in konfliktov strasti, ki se ob spretno postavljenih na-sprotjih in dogodkih morajo po-kazati v vseh oblikah in podžga-ne do skrajnosti ali pa v naj-ráhlejših odtokih. Tega pa je lahko sposoben le človek, ki je veliko razmišljal in veliko opra-

vil sam, vmešan v neposredno dogañanje velikega časa. Mislim, da bo mladim velika šola življe-nja in spoznavanja naše zgodo-vine. Upam, da bo knjiga šla v promet ne samo pri nas, ampak tudi zunaj.«

Zdenko Roter, javni in politični delavec:

»Knjigo sem prebral na dušek. Pričakoval sem dobro knji-go, toda, ko sem jo prebral, mo-ram reči, da je odlična. Presega-le je vsa moja pričakovanja. Mimo lahko rečem, da je tvoj-a knjiga najboljša doslej izšla knjiga na Slovenskem, ki obrav-na partizansko tematiko. Hkrati pa te seveda obvezuje, da si v naslednjih delih še boljši in da prvo knjigo presežeš. O tem vsaj jaz popolnoma nič ne dvo-mim.«

O uspehu Ukane govori tudi to, da ga je ponatisnila tudi člaskša »Prosveta« — izhajal je v podlistkih. In prav nič ne bomo presenečeni, če bomo nekega dne slišali, da je izšla v kakem tujem prevodu. MP

Litvanski novinar Samuilos Borikas, ki je prišel v Slove-nijo, da bi zbral podatke o svojih rojakih, slovenskih parti-zanah, je obiskal tudi uredništvo našega lista. Po objavi članka o Litvancih sta nam pisala tovariša Viktor Marušič iz Kranja, ki se spominja Pranasa Sparnauskasa ter Anton Sušnik iz Doba pri Domžalah, ki se spominja Antanasa Strikauskasa. V svojem pismu omenja tudi Jožeta Kmetza z Drganjih sel št. 6 ter Jakliča, ki je bil doma nekeje pri Mirni na Dolenskem. Naj se ta dva tovariša oglasita! Bivši ko-misar jurišnega bataljona 18. divizije, podpolkovnik milice Andrej Sturm, pa je prišel osebno na uredništvo in povedal zgodbo o svojem borcu — Litvancu, ki mu je pri napadu na Lipje 21. januarja 1945 rešil življenje. Zal se njegovega imena in prilika ne spominja. — Na sliki: Samuilos Bo-rikas (v sredini) na obisku v uredništvu »TV 15«

ZZB NOV opozarja na nevarnost za mir

Zvezni odbor zveze združenj borcev NOV Jugoslavije je po-slal izvršilnemu biroju Svetovne federacije bivših borcev v Pa-rizu naslednje brzojavko:

»Nevaren vdor neonacizma in naraščanje vpliva neonaci-stov v političnem in javnem življenju Zvezne republike Nemčije sta zbudila globoko za-skrbljenost borcev in narodov Jugoslavije kakor tudi vse med-narodne javnosti. To, da so

neonacisti narodnodemokratske stranke prišli na položaje v naj-višjih predstavniških telesih Bavarske, neprijetno spominja nas vse — zlasti tiste, ki so bili v nedavni minulosti žrtve in ki so na sebi čutili strahote naci-stične agresije in okupacije in ki ne morejo pozabiti na eseso-ve kazenske ekspedicije, na množične ustrelitve in obešanja, na poskuse na živih ljudeh in na plinske celice — na to kako se je Adolf Hitler dokopal do oblasti.

Ta vdor, ki ga spremljajo val revanšizma velikomemškega nacionalizma in odkrite zahteve po reviziji obstoječih meja in razpolaganju z vodiko-vimi bombami, pomeni veliko nevarnost za mir v Evropi in za svetovni mir.

Pričakujemo, da bo izvršilni biro v skladu s cilji federacije in resolucijami njene generalne skupščine in generalnega sveta o zatiranju neonacizma odlo-čno obsodil toleriranje odkritega nastopa nacističnih sil v ZR Nemčiji ter pozval vsa združe-nja in člane, naj povečajo svo-jo budnost in akcijo za uveljav-ljanje teh resolucij.«

OBVESTILO

Komisija Izvršnega sveta za vprašanja borcev NOV je na skupni seji z republiško ko-misijo za ugotovitev pokojni-ske dobe, komisijo po členu 195 TZPP in posebno komisijo pri RO ZZB NOV Slovenije ugotavljala, kako se upo-čabljajo kriteriji za uveljavljanje posebne dobe v NOV v dvo-jnem številu pri komisijah, in organih, ki so za tako prizna-vanje pristojni.

Na skupni seji je bilo ugo-tovljeno, da se kriteriji, navedeni v čl. 140 in 143 Temeljne-ga zakona o pokojninskem zavarovanju (Uradni list SFRJ št. 51/64) in v Navodilu Zvez-

nega izvršnega sveta (Uradni list SFRJ št. 33/64), sicer do-kaž enotno uporabljajo, da pa so bili vendarle nekeje primeri različne uporabe.

Ker je možno v smislu čle-na 187 TZPP vlagati zahtevke za priznanje posebne dobe v NOV na podlagi izjav pri le do konca letošnjega leta, so bile komisije mnenja, da je potreb-no vse, ki izpolnjujejo pogoje, za enojno ali dvojno štetje le med NOV, ponovno opozoriti na njihove pravice, kajti po tem roku bo možno uveljav-ljati te pravice le v izjemnih primerih. Iz rednih pravnih sredstev (obnove postopka, od-

prave ali razveljavitve odloč-be s privolitvijo stranke in drugih) naj se poslužijo tudi vsi tisti, ki sodijo, da so bili pri sedanjih odločitvah v svojih pravicah prikrajšani.

Glede na razpravo skupne seje komisij opozarjamo vse zainteresirane občane, da do navedenega roka vložijo za-htevek, in sicer če so v delov-nem razmerju, pri tisti občin-ski komisiji za ugotovitev po-kojninske dobe, kjer ima sedež delovna organizacija, če pa niso v delovnem razmerju, pa pri tisti občinski komisiji, kjer imajo stalno bivališče.

Za natančnejše informacije naj se zainteresirani obračajo na občinske odbore ZZB NOV oziroma na občinske komisije za ugotovitev pokojninske dobe.

Borci, obiskujte kinopredstave...

- KINO CENTER, KRANJ
6. 12. ob 16, 18, 20 — »Sto tisoč dolarjev na soncu«, fr. CS
7. 12. ob 16, 18, 20 — »Vitez Par-dajljan«, franc. barvni CS
8. 12. ob 16, 18, 20 — »Vitez Par-dajljan«, franc. barvni CS
9. 12. ob 16, 18, 20 — »Vitez Par-dajljan«, franc. barvni CS
- KINO STORŽIC
6. 12. ob 16 — »Med jastrebi«, nem.-jug. barvni glasbeni
ob 18 — »Spartaki«, amer. barv. CS, vstopnina dvojna
7. 12. ob 16, 18, 20 — »Tarzan-ova velike pustolovščine«, amer. barvni VV
8. 12. ob 16, 18, 20 — »Najlepša na svetu«, amer. CS
9. 12. ob 16, 18, 20 — »Rio Con-chos«, amer. barv. CS
- KINO TRIGLAV, LJUBLJANA
6. do 7. 12. — »Priti in osatiti, domači
8. do 10. 12. — »Kaj se je zgo-dilo v Baby Jane«, amer. CS
11. do 13. 12. — »Trije neusmil-jeni«, mešč.-sp.-ital. barv. we-steri
- KINO »VEVCE«
7. do 8. 12. — »Tovariši«, ital.
9. do 11. 12. — »Samuraj-pirata«, jap. barvni CS
- KINO »ZALOG«
10. do 11. 12. — »Prišel je an-gel«, špan. barv. glasbeni
- KINO »ZADOBROVA«
7. do 12. 12. — »Bojevniki počitek«, fr. barvni CS
10. do 11. 12. — »Londonski lo-pov«, madžarsko-angl. barv. CS
- KINO »RADIO, JESENICE«
7. 12. — »Kronika enega umo-ra«, nemški
8. 12. — »Maratonka bitka«, it. barvni CS
9. 12. — »Krotiteljica tigrov«, ruski barvni
10. do 11. 12. — »Pokol v črnem gozdu«, jug.-ital. barvni
- KINO »PLAVZ«
7. 12. — »Maratonka bitka«, ital. barv. CS
8. do 9. 12. — »Možje na kon-gresu«, ital.
10. do 11. 12. — »Korakaj ali umri«, ital.-ruski
12. do 13. 12. — »Pokol v črnem gozdu«, jug.-ital. barvni
- KINO ŽIRIVNICA
7. 12. — »Za ljubezen ali de-nar«, amer. barv. CS
10. 12. — »Kronika enega umo-ra«, nemški
11. 12. — »Možje na kongresu«, ital.
- KINO DOVJE-MOJSTRANA
8. 12. — »Za ljubezen ali de-nar«, amer. barvni CS
10. 12. — »Možje na kongresu«, ital.
11. 12. — »Kronika enega umo-ra«, nemški
- KINO KOROŠKA BELA
10. 12. — »Krotiteljica tigrov«, ruski barvni
11. 12. — »Za ljubezen ali de-nar«, amer. barv. CS
12. 12. — »Korakaj ali umri«, ital.-ruski
- KINO KRANJSKA GORA
4. 12. — »Kronika enega umo-ra«, nemški
9. do 10. 12. — »Za ljubezen ali denar«, amer. barv. CS
11. 12. — »Krotiteljica tigrov«, ruski barvni

Stanovanje še vedno poglavitno vprašanje

(Nadaljevanje s 1. strani)
nepredvideni primeri. K nam se priseljujejo borci iz drugih občin, predvsem pa so upoko-
jence razmeroma velikega šte-
vila naših ljudi zaradi različnih
vzrokov. Kot komisija in uprav-
ni odbor sklada razpolagamo z
omejenimi sredstvi, predvsem s
tistimi, ki nam jih je dajala
občinska skupščina. Ni nam si-
cer uspelo, da bi jih dobili več,
toda vsaj bistveno se v pretek-
lih letih niso zmanjševala.

Pri izbiri, komu dati stano-
vanje, in kdo naj še nekaj časa
počaka, lahko samo izjemoma
pride do napake. O vsakem
primeru razpravlja večje število
ljudi. Več ali manj nas do-
sledje niso kritizirali, upoštevati
pa je treba, da vsem naenkrat
ne moremo ustreči, ker imamo
omejene možnosti.

Težave so čedalje večje
predvsem zaradi naraščanja
števila upokoencev. Podjetjem
ne povzročajo težav tisti borci,
ki so strokovnjaki, pač pa stari
in bolehniki. Ti tudi ne morejo
postati strokovnjaki. Zdjaj je so-
cialni in humani čut potisnjen
v ozadje, uveljavljata se po-
slovnost in sposobnost. Čedalje
bolj se čuti tudi pritisk mla-
dine...

● **Vladimir Šenk:** Do zdaj
smo pri nas poznali tri načine
za pridobivanje stanovanj. Naj-

prej smo nekaj let stanovanja
posameznikom kupovali in so ti
potem samo plačevali najemni-
no, ki je bila socialna. Nato je
napočila doba stanovanjskih
skladov. Posameznik je prispe-
val 20 odstotkov, podjetje 30,
banka pa 50. Zdjaj pa zahtevamo
60 odstotkov lastne udeležbe, 40
pa naj bi dala banka. Toda
kako naj da toliko tisti, ki nima
denarja? Morda je sedanji si-
stem z varčevanjem za določeno
dobo primeren za mlajše ljudi,
za borce pa ne more biti, po-
sebnost ne za tiste, ki so v letih.
Upoštevamo, da nas je zdaj v
ZB že skoraj polovica, če ne
več, upokoencev. Pokojnine so
več ali manj nespremenjene,
cene pa so do zdaj naraščale.
Ze zdaj se dogaja, da posamez-
niki odklanjajo vselitev v nova
stanovanja, ker ne morejo pla-
čevati visokih najemnin. Tudi
priznavanje dvojnih let — torej
možnost za to, da se nekdo prej
upokoji — je lahko dvorezno
orožje. Posamezniki so že za-
čeli celo skrivati svojo udelež-
bo v NOB, boječ se prežgodnje
upokojitve!

Naj na kratko opišem tudi
usodo naših ljudi, ki so se zdaj
brez stanovanj! Med vojno stano-
vanj niso potrebovali, toda
toliki so se dve, tri ali štiri
leta. Takoj po vojni so se ukvar-
jali z aktivističnim delom, med

prvim so bili pri delu za ob-
novo. Potem je bilo treba zbira-
ti sredstva za postavitev teme-
ljev našega razvoja. Za stano-
vanja smo porabili razmeroma
zelo malo. Medtem so ti tova-
riši ostali, izgubili zdravje.
Postali so nerentabilni, upoko-
jijo jih in pridejo na breme
občinskih skladov, največkrat
praznih. Ali naj čakajo leta in
leta, da bodo prej vsi »rentabi-
lni« dobili stanovanja? Do takrat
bi jih najbrž večina že pomrla.
Torej naj bi jim bile Zale edi-
na perspektiva?

Po ukinitvi stanovanjskih
skladov si pridružuje podjetja
4 odstotke od dohodkov za re-
ševanje stanovanjskega vpraša-
nja svojih članov. V velikih
podjetjih je to mnogo, v majh-
nih pa malo, podobno tudi v
manj pridobitnih. Zato so velik
problem predvsem majhna pod-
jetja. Velikokrat naše ljudi pred
upokojitvijo glede stanovanja
načrtno zanemarjajo.

Nemogoče je rešiti stano-
vanjsko vprašanje bivših bor-
cev do določenega časa. Mislim,
da ga nikoli ne bomo povsem
rešili...

Štiri odstotke dobiva tudi so-
cialno zavarovanje. Smo proti
temu, da bi večino tako zbra-
nih sredstev dali za gradnjo do-
mov za upokoence; trudimo se,
da bi nekaj dobili tudi za upo-
kojene borce, ki so brez stano-
vanj.

● **Franta Komel:** Ne vidi-
mo še konca oziroma rešitve
tega vprašanja. Še naprej bomo
moral temeljito in dosti delati,
da bomo kaj dosegli. Tudi dru-
gi družbeno-politični forumi bi
se morali ukvarjati s tem, ne
samo ZZZ. V zadnjem času se
pojavi zahteva, da bi vendar
že tudi to uredili. Vsak poskus
za zmanjševanje sredstev, na-
menjenih stanovanjski gradnji
za borce, je zato uperjen narav-
nost proti nam. Šele zadnje leto
smo to vprašanje resno zasta-
vili naši javnosti. Zdjaj ne sme-
mo odnehati, treba je jasno po-
vedati, da bo potrebnega še ve-
liko denarja. Še vedno imamo
kup problemov, zlasti v podjet-
jih.

Zdi se mi, da bi naši člani
moral nastopati tudi na zborih
volivcev in tam postavljati svo-
je zahteve. Prepričan sem, da
bi našli na razumevanje. Prav
tako se mi zdi, da je zdaj
edina možna rešitev v mobiliza-
ciji vseh razpoložljivih, pa tudi
v zbiranju doslej raztresenih
sredstev. Pripravil Mile Pavlin

10 LET

OBSTOJA BELOKRANJ-
SKE TRIKOTAŽNE INDU-
STRJE

»BETI« - METLIKA

Delovni kolektiv Belokranjske trikotajne industrije praznuje letos že deseto obletnico
obstoja svoje tovarne, kar pa je razmeroma kratka doba, v kateri je podjetje popol-
noma na novo zgradilo obratne prostore, vpeljalo sodobno proizvodnjo, razvilo om-
režje prodaje svojih kakovostnih izdelkov po vsej Jugoslaviji in osvojilo tudi številna
zunanja tržišča

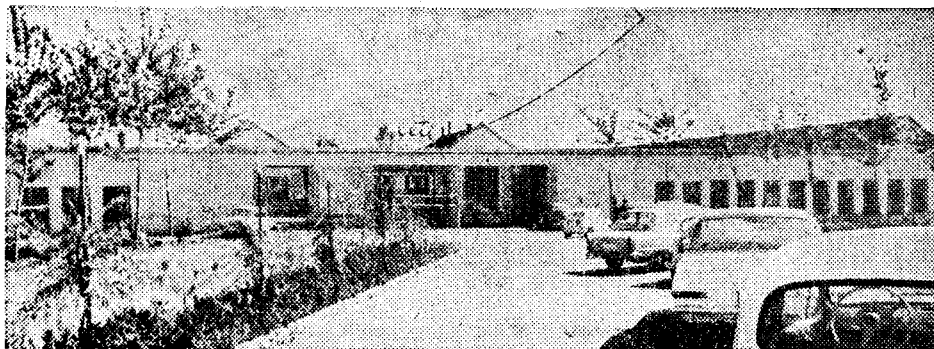
Zgodovini na ljubo moramo
omeniti, da je bilo že leta 1948
ustanovljeno v Črnomlju pod-
jetje »Pletilstvo«, predhodnik
nekoliko pozneje ustanovljene
trikotajne tovarne »Belokranj-
ka«. Tovarna pa je bila sprčo
razvoja podjetja in dotoka no-
vih delovnih moči kmalu v za-

varniški obrati širijo, dopol-
njujejo s stroji, specializirajo.
Leta 1964 je v teku tretja faza
rekonstrukcije, kupili so šival-
ne stroje, dva snutkovna stro-
ja, centrifugo za barvarno itd.
Pozneje sledijo novi stroji in
tako se izpolnjuje želja delov-
nega kolektiva, da bi tovarna
postala kar najsodobnejše

10 LET

VELIKEGA PORASTA
PROIZVODNJE, ŠIRJENJA
ASORTIMANA IN IZBOLJ-
ŠAVANJA KAKOVOSTI

dajalnih dobite na izbiro iz-
delke znamke »Beti« v največ-
ji izbiri. »Beti« je postala po-
jem dobre kakovosti izdelka,
okusnega izgleda in udobnega
nošenja. Tovarna izdeluje žen-
sko svilen in sintetično perilo,
razne bombažne izdelke,
bombažne predmete otroške
garderobe, zavese (diolen), raz-

PROČELJE
TOVARNE

gati, kje dobiti nove prostore.
Tako je padla odločitev, po ka-
teri se je tovarna pred deseti-
mi leti preselila v nove prosto-
re v Metliki. Ob tej preselitvi
se je tudi preimenovala v Be-
lokranjsko trikotajno indus-
trijo »Beti« in zaradi tega sma-
tramo leto 1956 za ustanovno
leto tovarne.

Prostori so tudi tu postali
kmalu pretesni. Spet je sledila
selitev, zdaj v sami Metliki. V
adaptiranih prostorih je teklo
življenje dalje, v širino. Kupili
so nove stroje, uredili strojni
park itd. Število delavcev na-
rašča, ker se proizvodnja
vztrajno širi. Spet prihajajo
novi stroji in spet je vse večji
problem zaradi prostorov.

Tako se je leta 1959 podjetje
odločilo, da odkupi opuščene
barake, ki so stale na bregu
za metliško železniško postajo.
To je bilo tudi storjeno in pod-
jetje je začelo barake adapti-
rati v lastni režiji, s pomočjo
članov delovnega kolektiva in
z udarniškim delom.

Novi prostori tovarne so bili
odprti v juliju leta 1960, potem
ko se je vanje vselilo celotno
podjetje. Še isto leto so izde-
lali program za rekonstrukcijo,
oziroma za nakup nove strojne
opreme, saj je z novimi pro-
stori podjetje pridobilo vse po-
goje za povečanje proizvodnje,
za izboljšanje kakovosti svojih
izdelkov. Sprejeli so tudi per-
spektivni plan za razdobje
1961-1965 itd.

Tako se vrstijo pomembne
letnice, ki kakor mejniki ozna-
čujejo dotedanje delo in ga lo-
čijo od prihodnjega. Strojni
park, predviden v prvi fazi re-
konstrukcije, sprejme tovarna
leta 1962. Isto leto se tovarni
pripoji na novo ustanovljena
»Belokranjka« v Črnomlju. Le-
ta 1963 dobi »Beti« stroje, pred-
videne v II. fazi rekonstrukci-

opremljena, da bi bilo delavcu
čimbolj olajšano delo in da bi
»Beti« lahko s svojimi izdelki
zadovoljila našega potrošnika
ter hkrati uspešno tekmovala s
tovrstnimi tovarnami v ino-
zemstvu.

2.
Glavne obrate ima Be-
lokranjska trikotajna tovarna
»Beti« v Metliki, obrate pa v
Črnomlju, Mirni peči in Dobo-
vi. V vseh naših modnih pro-

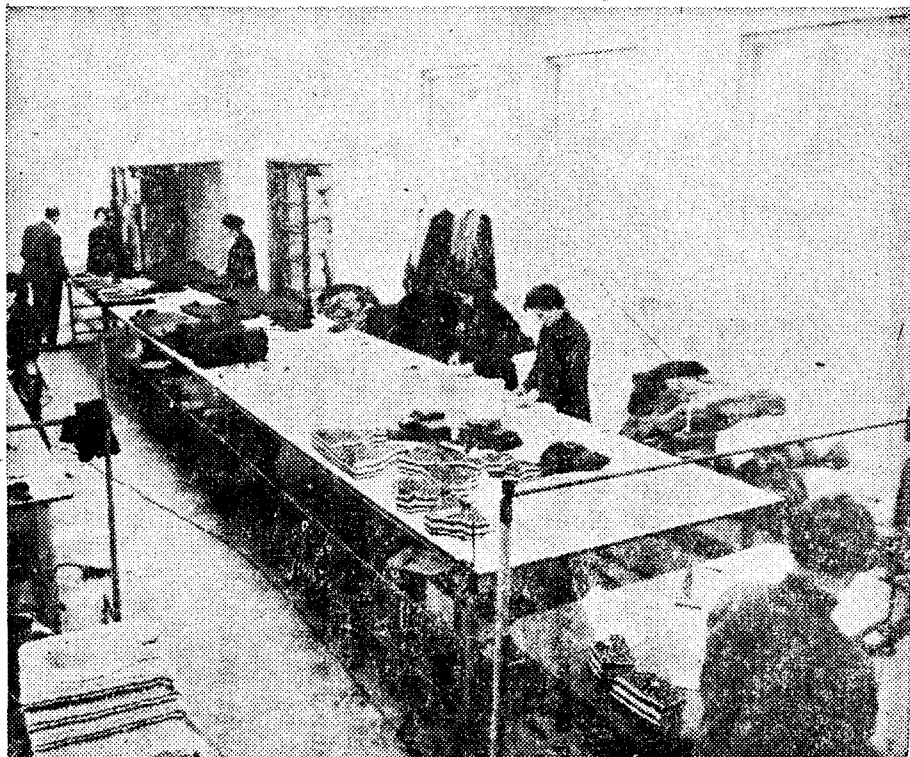
Leto	Celotni dohodek v milijonih	Proizvodnja v tonah	Število zaposlenih
1956	95	20	114
1960	381	67	212
1963	1128	133	430
1966 (predvideno)	6000	600	1018

Zaradi neprestane težnje po
povečevanju kakovosti vseh iz-
delkov, zato, ker so izdelki to-
varne »Beti« modni in privla-
ni, ni naključje, da pri nas ni
trgovine, kjer bi kupec ne mo-
gel dobiti teh izdelkov. Pa ne
samo to, tovarna ima močno
razvito prodajno omrežje po
vseh državah. Izdelke »Beti« la-
hko kupite v vseh trgovinah in
modnih hišah v vseh naših
večjih krajih od Jesenic do Za-
ječarja, od Murske Sobotke do
Bitolja. Čeprav tovarna nima
dolgoletnih tradicij, se uspeš-
no uveljavlja na tržišču v Ev-
ropi in Ameriki; v Italiji, Švi-
ci, Avstriji, Nemčiji, Poljski,
Česki, ZSSR in v ZDA.

3.
V tovarni »Beti« je skrb za
kadre in za delovnega človeka
izražena mnogostoransko. Pod-
jetje vsa leta štipendira svoje
bodoče sodelavce, saj se zave-
da, da hodi uspešno pot sa-
mo strokovnost in izurjenost z
roko v roki. Podjetje znatno
pomaga delavstvu pri gradnji
ali nakupu stanovanj. Člani

skih samoupravnih organov pa
člane kolektiva vsak mesec
sproti obvešča tovarniško gla-
silo »Trikotažer«. Kmalu bodo
v okviru tovarne odprli tudi
otroški vrtec, ki bo preneka-
ri materi odvezal perečo skrb,
kam z otrokom v času dela.
Podjetje meni odpreti tudi tr-
govino, v kateri bodo njene iz-
delke lahko kupovali občani po
zmernih cenah, v načrtu je ce-
lo, da bi ustanovili v prihodnje
frizerski salon, kar je zelo pa-
metna zamisel spriču tega, da
so v tovarni zaposlene pred-
vsem ženske. Morda bodo kma-
lu prav ob tovarni odprli trgo-
vino za nakup špecerije in
drugih izdelkov. Oba lokala, ki
smo ju nazadnje navedli, bosta
v prid posebno delavkam iz
oddaljenih krajev, saj bodo
iz službe gredoč lahko hitro
opravile marsikaj.

Res je nemogoče na kratko
izčrpnje predstaviti delo in
življenje neke tovarne. Upamo,
da smo bralcu vendar posredo-
vali marsikaj zanimivega, iz
česar bo lahko razbral in se
strinjal z nami pri ugotovitvi:

KROJENJE

je. Leta 1963 »Beti« prvič pre-
stavi svoje izdelke na ljubljans-
kem sejmu »Moda 1963« in
prejme priznanje: zlato meda-
ljo, sedem srebrnih in eno bro-
nasto. L. 1964 se podjetju pri-
druži še »Pletilstvo DOKO«
iz Dobove ter pletilstvo »Do-
lenjka« iz Mirne. Ta čas se to-

delovnega kolektiva lahko s
svoji preživijo letni dopust v
letovišču na morju. Vsekakor
pa je pomembno, da ima »Be-
ti« v novih prostorih tudi velik
prostor za menzo in da je pre-
hrana v njej poceni. V razvoju
tovarne in o tekočih dogodkih
v proizvodnji, o sklepih delav-

»Beti« je desetletno prizadeva-
nje zaključila z izrednimi
uspehi, dosežki pa so porok, da
bo tudi v prihodnje ena naših
najpomembnejših tovarn. Za
uspehe čestitamo delovnemu
kolektivu in vodstvu podjetja
z željo, da bi bilo prihodnje
razdobje prav tako plodno!

Srajca »Labod«
tovarne perila Novo mesto
pojem elegance, kvalitete in
solidne izdelave

PISMI IZ AVSTRIJE

SOVJETSKI DRŽAVNIŠKI OBISK

Nedavni državniški obisk
predsednika prezidija vrhovnega
sovjeta ZSSR Nikolaja Podgor-
nega v Avstriji — v njegovem
spremstvu so bili podpredsednik
vlade Tihonov, namestnik zuna-
njega ministra Kuznecov in šte-
vilni sodelavci in strokovnjaki
— je zbudil po vsem svetu pre-
cejšnje pozornost.

Predsednik Podgorni je v
Avstriji govoril odkrito. Opo-
zarjal je na nevarnosti zahod-
nonemškega revanšizma in pred
atomsko oborožitvijo Zvezne re-
publike Nemčije ter se zayze-
mal za nadaljnji mirni razvoj v
Srednji Evropi. Govoril je tudi
o nevarnosti morebitne pridru-
žitve Avstrije k EGS. Sprožil
je tudi vprašanje trgovskega
sporazuma med EGS in Avstrijo
in s tem pokazal na nove mož-
nosti politične iniciative v in-
teresu nevtralnosti. Prijatelj-
ski pogovori so nedvomno pris-
pevali k razčiščenju in
zbolšanju odnosov Avstrije s
socialističnimi deželami. Pri
tem so se dotaknili ne samo ve-
likih gospodarskih možnosti,
marveč tudi povečanja kulturne
izmenjave.

Predsednik Podgorni in nj-go-
vi spremljevalci so obiskali tudi
nekdanje koncentracijsko tabo-

riške Mauthausen. Tam so jih
prisrčno sprejeli predstavniki
vseh odporiških organizacij
Avstrije. Udeleženci spominske
svečanosti so se spomnili stoti-
sočev žrtev Hitlerizma, med nji-
mi desetisočev trpinov iz Sov-
jetske zveze, ki so jih pobili v
Mauthausnu. Podgorni je položil
tudi venec k spomeniku sovjet-
skemu generalu Karbiševu. Le-
tega so pozimi 1944 esesovci v
Mauthausnu polili z mrzlo
vodo in tak je moral stati na
mrazu tako dolgo, da se je spre-
menil v leden steber.

Ob obisku največje avstrijs-
ke jeklarne VOST v Luncu je

Podgorni poročal o novem pro-
jektu napeljave plinovoda iz
Sovjetske zveze v Italijo in
Francijo. Če bo ta plinovod spe-
ljan skozi Avstrijo, bo le-ta s
tem pridobila velike gospodar-
ske prednosti.

Novinarji, fotografi in film-
ski snemalci so bili navdušeni
nad prisrčnostjo Podgornega, ki
se je zahvalil za vsako snema-
nje posebej. Novinarjem in
javnosti se je še posebej priku-
pila hčerka Podgornega Nata-
lija, ki je bila v njegovem
spremstvu. Nedvomno je tudi
Natalija prispevala k temu, da
so v Avstriji sprejeli sovjetsko
delegacijo z veseljem in zani-
manjem.

GOLJUFJE IN ŠKANDALI

Začela se je hladna jesen.
Klimatske razmere so se pre-
nesle tudi na avstrijsko notra-
njo politiko. Začelo se je s škan-
daložno oprostitvijo vojnih zlo-
čincev in zdaj so na vrsti opri-
jemljivi korupcijski škandali v
najvišjih krogih. Klausova vla-
da je v zelo neprijetnem polo-
žaju. Eden najvišjih funkcionar-
jev ÖVP (avstrijske ljudske
stranke) Viktor Müllner je ge-
neralni direktor NEWAG in
NIOGAS, največjega električne-
ga in plinskega podjetja v Av-
striji. Pri teh dveh podjetjih
ima astronomske dohodke. Toda
to mu ni dovolj. Ustanovil je
svojo banko. Njegov sin je po-
stal v njej direktor. Müllner pa
je zagotovil banki ustanovni ka-
pital iz sredstev obeh podjetij
in je zanj najel v njej milijon-
ske kredite z visokimi obrestmi.

V bližini Dunaja je dal
Müllner zgraditi pravo majhno
mesto. Hiše so dobili njegovi
najbližji, sredstva pa je dala
dolnjeavstrijska deželna vlada.
Toda povsem slučajno so po-
zabili vračati kredite deželne vla-
de. Škoda, ki so jo pri tem utri-
peli davkoplačevalci, gre v mili-
jone.

Müllnerjeva družina in neka-
teri njegovi prijatelji so zelo
obogateli in o celotni zadevi je
razpravljati tudi parlament, dol-
njeavstrijska deželna skupščina
in vsa javnost. In ko je bila
preiskava že v teku, je Müllner
najel posojilo 80 milijonov š-
lingov pri neki ameriški banč-

ni skupini in je pri tem dal pri-
jateljski banki 5 milijonov š-
lingov »provizije«. Zaradi tega
so Müllnerja odpustili brez od-
povedi. Toda on in vsi njegovi
sokrivci so še vedno na pro-
stem.

Pred kratkim so zaprli 40 di-
rektorjev največjih cestno-grad-
benih podjetij. Le-ti so več let
z visokimi zneski podkupovali
vodilne uradnike v ministrstvu,
da bi dobili naročila za gradnjo
cest po pretiranih cenah. Vodil-
ni uradnik ministrstva, sekcij-
ski načelnik dr. Seidl, si je pu-
stil od tveganja nakazati visoke
zneske na svoj švicarski račun.
Preiskave pa so pokazale, da ni
šlo le za posamezne tvrdke,
marveč za celoten sistem. Ško-
da, ki so jo pri tem imeli davko-
plačevalci, ni pregledna, ker gre
v milijarde. Bivši zvezni kanc-
ler Gorbach in podkancler Bock
sta si pustila zgraditi vile od
obtoženih podjetij. Ko se je to
zvedelo, sta izjavila, da so cene
bile »primerne«. Proces bo vse-
kakor odkril še druge škatle.

Tako je torej s tem visoko
cenjenim »svobodnim gospodar-
stvom« in »podjetniško inia-
tivistnostjo«. Vse to se Avstrijem
upravičeno upira. Vlada je ob-
ljubila, da bo pazila na »čisto-
čo«. Toda če bo hotela doseči
to, bo morala vsemu temu sle-
diti veliko pranje. Verjetno pa
bo to prej kako dokazovanje ne-
dolžnosti. Na žalost sodi vse to
k avstrijski tradiciji.

Johann Müller, Dunaj

PO 22 LETIH PRVIČ NA GROBU

Mrzlega novembrskega jutra
je skupina 11 ljudi krenila proti
Žužemberku, kjer se proti nebu
vije 24 metrov visok spomenik
z nad tisoč imeni padlih za svo-
bodo. Na dolgi poti z Gorenjske
se je spomin vrnil na očeta, mo-
ža in brata, ki se iz partizanov
ni nikdar vrnil, doma pa pustil
ženo s sinovima in hčerko. Oči
potnikov so bile vlažne, ko so na
spomeniku v Žužemberku pre-
brali ime Gregor Družančič. Tiha
žalost se je zagrizla v njihova
srca: daleč od rodne vasi počiva
drugi oče, brat in mož. Najhuje
je bilo njegovi sestri, ki se je
spomnila na ustrelenega očeta
in mater ter sestro; sama je tri
leta preživela v Auschwitzu. Dru-
žina se je vrnila domov v Cerk-
venjak in se razšla s spoštova-
njem v srcu do padlih. ID

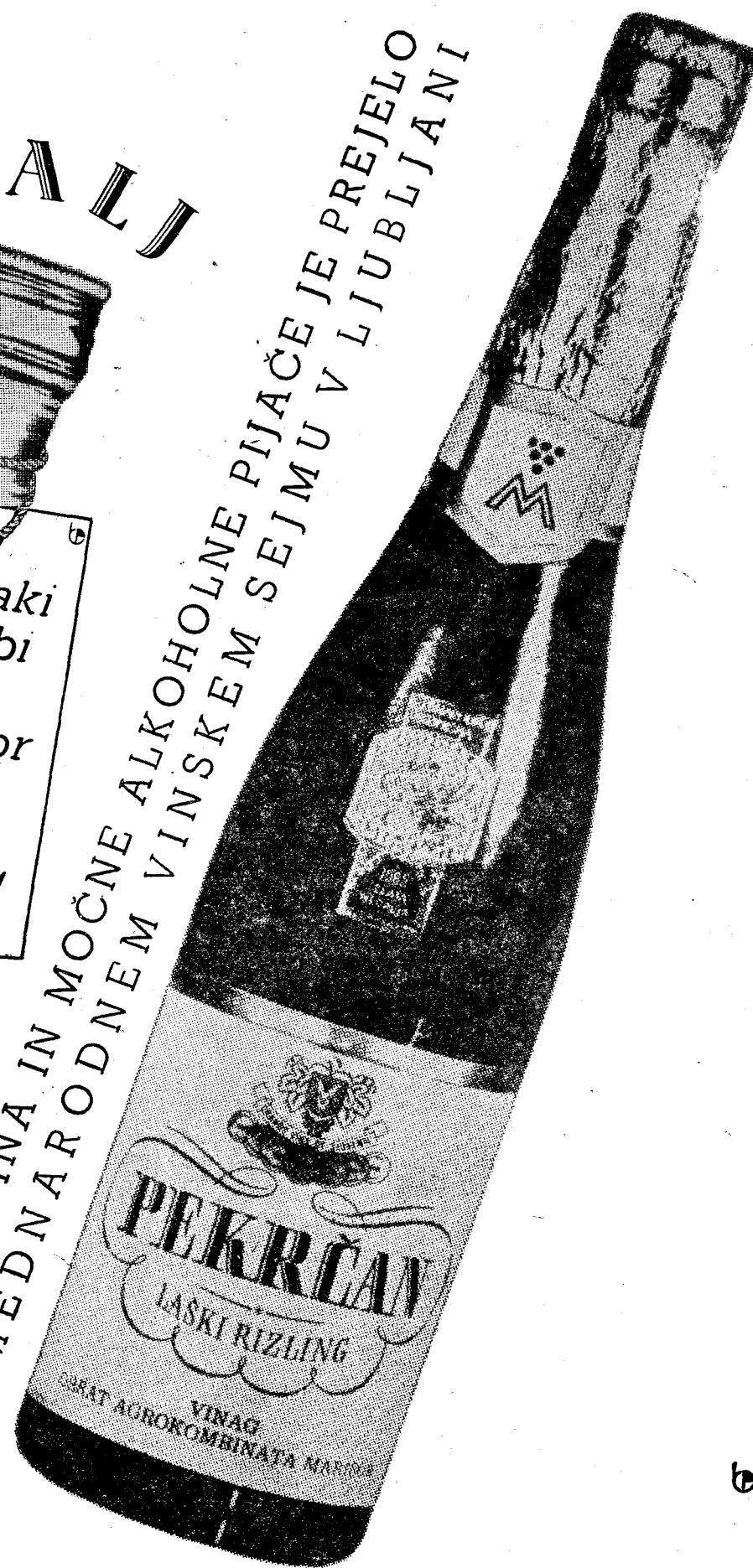
13

ZLATIH MEDALJ

v vsaki
družbi
je
prostor
še
za
enega!

talis

ZA PRIZNANA SORTNA VINA IN MOČNE ALKOHOLNE PIJAČE JE PREJELO
NA LETOŠNJEM MEDNARODNEM VINSKEM SEJMU V LJUBLJANI

talis VINAG

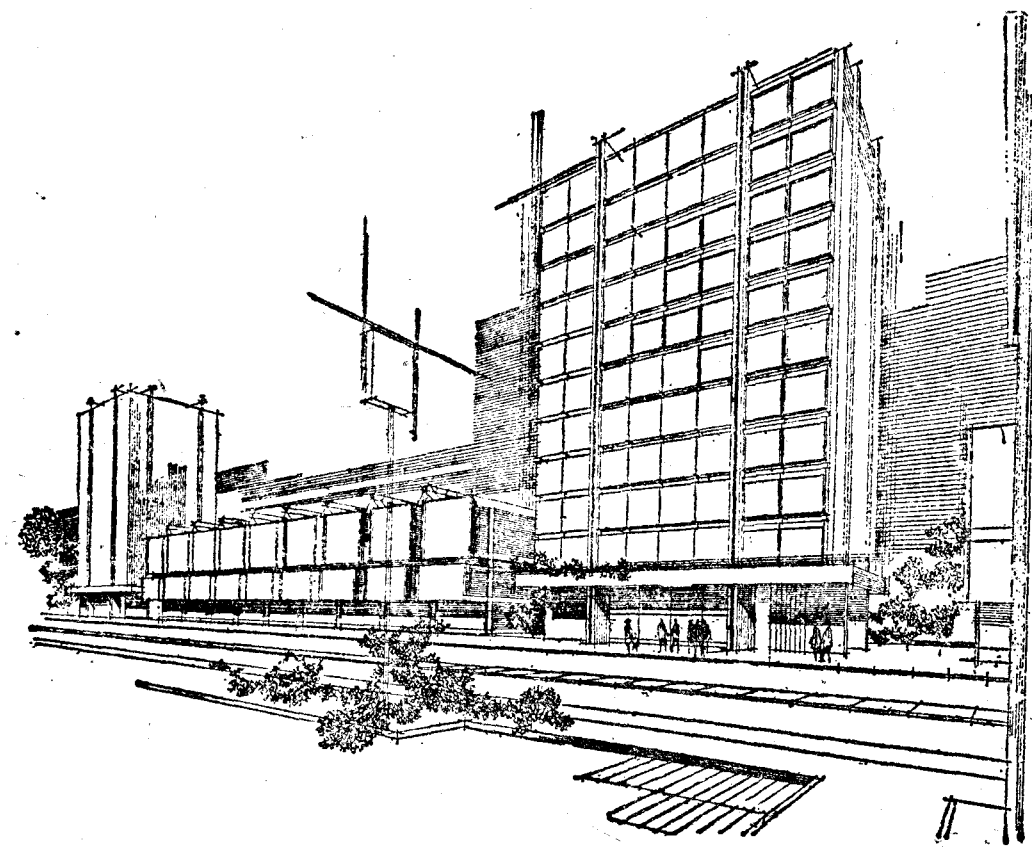
M A R I B O R

SGP Pionir

Novo mesto

s svojimi gradbišči v
**LJUBLJANI,
NOVEM MESTU in
BREŽICAH**

ter z naslednjimi obrati:
mehanokovinskim, avto-
parkom, žago,
mizarstvom,
cementninarškim,
za polaganje podov
in pleskarskim

- Gradimo vse vrste visokih in nizkih gradenj po vsej Sloveniji.
- Ustvarjamo 70 milijonov N-din realizacije na leto, od tega 40.000.000 N-din v blokovi in individualni gradnji.

PO VAŠI ŽELJI:

- Ukvarjamo se z gradnjo individualnih in vrstnih hiš. Za podrobne informacije se obrnite na našo informativno službo v Novem mestu, Kettejev drevored 37, tel. 21-060, in v Ljubljani-Moste, Partizanska cesta 19. Gradimo po lastnih projektih in razpolagamo z lokacijami ali pa jih preskrbimo.
- V letu 1967 pričnemo graditi večje število vrstnih in individualnih hiš v Novem mestu, Ljubljani, Sevnici, Krškem in Brežicah.
- Na vašo posebno željo vam zgradimo hišo:
 - do kletne plošče
 - do tretje faze
 - do pete faze
 - z opremo ali brez opreme
- Dobavimo vam tudi posamezne elemente za stavbo:
 - betonske zidake
 - položeno armaturo
 - mizarske izdelke
 - strešno konstrukcijo

SODOBNO:

- Na svojih gradbiščih in v obratih imamo zaposlenih 1560 delavcev, od tega 22 inženirjev, 60 tehnikov, 51 delovodij in 106 ostalih strokovnjakov.
- Naši stroji in strojne naprave so vredni 11.000.000 N-din.

POCENI:

Cene gradenj so (odvisno od velikosti) naslednje:

- popolna dograditev od 95.000 do 130.000 novih dinarjev
- gradnja do kletne plošče od 20.000 do 25.000 novih dinarjev
- dograditev do III. faze (v surovem stanju) od 40.000 do 55.000 novih dinarjev

Kuhinjo in ostale prostore opremimo po projektu in pa po vaši posebni želji.

IN HITRO:

- Enodružinsko hišo zgradimo do tretje faze v 45 dneh, »na ključ« pa v petih mesecih.
- Skupine vrstnih hiš zgradimo v 6 do 9 mesecih.

TOVARNA GOSPODINJSKE OPREME GORENJE — VELENJE

VSAKI DVE MINUTI NOV ŠTEDILNIK

Kako je razmeroma mlad slovenski delovni team — njegova povprečna starost znaša komaj 25 let — dosegel tako lepe rezultate, da človek kar verjeti ne more, dokler se o tem tudi osebno ne prepriča:

- na en vloženi dinar 12,6 dinarja realizacije...
- premišljen program — osnova za uspeh samoupravljanja...
- razmerje med osebnimi dohodki in skladi 50:50...
- izvoz: leta 1964 v vrednosti 130 tisoč dolarjev, letos v prvih 7 mesecih v vrednosti 1 milijon 100 tisoč dolarjev...

Komaj dve leti je tega, odkar se je preselil kolektiv tovarne gospodinjske opreme Gorenje v nove prostore. Ljudje so zadihali na novo. Iz mračnih prostorov so prišli v prijetno okolje, kjer človek lahko dela in ima pogoje za uresničitev svojih načrtov.

In ti niso niti tako majhni pri samoupravljalcih Gorenja. Pred tremi leti je imelo podjetje 559 zaposlenih, bruto proizvodnja pa je bila 2 milijardi 746 milijonov. Že naslednje leto so zaposlili v podjetju na novo 120 ljudi in povečali bruto proizvodnjo za 900 milijonov. Lani so sprejeli v Gorenju še 52 novih delavcev, bruto proizvodnja 359 milijonov starih dinarjev.

Danes ima podjetje 932 zaposlenih. Letni plan pa predvideva 11 milijard bruto proizvodnje. Že ob koncu prvega polletja je bilo upravljalcem v podjetju jasno, da bodo tudi letos plan presežili, saj so že v mesecu juliju zabeležili za 6,5 milijarde starih dinarjev bruto proizvodnje.

VSA DELOVNA MESTA SO NORMIRANA

Gdkod tolikšni uspehi? Odkod ta delovni elan še nedavno razmeroma skromnega kolektiva...?

»Junija pred dvema letoma smo se vselili v nove prostore,« pripoveduje Lojze Napotnik, sekretar podjetja. »Sodobna orga-

nizacija nam je omogočila nenehno rast produktivnosti. Veliko se trudimo, da bi potekalo delo ob tekočem traku zares brezhibno, če je le mogoče povsem brez spodrsiljav. No, v bistvu gre samo še za fineše. Zelo pomemben je transport potrebnih delov... Nedavno smo na primer začeli uvajati pnevmatične izvijaje. Imeli smo veliko težav, preden so jih začele delavke uporabljati. Še in še smo jih prepričevali, da so klasični izvijaji za naš tempo dela prepočasni, da zahtevajo pnevmatični za isto delo veliko manj truda. No, prišlo je celo do tega, da smo morali delavkam enostavno pobrati stare izvijaje, ker drugače pač ni šlo...«

Danes je pnevmatičnih izvijajev že premalo in delavke sploh ne pomislijo več na orodje, ki so se mu še nedavno tako nerade odpovedale.

Med drugim, vsa delovna mesta so normirana...

Tekoči trakovi enakomerno odlagajo gotove izdelke. V glavnem štedilnike. Približno 35 vsako uro ali 850 dnevno. Ogromna proizvodna hala je v bistvu en sam tekoči trak. Prične se z rezanjem pločevine, potlej so tu hidravlične stiskalnice, čistilnice in že se srečam z delavkami, ki nanašajo na pločevino email. Polizdelki potlej potujejo v peči, od tam pa od rok do rok vse do konca tekočega traku, kjer se zbirajo gotovi

artikli, oblečeni v okusno embalažo.

BREZHIBNA ORGANIZACIJA — POT DO USPEHA

»Če ste opazili, nikjer nimamo skladišč,« me je opozoril Vilko Pleterski, predsednik sindikalne podružnice. »Vsaj tistih klasičnih ne...«

To je samo ena od številnih značilnosti odlične organizacije v Gorenju. Delo teče po predvidenem načrtu, zato se nikjer ne zatika ali celo ustavi. Nikjer se ne kopičijo polizdelki. Od konca tekočega traku je samo še nekaj metrov do velikih vrat, kjer delavci neprestano nalagajo lično pakirane štedilnike in pralne stroje neposredno v vagonce.

Vsak dan odpelje iz Gorenja 12 do 14 vagonov. Skoraj cel vlak...

»Velike serije in dobro kvaliteto nam omogoča specializacija,« pripoveduje Lojze Napotnik. »Danes izdelamo približno 850 štedilnikov dnevno, prihodnje leto jih bomo še enkrat toliko. Zelo se trudimo, da bi bili naši izdelki zares čim boljši. Sproti izboljšujemo posamezne detajle. Email, ki ga izdelujemo sami, je že zelo dober...«

Visoka kvaliteta omogoča kolektiv, da veliko večino svojih proizvodov izvaža. Predvsem v Italijo, Nemčijo, Madžarsko, Poljsko, Ameriko... Letošnji plan je predvideval izvoz v višini 1,5 milijona dolarjev, že v

prvi polovici letošnjega leta pa je kolektiv izvozil za 1 milijon 100 tisoč dolarjev. To je zelo veliko, če pomislimo, da je še pred dvema letoma prodala Tovarna gospodinjske opreme Gorenje na tujem trgu komaj za 130 tisoč dolarjev svojih izdelkov.

Kljub velikemu izvozu pa zadovoljuje kolektiv Gorenja s svojimi izdelki tudi preko 50 % potreb na domačem trgu.

STANDARD RASTE

Vsaka delovna enota posebej skrbi za realizacijo programa. Sleherni v kolektivu odgovarja za svoje delo. Zavestna odgovornost je omogočila, da je v zadnjih 12 mesecih narasla produktivnost za 36,2 %, da obrodi vsak vloženi dinar v proizvodnjo 12,6 dinarja.

»Produktivnost raste kljub temu, da prehajamo na 42-urni delovni teden,« mi pripoveduje v Gorenju. Danes imajo dve prosti soboti v mesecu, v zadnjem tromesečju pa bodo prešli v tovarni gospodinjske opreme Gorenje dokončno na 42-urni delovni teden in tako imeli vsak mesec tri proste sobote.

Vzporedno s produktivnostjo rastejo v Gorenju tudi osebni dohodki: 36.900 dinarjev, lansko leto 47.656, v letošnjem letu pa že več kot 70 tisočakov.

Številke so sicer spodbudne, vendar v Gorenju dobro vedo, da bo treba napraviti še marsikaj v korist standarda.

»Marsikdo še čaka na stanovanje,« pravi Lojze Napotnik.

»No, vsega ne moremo napraviti naenkrat. In naši ljudje to razumejo. Ko smo gradili to tovarno, je sleherni od nas opravil lepo število prostovoljnih delovnih ur in tako še posebej doprinesel k temu, kar imamo danes...«

Lepo urejena menza nudi ljudem v Gorenju za 80 starih dinarjev okusno dobro malico, obilno kosilo pa za 250 S-din. Delavci imajo svoje garderobe in umivalnike. Tudi zdravstvena služba je solidno organizirana.

Ob vsem tem v Gorenju ne pozabljajo na kadre. Trenutno štipendirajo 8 ljudi. Tisti dan, ko sem jih obiskal, pa so odobrili še 15 štipendij v višini od 22 do 30 tisočakov na mesec.

Omembe vredno je tudi to, da odvajajo v podjetju od čistega dohodka kar 50 % v korist skladov.

NATANČNO PLANIRANJE

Kako je uspelo kolektivu v tem kratkem času napraviti tako velik skok v proizvodnji?

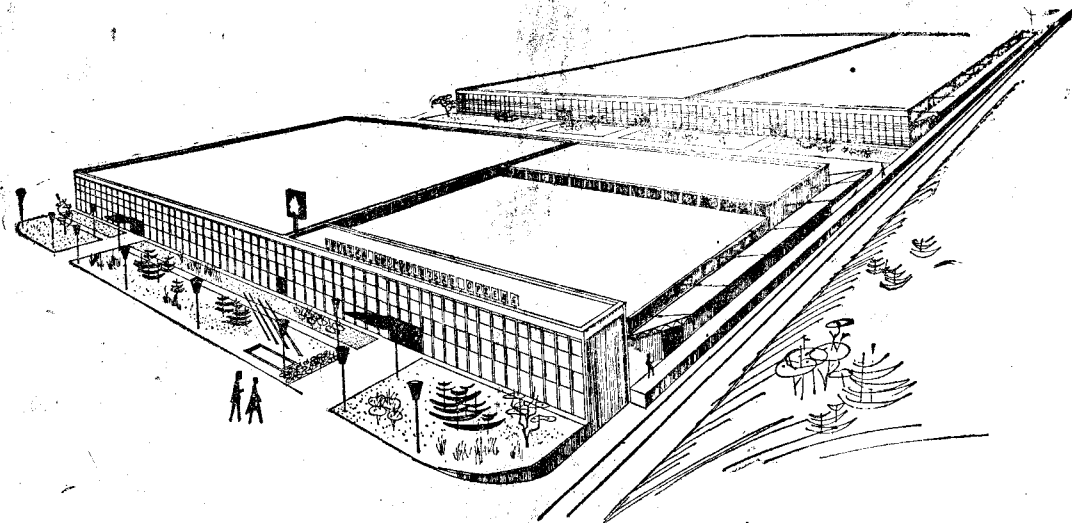
»Strokovne službe v Gorenju podjetja,« nam je povedal Jože Kovač, predsednik ObSS. »Plan je porazdeljen na posamezne dekadne in natančno določa, na kakšen način in za koliko je potrebno povečati proizvodnjo v posameznem obdobju, kakšna mora biti produktivnost in končno: kdo je odgovoren za realizacijo. Ob tem samoupravni organi v Gorenju povsem natančno vedo, kakšen dohodek bo to

prineslo podjetju in kako bodo naraščali osebni dohodki in skladi...«

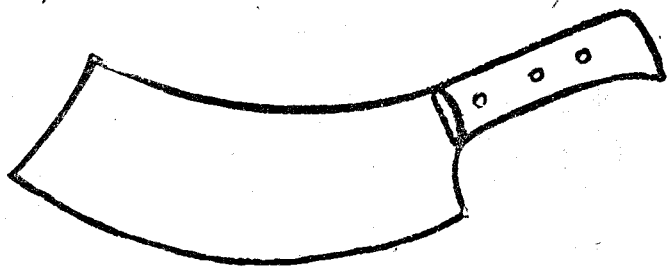
V Gorenju menijo, da je tak način dela edino normalen. Zaupanje v realizacijo postavljenih nalog vodi upravljalce v Gorenju k uspehu in jim pomaga obvladovati številne težave. Malo je bilo v kolektivu takšnih, ki so negodovali nad začetnimi, sorazmerno nizkimi osebnimi dohodki. Večina je videla pred seboj plan in zastavljene naloge. Realizacija načrtov pa je obetala višje osebne dohodke in možnosti za povečanje skladov.

Gospodarjenje in upravljanje sta danes v Gorenju eno. Vsak član kolektiva natančno ve, kaj je njegova naloga pri skupnih naporih za doseganje čimboljših rezultatov, slehernemu je povsem jasno, kdo za kaj odgovarja.

Sedaj se zavzemajo v Gorenju za realizacijo plana v drugem polletju. Zaključili naj bi izgradnjo in tehnološke priprave za povečanje kapacitet. Potlej bodo izdelali v Gorenju 400 tisoč štedilnikov na leto, izvoz planirajo za 4 milijone dolarjev, skupna realizacija pa naj bi vrgla približno 24 milijard starih dinarjev letno. Vse to bo omogočilo, znatno povečanje osebnih dohodkov. V Gorenju računajo, da bodo potlej imeli v povprečju mesečno več kot 100 tisoč dinarjev osebnih dohodkov na zaposlenega.

TOVARNA PLASTIČNIH MAS IN KOVINSKIH IZDELKOV

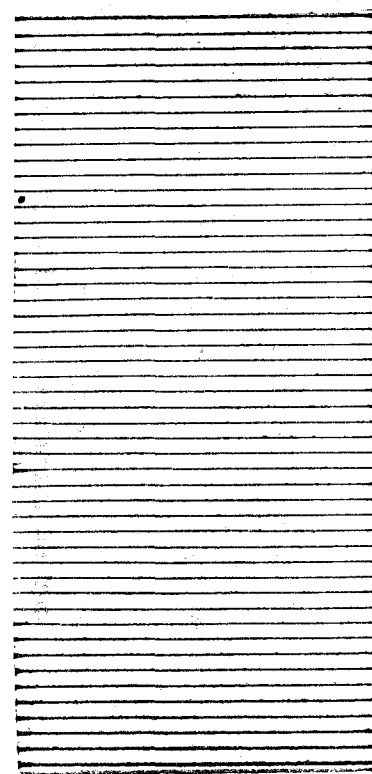
»Jože Kerenčič«

ORMOŽ

Izdelujemo tapete v raznih barvah za vsa vozila znamke FIAT. Pripravljamo tudi tapete za vsa druga vozila

Izdelujemo tudi vse vrste nožev po tradiciji bivše tovarne nožev Maribor

Vsem poslovnim prijateljem in delovnim kolektivom želimo čim več uspehov v nastopajočem 1967. letu

POGOVOR Z DIPLOMANTOM DELAVSKE DOPISNE UNIVERZE PAVLETOM ČEBULJEM

Človek se mora učiti vse življenje

Pred tremi meseci se je pričelo novo šolsko leto. Po šolskih hodnikih odmeva veselje otroški živ-zav, na višjih in visokih šolah študentje že marljivo obiskujejo predavanja in se pripravljajo na izpite. Tudi Dopisna delavska univerza na Parmovi cesti v Ljubljani je pričela novo študijsko leto, le da dijak in študentje niso v tako pogostih, pa zato nič manj tesnih stikih z učnim osebjem kot v ostalih šolah: o njihovem načinu šolanja pove že ime: dopisna šola. Dandanes se na tej šoli uči že mnogo mlajših, čeprav je bila delavska dopisna univerza ustanovljena za udeležence NOB. Pa vendar ne pravimo zaman, da se človek uči za vse življenje. Mnogo borcev se je odpravilo v življenje z diplomo, ki so jo dobili preko Delavske dopisne univerze, prav tako mnogo pa je takih, ki študija kljub dolgoletnemu šolanju še niso končali.

»Povejte nam ime dijaka-borca, ki ste ga šteli med najbolj prizadevne,« smo vprašali v tajništvo Delavske dopisne univerze.

»Obiščite tovariša Pavleta Čebulja. On vam bo povedal, kako je ekonomsko srednjo šolo končal v treh letih!«

Pavleta Čebulja ni bilo težko najti. Stanuje v novem bloku v Majaronovi ulici na robu Savskega naselja v Ljubljani. Obiskali smo ga minulo soboto. Bil je prost in ni mu bilo kdo ve kako prav, da smo ga zmotili. Ves zatopljen je bil v Černetovo »Ekonomija iz novega zornega kota«. Toda nismo hoteli oditi praznih rok: beseda je dala besedo in veselo kramljanje je otlopilo mrko novembrsko dopoldne.

— Veste, nerad pripovedujem o tem, kako sem preživel čas med zadnjo vojno. Glej ga, zopet se baha, bodo rekli ljudje. In za Prekomorje pravijo, da nismo mnogo pokadili sovražniku pod nosom. Pa vseeno, povem vam na kratko, kako je bilo. Novembra 1943, ko sem na Dunaju služboval kot železniški uslužbenec, so me Nemci skupaj z desetimi Slovenci prisilno mobilizirali. Kot pripadnik delavskega bataljona sem kopal rove, gradil zakamufilirane brunarice na deželi ter druge objekte za nemško vojsko. Bil sem v Bordeauxu, Pas de Calaisu, Amiensu, Cherbourgu. Takrat sem spoznal mnogo ljudi, predvsem Čeha in Poljake. Po zavezniški invaziji v Normandiji junija 1944 so me odpeljali v Kairo, kjer sem se prijavil za jugoslovansko vojsko. V domovino sem prišel s 5. prekomorsko 1. januarja 1945, v Split.

— Tiste čase je bilo v Dalmaciji presneto vroče, kajne?

— Na prvi dan leta svobode sem bil dodeljen 1. tankovski brigadi. Bil sem telegrafist in telefonist. S tanki smo udarili iz Sibenika. Prispeli pa smo že

bolj proti koncu bitke, ravno takrat, ko so naši diverzanti pognali v zrak viadukt v Kninu.

— Kako ste prispeli v Slovenijo?

— V tanku Stewart angleške proizvodnje, težkem 14 ton, ki smo jih pripeljali iz Afrike. Ko smo prodirali proti Sloveniji, so nam pred nosom razstrelili most, ki veže Sušak z Reko. Zato smo morali napraviti ovinek mimo Trsta. Po štirih letih sem stopil na domača tla, natančno po štirih letih od maja 1944, ko so me bili iz Maribora službeno premestili na Dunaj.

Tako je partizani tovariš Čebulj iz Ljubljane. Po osvoboditvi je domovina rabila marljivih rok in odprtih glav. Tovariš Pavel se je odločil, da se bo učil. V večerni šoli je maturiral, se vpisal na ekonomsko srednjo šolo in diplomiral. Danes dela kot višji tehnik transportno komercialne službe v mednarodnem blagovnem prometu pri skupnosti jugoslovanskih železnic.

— Kaj menite o možnostih za učenje borcev takoj po vojni?

— Se v večji meri kot danes je bilo prva leta po vojni učenje poleg službe odvisno od delovnega mesta, ki si ga zasedal. Tu so bili razni sestanki, seminarji, politične ure in še mnogo oblik družbenega in političnega dela. Priznati je treba, da tisti, ki ga je družba rabila, ni imel mnogo časa, da bi se izpopolnjeval. In tu se je mnogim borcem zgodila krivica: namesto, da bi se učili, so hodili na sestanke in podobno, drugi pa so pridobili kvalifikacije. Prvih nihče ne vpraša, koliko dragocenih ur življenja so porabili za politično delo, drugih pa ne, če so bili in koliko so bili »zavedni«.

— Zakaj ste se odločili za šolanje na ekonomski šoli? Je bil vmes interes, da bi dobili višje osebne dohodke?

Nikakor ne. Ko sem še takrat, ko sem se učil v večerni osemletki, spoznal, da mi »gre«, sem sklenil, da nadaljujem z učenjem. Želel sem postati sposoben, da bi se mogel z vsakomer pogovarjati, pogovarjati tudi o bolj zapletenih zadevah, ki jih poraja življenje. To pa je moč doseči le s šolanjem. Vpisal sem se v prvi letnik ESS, čeprav na mojem delovnem mestu ni bila potrebna izobrazba, ki sem si jo pridobil.

— Kako ste vskladili učenje in službo?

— Vsa leta šolanja sem hodil v šolo zvečer. Pozabil sem na vsa drobna veselja, ki jih nudi življenje; pozabil sem na kino, gledališče, leposlovne knjige in druge duhovne dobrine. Mnogo noči sem prebedel ob knjigah in — čemur se danes čudim, v redu opravljal službene dolžnosti. Za dopust sem malokrat prosil; nisem hotel, da bi nekoč v prihodnosti poslušal razne očitke...

— Je slučaj, da je danes v toliki meri poudarjena strokovnost na delovnem mestu?

— Ne, to je gospodarska nujnost. Življenje, ki vsak dan prerasča v nove oblike, se ne zadovoljuje samo s človekovo osnovno izobrazbo. Vedno bolj je čutiti, da odpadajo privilegiji za razne kategorije prebivalstva. Pred leti je bila ustanovljena Delavska dopisna univerza, da bi pomagala k izobrazbi tistim, ki so zamudili šolanje

zaradi vojne. Tudi borcem je družba nudila doslej že mnogo možnosti, da nadoknadijo zamujeno.

— Se boste še naprej šolali?

— Samega sebe ne razumem, zakaj se nisem že letos jeseni vpisal na ekonomsko fakulteto. Prihodnje leto to zagotovo storim. Koristila mi bo fakultetna izobrazba. Če hočem delati izpit inšpektorja na železnici, moram imeti diplomu ekonomske fakultete. Pred enim le-

tom je za isti izpit zadoščala izobrazba osemletke, danes že zahtevajo fakulteto. Poleg službenega tudi moje zasebno življenje, če tako lahko imenujem razmišljanja o družbenih dogajanjih, terjajo globlja poznavanja ekonomike.

— Kaj pravite svojim kolegom, ki še niso končali šolanja?

— Naj čim prej končajo. Čim starejši si, težje se prilagaja spremembam ali odmikom od vtečenega, enakomernega

življenja. Čas, ki ga nekdo prebije pod naslovom študija, je zamujen, če v redu ne študira.

Poslovili smo se od tovariša Čebulja in mu zaželeli mnogo uspehov. 47 let ima in če bo šlo po sreči, bo okrog petega križa spravlil v žep diplomo ekonomske fakultete. Človek se mora učiti vse življenje, so pravili že naši dedje in pradedje. Utrip 20. stoletja, hitri tempo izgradnje zdravih socialističnih odnosov ta moto še bolj potrjuje. —žč—

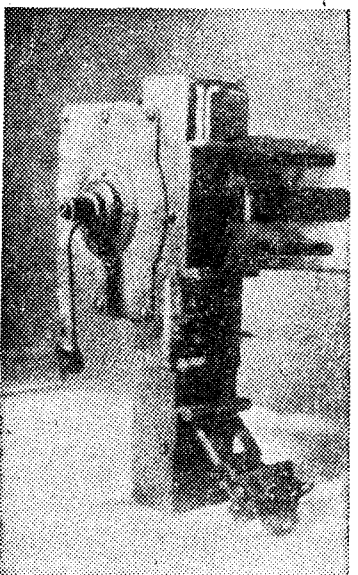
PRED OTVORITVIJO SPOMINSKEGA MUZEJA V DRAVOGRADU

Kje je mučilno orodje gestapovcev?

Muzej ljudske revolucije v Slovenji Gradcu že vrsto let zbira gradivo o nacističnem nasilju gestapa v Dravogradu. V pričetku je imela nemška tajna policija izpostavo za Meziško dolino na Prevaljah. Po 29. decembru 1943, ko so člani koroške VOS uničili skupino nacistov, med njimi vodilna uradnika gestapa Prevalje, se je skupina januarja 1944 preselila v Dravograd. Na levem bregu Drave se je počutila povsem varna pred nenadnimi napadi tedanjih koroških oziroma še bližnjih pohorskih partizanskih enot.

Bodoča spominska razstava z ječami v Dravogradu ima mnogo zagovornikov tako med domačini kot tudi med prebivalci meziške doline, ki so okušali grozote nacističnega divjanja prav v teh ječah. Ze en sam pogled v nekdanje zapore vzbuja grozo: vlaga, beton, jeklena rešeta na oknih, tema, preprih ter stotine napisov žrtev na razpadajočih stenah. Med vojno se je ta nacistični urad imenoval »Geheime Staatspolizei, Aussendienststelle Unterdrauburg«, dandanes pa spominja popotnike na preteklost večja spominska plošča na pročelju zgradbe: »Gestapovska mučilnica 1944—1945 — Tu kraj je strašnih muk, naj pomni vnuk, kaj je svoboda cena!«

Ze leta 1951 je nameraval republiški zavod za spomeniško varstvo urediti v Dravogradu

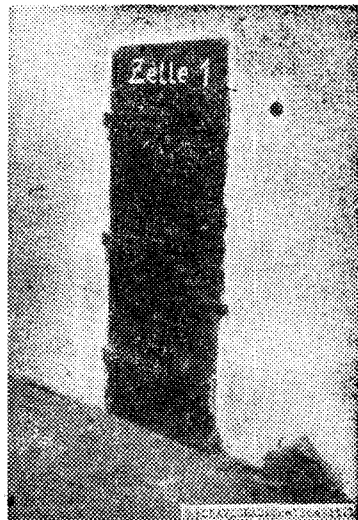

Priprava, ki so jo rabili gestapovci, da bi izsilili od priprtih domačinov priznanje. Žrtev je morala vtakniti roko v odprti ino in ko zavrti ročico kolesa, so debele igle luknjale in lomile členke prstov.

Ječe in spominski muzej. Letos je skupščina občine Dravograd pripravila potrebna denarna sredstva za izsušitev ječ, pa tudi potrebne kredite za arhitektonsko in restavratorska dela ter za pripravo stalne spominske razstave v pritličju te zgradbe. Gradbeni dela bodo kmalu končana, scenarij za razstavo pa bo močno okrnjen, ker ni mogoče izslediti mučilnega orodja niti dobiti listin o zasliševanju zaprtih ljudi v Dravogradu.

V Dravogradu in okolici je mnogo dokazov o nacističnem divjanju. Številni okostnjaki

umorjenih okoli občinske hiše, gomile nad ustreljenimi talci v Črnečah, na Viču ter pri Sv. Neži požgane hiše na Kozjem vrhu tja do Rakitnika, pa most

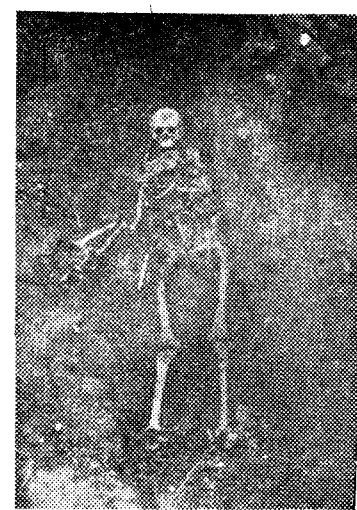

Vhod v zapor št. 1 v Dravogradu

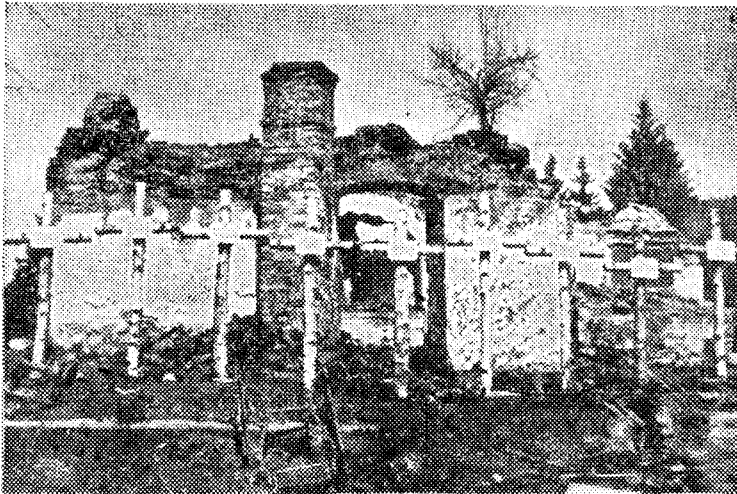
preko Drave, s katerega so metali v deročo reko na pol pobite žrtve. Nekateri nacisti so v pijanosti govorili, da jih ima gestapovec Bedrich samo v Dravogradu tisoč na vesti. Od ujetih partizanov in aktivistov so zahtevali podatke o celotnem gibanju na tem območju. Ker so naši ljudje trdovratno molčali, so se Nemci posluževali raznih pripomočkov. Nekateri tovariši so zapirali v nizko celico smrti, druge natezali ali metali v vročo vodo, tretje so kot živino pobijali v pralnici ali pa jih dajali psom, ki so jih trgal. Kot je Sv. Urh najstrašnejši pričevalec naše revolucije, je bivša gestapovska baza v Dravogradu najbolj nečloveška baza nacistične tajne policije na Slovenskem.

Kje je mučilno orodje gestapa iz Dravograda, ne vemo. V poročilu prvega raziskovalca

gestapovske baze, naslovljenega na Znanstveni inštitut, je zapisana pripomba, da je odkril mučilni stroj za lomljenje kosti, ki tehta 20 kg. Po drugi izjavi je prevzel tudi človeško lobanjo, iz katere so morale zapornice piti slano vodo. Nekateri trdijo, da so gradivo odpeljali v Pariz, drugi pa pravijo, da je v Ljubljani, kjer to zanikajo. OZNA je po vojni pripravila za lomljenje prstov fotografirala in sliko smo pred nedavnim našli v Meziči. Vprašujemo se, ali tega mučilnega orodja res ni v Ljubljani, kjer so po vojni najbolj verjetno oddali takšne predmete in če se ni zatem izgubila evidenca in opis teh predmetov. Nastaja pa še drugo vprašanje: je Muzej v Slovenji Gradcu edini odgovoren, da po 15-letnem prizadevanju in izgubi dragocene časa nismo mogli in še ne moremo brez vpogleda v »zaprite« arhive in brez muzealij pripraviti zgovornega pričevanja o nacističnih strahotah v Dravogradu? Bogdan Zolnir

Okostje partizana Odra Ferdinanda iz Raven na Koroškem. Gestapovci so ga kot mnoge umorili in pokopali na vrtu za ječami.

Nacisti so 28. novembra 1944 pobili vse Rakitnikove — babico, dedka, očeta, mater in otroke — ker je domači sin odšel k partizanom. Enajst križev za enajst ljudi in še požgana domačija.

PIPZ poje za mladino

Letos praznujemo 25. obletnico vstaje jugoslovanskih narodov. Mnogo družbeno-političnih organizacij je zaprosilo Partizanski invalidski pevski zbor za izvedbo pevskega programa in zbor se je vedno z veseljem odzval vabilom. Posebno mesto zaslužijo nastopi zbora pred mladino. S Skladom za šolstvo skupščine Ljubljana Center so pevci sklenili pogodbo za sedem koncertov po osnovnih šolah v občini Ljubljana Center. Novembra so sprejeli ponudbo Pionirskega doma v Ljubljani, naj bi nastopili še v drugih ljubljanskih občinah. Nastopili so v občini Ljubljana Šiška, na osnovnih šolah Hinka Smrekarja in Toneta Tomšiča na Poljanah. Dne 19. decembra bo nastopil PIPZ v festivalni dvorani v Ljubljani kar dvakrat: ob 16.30 in 18. uri. 23. decembra se bo predstavil mladini osnovne šole Borisa Kidriča. V prihodnjem letu bo zbor imel še štiri do pet koncertov za mladino, ki jih prireja Pionirski dom v festivalni dvorani.

Z namenom, da bi mladini še bolj približali partizansko pesem, bo zbor izdal svojo kratko zgodovino s fotografijami, natisnjeno na prospektih. Te bodo brezplačno razdeljevali na koncertih.

Kje je letos nastopil Partizanski pevski zbor? Poleg koncertov za mladino je priredil koncerte ob občinskih praznikih v Kamniku, Kopru, Brežicah, Laškem, Krškem, Ravnah na

Koroškem, Kočevju in Grosuplju. Sodeloval je tudi v Titovem Užicu v oddaji »Pesem v koloni« ter v Železnikih na Gorenjskem v »Odmevih pod Ratitovcem«. Zbor pa se pripravlja na turnejo po Bolgariji, ki bo prihodnjega maja; jeseni bodo pevci krenili na desetdnevno turnejo na Nizozemsko. Brž ko bo denar, bodo izdali zbirko pesmi na gramofonskih ploščah. AZ

Kombinat

»MLINOTEST« AJDOVŠČINA

proizvaja v lastnih modernih mlinih vse vrste belih in krušnih mok, kvalitetne koruzne izdelke in ajdovo moko.

Izdelki so po želji kupca pakirani v zavitkih od 0,50 kg dalje. Potrošniki — zahtevajte proizvode kombinata »Mlinotest«.

Spoštovani bralci!

V prvih dneh decembra bodo poverjeniki revije KURIRČEK na šolah prejeli na ogled letošnjo knjižno zbirko.

To je najcenejša knjižna zbirka pri nas. Omogočite vašim otrokom, da jo naroče pri poverjeniku KURIRČKA na šoli.

Knjižna zbirka ima tri knjige:

1. L. Adamič: LJUDJE V VIHARJU
2. F. Bevk: GREGEC PETELINČEK
3. M. Petrovič: DEČKI S TROOGELNEGA TRGA

Cena za zbirko je devet novih dinarjev, otroci pa lahko naroče tudi posamezne knjižice po naslednji ceni:

1. Ljudje v viharju	2,50 N-din
3. Gregec Petelinček	3,00 N-din
4. Dečki s troogelnega trga	5,00 N-din

Zbirko lahko naročite tudi na Upravi revije Kurirček, Ljubljana, Beethovnova 10/11.

PRIPOROČA CENJENIM POTROŠNIKOM SVOJE KAKOVOSTNE KONFEKCIJSKE IZDELKE:

- NEDRČKE, STEZNIKE, ŽENSKO OBLEKE,
- PODKRILCA IN OTROŠKE HLAČKE IZ
- UVOŽENEGA ŽAMETA, VELVETONA IN
- HELANCE

SLADKOGORSKA TOVARNA KARTONA IN PAPIRJA — Sladki vrh

pošta Sentilj v Slovenskih goricah

PROIZVAJA

- KLOBUČNE NEBELJENE IN BELJENE PAPIRJE, OVOJNE
- PAPIRJE, PAPIRJE ZA TEKSTILNE CEVKE, STREŠNI IN
- IZOLACIJSKI KARTON

MILE PAVLIN:

SOŠOLCI

»Kaj morem jaz za to? Prišel je čas, ko tudi mene ne ubogajo več. Postal sem previden, lahko me zatožijo škofu in premestijo. Potem pride sem kdo drug, ki jih bo še hujškal. Včasih se zgrozim, ko pomislim, kaj se dogaja okoli mene. Take morije skoraj ne pomni naša zgodovina. Turški napadi so bili v primerjavi s sedanjim klanjem le blede senca. Nihče ne more več ugotoviti, kdo je začel in kdo se brani, oboji ste neusmiljeni. Vaši me ne bi poslušali, če bi jih prosil usmiljenja za koga zmed domobrancev ali civilistov, če ga primete. Pri domobranci sem nekajkrat sicer že uspel, ko sem jih prosil za ujetje partizane ali terence. Vsaj tu jih niso ubili. Kaj se je z njimi zgodilo po poti, ne vem. Prav tako ne vem, če bodo preživeli nemška taborišča, čeprav v to upam. Vidiš, taka je moja človeška vloga. Pridigam, naj se ljudje ne sovražijo med seboj. Ker pri nas ni partizanskih ljudi, velja to za domobranci. Nekateri so mi že grozili zaradi tega...«

»Si bil v Ljubljani?« ga je vprašal Savo, da bi ga prekinil v brezplodnem govorjenju, in da bi obrnil pogovor spet v željeno smer.

»Nisem.«

»Zakaj?«

»Premišljeval sem o vsem skupaj in ugotovil, da je najbolje, če ostanem kar tukaj. Škof bo že vedel, zakaj me ni. Če grem, bi lahko kdo kaj sumil. Hostije pečem sam, vina še zlepa ne bo zmanjkalo. Drugače ga bom dobil tod blizu kje. Z oljem smo se tudi že založili, saj smo slutili, da bo vojna dolga...«

»Jaz sem te pa mislil vprašati, če si zvedel kaj o mojih doma?«

»Nič, prav nič.«

»Če bi si kaj premislil, me poklič. Pošlji kakšno žensko s pismom do naših, pa pridem. Veš, zdaj sem v taki službi, ko ti lahko priskrbim potno dovoljenje v pol ure. Ne samo v Ljubljano, tudi v Rim ali Berlin, če hočeš in če ga bodo oni tam prek priznali. Vprašal sem že glede tega, preden sem šel k tebi. Povedal sem jim, kdo si in jamčil zate, da si pošten človek in duhovnik, ki se ne vrti v politiko...«

»Se nič ne bojiš? Kaj pa, če sem kaj drugega?«

Savo se je presenečen ozrl. Kaplan Stanislav se je pikro smejal.

»Če si kaj drugega? Kaj pa naj bi bil? Menda niso več v Ljubljani tako nerodni in nespametni, da bi pošiljali že tako preveč razpite kaplane v ogenj po kostanj. Končno, kaj pa moreš v Ljubljani povedati? Da smo tukaj okoli partizani, kar sami vedo. Tudi kako smo oboroženi in koliko nas je približno, saj to sami čutijo, kadar se udarimo. Lahko jim še poveš, da si me videl pri partizanih, toda o tem, kje sem, so že pred dvema letoma pisali časopisi.«

»Premislil bom in ti pisal,« je spet počasi rekel kaplan.

»Malo preveč se nas bojuje,« je nadaljeval Savo. »Zaradi tega, ker je duhovnik, še nisimo nikomur skrivili lasu na glavi. Lahko bi se dobro razumeli, če bi bili drugačni. Kolikokrat smo vam že ponujali spravo, pa ste jo odbili. Govoril sem z našimi najvišjimi in vsi vedo, da je med vami duhovniki tudi precej poštenih. Posebno na Primorskem. Nemci so z Gorenjske in Štajerske izselili vse duhovnike, tukaj pa so mnogi vaši sejali z veliko verno seme bratomorne vojne...«

»Prav imaš. Toda jaz sem samo kaplan. Spoštovati moram cerkvene zakone in predpise, to se pravi, ne nagibati se na nobeno stran. Sam veš, kaj se je zgodilo s tistimi duhovniki, ki so se vam pridružili. Izobčili so jih. Škof je res malo pristranski, če sem odkrit. Nikogar, ki je bil pri vaših stražah, ni izobčil, čeprav so se nekateri močno pregrešili zoper človečnost. Že tako me imajo precej v zobe. Pomisli, celo to so zvedeli, da ste imeli štab v župnišču in da smo jaz, ti in komandant skupaj pili. Ne vem, kdo jim je povedal, najbrž imajo pri vas svoje vohune ali pa so koga ujeli in jim je povedal, da si je rešil življenje...«

»Vedo tudi za moje ime?«

»Ne vem, samo to so mi vrgli naprej, da sem se menda pobratil s komisarjem in komandantom. Tako je, če imajo zidovi ušesa in če te vsa vas nadzoruje.«

»So ti to očitali domobranci ali domačini? Morda kakšna napol blazna tercialka?«

»Domobranci. Že prej sem ti povedal, kako naglo se včasih pri nas menja oblast. Včasih se niti stoli še ne ohladijo za enimi, ko so že drugi v vasi. Tako so zadnjič enkrat prileteli v vas domobranci in ostali tri dni. Tičal sem v svoji sobi, saj si menda lahko misliš, da me prav nič ne veselijo hoditi okoli, ko jo lahko skupiš s te ali druge strani, ko sta prišla dva k meni. Enega sem poznal, hodila sva skupaj dve leti v sene, niče, prej pa v gimnazijo. Tudi ti ga boš menda poznal. To je tisti Alfred Pečnik. Pri domobranci je nekakšna šarža, kot sem razumel, čeprav se v oznake teh ne spoznam. Ne spominjam se več, ali je imel eno ali dve zvezdici na ramenih.

Seveda sem ga lepo sprejel in pogostil. Očital mi je, kar sem ti že povedal, jaz pa sem mu odgovoril, da pač vsakogar sprejemam, če pride. Vaš štab, sem rekel, se je vselil, ker se z župnikom nisva upala vaše prošnje odkloniti. Še dobro, da ni spraveval župnika, ker bi me potem ujel na laži. No, in potem mi je vrgel naprej še popivanje s komisarjem in komandantom. Grozil mi je, da bo o tem sporočil škofiji. Kaj sem hotel, povedal sem mu, da sem bil ves trd od groze, misleč da ste me prišli aretirati, pa ste prišli prosit, da bi se vselili k nam. Oni pa je gnil svojo: če sem bil trd od groze in srečen, da me ne bodo vzeli, zakaj je bilo treba potem piti s komisarjem in komandantom. Tedaj sem povedal, da si bil ti ta komisar. Ne zameri, saj vem, kako so časopisi pisali o tebi, torej domobranci že vedo, da si partizan.

Rekel sem jima, da pač tukaj moramo biti z obojimi prijazni, s partizani in domobranci. Tudi to sem jim omenil: morda pa mi bodo čez nekaj ur partizani očitali, da sta bila vidva pri meni in me takole pestili kot me zdaj vidva.

(NADALJEVANJE)

Razgovor s preživelim internirancem
Mauthausna MATEJEM UTOVIČEM

V Mariboru sta ugledna gošta in politična interniranca iz Belgije Hans van Riet in njegova žena Luise obiskala Mateja Utoviča in Bruna Gerloviča. Z njima je Hans van Riet preživel koncentracijsko taborišče Mauthausen, njegova žena pa koncentracijsko taborišče Rawensbrück. To je bil tudi razlog, da sem Mateja Utoviča naprosil za razgovor.

MATEJ UTOVIČ je o tem ganljivem srečanju pripovedoval:

»Hans van Riet sem spoznal v začetku avgusta 1942. Takrat smo jugoslovanski interniranci v Mauthausnu gradili »Russenslager«. Od leta 1942 do spomladi 1943 so z nami delali tudi belgijski in holandski interniranci. Židje. Te so Nemci kasneje vse pobili. Med njimi ni bilo nobene razlike. Na zahtevo taboriščnega vodjo Bachemayerja je bila v taborišču ustanovljena »Lagerkapela« t.j. godba, katere član je postal tudi Hans van Riet, ker je bil dober godbenik. To ga je tudi rešilo sigurne smrti. Godba je morala vsakikrat, kadar so obešali interniranca zaradi pobege, igrati melodijo: »Kom zurück!« Takega interniranca so morali seveda obešati njegovi tovariši.«

Matej Utovič se med drugim spominja, kako je bilo v taborišču Mauthausnu organizirano politično delo. Spočetka sicer spontano, pozneje pa že sistematično. Jugoslovani so bili v taborišču znani po visoki politični moralni in solidarnosti, med njimi ni bilo nobenega kriminalca, zaradi tega so imeli na ostale internirance velik vpliv in so pri njih uživali zavidanja vreden ugled. V taborišču Mauthausen je delovala tudi organizacija medsebojne pomoči, ki je marsikomu rešila življenje, med drugim tudi pisatelju Prežihovemu Vorancu. Z njegovim prihodom v taborišče se je medsebojno sodelovanje s francoskimi političnimi zaporniki zelo razširilo. Prežihov Voranc, ki je bil takrat v Parizu sekretar rdeče pomoči in ki je zelo dobro govoril francosko, je tamkaj poznal veliko francoskih komunistov in so bili nekateri od teh tudi v taborišču Mauthausen.

Tega, kako so v taborišču Mauthausen dočakali konec

vojne, se Matej Utovič spominja:

»Na dan osvoboditve 5. maja 1945 so jugoslovanski politični interniranci složno zgrabili za orožje in pomagali pri utrjevanju reda v Mauthausnu ter pri ohranitvi svobode. Razen tega so naslednji dan sodelovali v borbi proti SS enotam na Donavskem mostu in v neposredni okolici Mauthausna, ko so Nemci hoteli ponovno zavzeti taborišče, da bi tako usmrtili vse internirance.«

V tej zvezi je Matej Utovič še povedal:

»V Mauthausnu je po uradnih podatkih izgubilo življenje 127.767 političnih zapornikov, med njimi 12.890 Ju-

goslovancev. Vendar velja opozoriti, da Nemci v začetku niso vodili o žrtvah nobene evidence, zato so ti uradni podatki le približni, dejansko pa je število žrtev mnogo višje. Taborišče Mauthausen sicer ni bila največja fašistična tovarna smrti kot n.p.r. Auschwitz ali Majdanek, itd. saj je v teh taboriščih izgubilo življenje več oseb kot v Mauthausnu, pač pa je bilo to taborišče znano kot taborišče največjih trpičev in zverinskega terorja podivjanih ljudi in po suženjskem delu v kamnolomu Wienergrub, kjer so morali interniranci prehoditi s težkim tovorom dnevno po 187 strmih stopnic. Veliko ujetnikov je bilo pobitih že na poti od železniške postaje do samega taborišča. Precej ljudi je bilo pokončanih v bunkerju s krematorijem, obešenih, zastrupljenih v plinski celici. Na bloku 20 je vsak dan pomrlo 25 do 30 od-

stotkov ljudi. Po barakah so ubijali blokovski starešine, na delu pa kapoji in ostali kriminalci. Tiste internirance, ki so bili slabi in od dela izčrpani, so poslali v okrevanje v »Erholungslager«, kar je pomenilo usmrtevec. Dnevno po dvakrat so s posebnim vozilom prevažali 45 do 60 internirancev v Hartheim, kjer sta bili dve plinski celici in dva krematorija, ki sta gorela dan in noč...«

Politični interniranci so bili poslani v Mauthausen z opazko »povratek nezaželen«. Nemci so na surov način v Mauthausnu likvidirali ujetje rdečearmejce, jugoslovanske partizane, Kitajce, črnce, Žide in vse ostale antifašiste, ki so jih semkaj poslali iz vseh krajev Evrope. Tako je bilo v Mauthausnu internirancev 17 narodnosti. Čeprav znaša danes vstopnina v Mauthausen 3 šilinge, obišče ta kraj vsako leto veliko ljudi. S tako pridobljenim denarjem, vzdržujejo to taborišče kot muzej.«

Na koncu je Matej Utovič še dodal:

»Hans van Riet, zaposlen kot uradnik belgijske paroplovne družbe, je ugleden politični delavec; je član mednarodnega komiteja nekdanjih internirancev v taborišču Mauthausen, član nacionalne organizacije nekdanjih belgijskih internirancev v hitlerjevskih koncentracijskih taboriščih. Doslej je obiskal internirance iz Mauthausna v Budimpešti, Bratislavi, Pragi in na Dunaju. Lani se je udeležil kot predstavnik svoje organizacije kongresa političnih zapornikov iz Evrope. Zdalj pa sodeluje v pripravah na kongres političnih internirancev Mauthausna, ki bo predvidoma v Belgiji 1968. leta. S svojo ženo Luiso, ki je prav tako marljiva politična delavka, se je Hans van Riet seznanil, ko so interniranke taborišča Rawensbrück selili v Mauthausen pred bližajočo se rusko fronto.«

Ob obujanju spominov na težke dni iz koncentracijskega taborišča Mauthausna je tekle beseda tudi o morebitni možnosti, da bi po dve do tri družine od 17 narodnosti, katerih rojaki so bili v Mauthausnu, preživele na svoje stroške letni dopust v naši domovini.

DRAGO MIKLAVEC

Okrogle
in oglate

Obveščnost v ZDA. Ameriški demokratični senator Wayne Morse je nedavno zatrdil: »Ameriško ljudstvo ne le da ne ve, kaj počnejo v njegovem imenu in v ime njegovih prihodnjih pokolenj, marveč ne vesta tega ne senat ne kongres...«

»Zelim se oženiti z dekletom ali vdovo, ki je težka več ko 100 kg. Leta starosti niso važna, prav tako ne nacionalna pripadnost, se je glasil mail oglas v nekem videmskem dnevniku (Udine, Italija).

Moderna žena... Severnoameriški pisatelj Erskine Caldwell je bral časnik. Žena ga je vprašala: »Ali je v časniku kaj o najnovejših modelih ženskih oblek?« »Hm, nekaj je že, menim pa, da te to ne bo zanimalo,« ji je odgovoril. »Zakaj ne?« se je začudila žena. »Zate ni dovolj novo,« ji je pojasnil Caldwell, »berem namreč včerajšnji časnik...«

Znamenje božje naklonjenosti... Predsednik ameriškega senatnega odbora za zunanje zadeve Fulbright je dejal o skušnjavah, ki napadajo ameriško politiko: »Veliki narodi se posebno radi vdajajo prepričanju, da je sila, ki jim je na voljo, znamenje božje naklonjenosti ter so pripravljeni verjeti, da so nepremagljivi...«

Wilsonova časovna stiska... Britanski premier je takole pojasnil svoje stališče do vietnamske vojne: »Politika je kakor šahovska igra: v časovni stiski ne napravš najboljših potez...«

De Gaulle sovjetsko podnebje močno koristi... Ko so novinarji vprašali francoskega predsednika de Gaulle, kako se počuti po tako utrudljivi poti po Sovjetski zvezi, je odgovoril: »Počutim se dvajset let mlajši.«

»Voditi ne pomeni — ukazovati...« pravi v svojih Spominih bivši zahodnonemški kancler Adenauer.

Dve vrsti banditov... Dunajski časnik »Die Presse« je poročal, da je dejal kubanski premier Fidel Castro v nekem govoru: »Kennedy je bil inteligenčen bandit, Johnson pa je samo — bandit.«

Gradovi v zraku. »Nevrotik je človek, ki zida gradove v zraku, psihopat je človek, ki te gradove ruši, psihopat je človek, ki izterjuje za te gradove davke in najemnino.« je pojasnil občinstvu britanski slepi jazzovski pianist George Shering, ki že leta in leta živi v ZDA in pozabava občinstvo na vsakem svojem koncertu s kakšno duhovitostjo.

»Zakaj ne komponiraš opere?« je vprašal Schumann Brahmsa. »Saj nisem nor!« ga je zavrnil Brahms. »Nor? Kaj govoriš?!« se

Jubilej Filipičeve Mance

Devetega decembra bo slavila šestdesetletnico življenja požrtvovalna in priljubljena družbena delavka Manka Filipič iz Radovljice. Z dolgoletnim prizadevanjem udeleževanjem v občinskem odboru ZZB kot predsednica komisije za internirance zasluži ob tem jubileju vso našo pozornost in zahvalo, kajti širok krog njenih nekdanjih sotrpinov in sorcev ne more pozabiti velikih zaslug in žrtev, ki jih je kot napredna slovenska žena doprinesla.

Njena življenjska pot, ki se je začela v mali gorski vasi Priprotno nad Škofjo Loko, je bila vseskozi pot številnih težav in odrekanih, pot borbe in aktivnosti, najtesneje povezana s težko usodo svojega ljudstva.

Že leta 1941, ko se je v škofjeloških hribih netil upor proti okupatorju, se je pridružila gibanju. Njena dva brata in sestra z možem sta odšla med prvimi v borbo, njihov dom pa je postal pravi partizanski dom. Manka je delala v kolodvorski restavraciji v Škofji Loki in tako koristila možnost za zbiranje dragocenih podatkov o okupatorski vojski. Postala je ena od najposobnejših partizanskih obveščevalk, dokler ji niso prišli na sled Nemci. Marca 1942 so jo aretirali in odpeljali v Begunje. Od tu so jo odgnali v

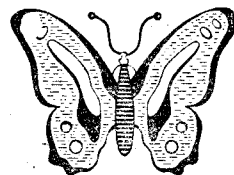
zloglasno taborišče Ravensbrück, kjer je skupaj z materjo in sestro ostala do konca vojne. Oče je doživel enako usodo v Mauthausnu. Tako so nacisti želeli uničiti družino, ki se je od vsega začetka smatrala za uporniško.

Kljub prestanemu trpljenju v taborišču, je takoj po vrnitvi v domovino zopet zastavila vse svoje moči v obnovo in v izpolnjevanje organizacijskih nalog borbebske organizacije. Največ se je posvečala problemom bivših sotrpinov — internirancev in skušala čimbolj lajšati posledice trpljenja. Delavna, vestna in dobrosrčna je Manka ostala vse do današnjega dne. In zato se tudi mi pridružujemo iskrenim

nim željam in čestitkam njenih svojcev, tovarišev in občinskega odbora ZZB Radovljice za njen rojstni dan, prepričani, da bo tudi v prihodnje tako uspešno nadaljevala svoje humano delo.

JR

OBRITNO PODJETJE
»ENOTNOST«
IZOLA

OBRITNO PODJETJE

»ENOTNOST« IZOLA

- šivanje po meri
- ženska in otroška konfekcija
- pralnica
- razna manjša popravila vodovodnih instalacij in v gradbeništvu

Trgovsko podjetje na veliko in malo

NANOS — Pastojna

s svojimi obrati v POSTOJNI, KOPRU, PORTOROŽU, BUJAH in ČABRU

- nudi potrošnikom vsakovrstno izbiro prehranbenega, industrijskega, galanterijskega, tekstilnega in drugega blaga po solidnih cenah

V svoji maloprodaji prodaja industrijsko blago na potrošniški kredit ter za tuja plačilna sredstva z 10 % popustom in menjavo tujih plačilnih sredstev. Cenjenim potrošnikom se še vnaprej priporočamo.

je začudil Schumann. »Opera je loterija,« je pojasnil svoje stališče Brahms. »Komponist napiše nekaj, pevci izvedejo nekaj drugega, občinstvo pa vidi v operi nekaj tretjega.« Brahms je pozabil omeniti še kritike

Thomas Mann in neka operna pevka, ki si je domisljala, da je pisateljica. Ta pevka je poslala velikemu nemškemu pisatelju Mannu svojo fotografijo, se podpisala in poleg podpisa pripisala: »pisateljica«. Thomas Mann ji je nemudoma poslal svojo sliko s posvetilom: »Thomas Mann, sopran,«

●Kavka je neprimerno bolj koristna kot škodljiva ptica. Kavke delajo sicer škodo raznim poljedelskim kulturam, zlasti še koruzi v dobi klitja, to pa je tedaj, ko je njiva v neposredni bližini naselja teh ptic. Samec in samica letita, da bi nakrmila mladiče, na njive, ki niso dlje kot 1.500 m, zaradi česar ne kaže sejati koruze v bližini njihovih naselij, oziroma je potrebno paziti na tako njivo približno 10 dni, dokler se klice ne spremenijo v mlado rastlino. Za vse druge kulture — in tudi za koruzo, ko zraste — so kavke izredno koristne. V dobi gnezdenja uničujejo mnogoštevne škodljive žuželke, ki izpodjedajo rastlinske korenine, npr. koruznega molja, repičarja, krompirjevo zlatico, kobilice in gonjačeve ličinke. Mikavno je gledati jih, kako tekajo za oračem in po brazdi kar sproti pobirajo ličinke škodljivih žuželk. Poljedelci naj torej ne preganjajo kavk!

●Nafarin se imenuje zdravilo proti strjevanju (sesedanju) krvi, ki so ga iznašli sodelavci moskovskega kemično-tehnološkega inštituta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

●V ZSSR so se močno razmnožili volkovi. V Sovjetski zvezi ugonabljajo te nevarne in škodljive zveri na originalen in zanesljiv način: s pomočjo udomačenih volkov, ki so nenavadno ubogljivi in primerni za dresiranje. Udomačeni volkovi so usposobljeni za zanesljivo in lahko sledbo svojih divjih bratov, vsekakor neprimerno bolje kot kakršenkoli policijski pes. Tako so nedavno s pomočjo enega samega udomačenega volka zasledili in pokončili v Kazakstanu kar 300 divjih volkov. Udomačeni volkovi pa ne smejo letati svobodno naokrog, marveč morajo imeti, kadar so na prostem, nagobčnike.

●Zdravnik ali veterinar morata na receptu vpisati dozo (količino) zdravila z arabsko ali rimsko številko, ko pa gre za zdravilo, za znanovalno v farmakopeji (v uradno predpisani lekarniški knjigi o zdravilih) z dvema križema (++) mora količino vpisati tudi z besedami. Omenjena zdravila zelo močno delujejo ter jih lekarne hranijo posebej, ločeno od drugih, pod ključem. Takšna zdravila so npr.: arzen-trioksid, atropin, kokain, sublimat, morfin, strihnin itd.

●TV 15- izhaja vsak teden - izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 - Tisk in klistri - ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirjeva 2 - Ljudski uradniški odbor - Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev - Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par - Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana. Beethovnova 10. prtlj., p. predal 598-XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 - Rokopisov ne vračamo

●Zanimivo

tuta Mendeljejev pod vodstvom docenke Tamare Smirnov. To zdravilo uporabljajo zelo uspešno pri zdravljenju infarkta. Zdravniki so se trudili celih 10 let, da so sintetisko dobili nafarin-antikoagulant (zdravilo zoper strjevanje krvi). Z uporabo tega antikoagulant se je število smrtnih primerov, ki jih povzroča omenjena huda bolezen, zmanjšalo kar za dve tretjini. Sintetizacija zdravila je preprosta ter bo zdravilo prav poceni.

Znanje in spomin • Znanje in spomin • Znanje in spomin

Ljudstvo Razborja še danes rado pripoveduje o slavni zmagi naših borecev na tem območju. Štirindvajsetim partizanom, ki so tamkaj izkpraveli v eni najtežjih bitk Tomšičeve brigade na Štajerskem ter padlim domačinom je združenje borecev že pred leti postavilo grobnico-sarkofag. Vanj so položili posmrtno ostanke padlih junakov. — Kdaj so padli?

Pred dnevi smo zapisali 23. obletnico rojstva nove Jugoslavije. Slovensko delegacijo na drugo zasedanje AVNOJ je vodil revolucionarni borec, organizator in mislec na sliki. Kdo? Na zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju je bil ponovno izvoljen za sekretarja IOOF in SNOS. Slikar Božidar Jakac ga je narisal septembra 1943 v Rogu na bazi 20

Kanadskega majorja (na sliki) je slikar Božidar Jakac naslikal z rjavo kredu na bazi 20 v Rogu šest dni pred zgodovinskim zasedanjem v Jajcu. Portretiranec je bil šef britanske vojaške misije pri Glavnem štabu NOV in POS in iskren prijatelj jugoslovanskih narodov. Tovariš Jakac ga je zadnjič srečal leta 1959 ob niagarskih slapovih

Kdo je makedonski pesnik in borec na sliki? Padel je v NOB. Izdal je ilegalni list Iskra. Pred vojno je objavil knjigo Bele zore, prvo knjigo v makedonskem jeziku v predvojni Jugoslaviji. V krajevnem muzeju v Titovem Velusu hranijo papir, na katerem je revolucionar s svojo krvjo v zaporu napisal pesem osmih stihov z naslovom »Nesmrtina ljubezen«

PODARIL JE ZBIRKO VOJNIH FOTOGRAFIJ

Jugoslovanski izseljenec Vasilije Cvetinović, ki živi v ameriškem mestu Brockton, je podaril Črni gori 5589 fotografij iz druge svetovne vojne (vse fotografije merijo skupaj 398 kvadratnih metrov).

Cvetinović je bil v času druge svetovne vojne šef nekega zavezniškega centra za dokumentacijo, pa je tako zbral številne fotografije, ki so jih zavezniški in fašistični fotoreporterji posneli v nad petdesetih državah, kolikor jih je zajel plamen zadnje vojne.

Svojo zbirko fotografij je Cvetinović imenoval zgodovinski muzej »Svet v vojni« in zgodovinski muzej »Velika vojna 1939—1945«. Med fotografijami so tudi take, ki so jih fašistični fotoreporterji posneli o zverstvih Hitlerjeve in Mussolinijeve soldateske v okupiranih deželah Evrope.

»Herojska Jugoslavija,« piše Cvetinović, »z maršalom Titom na čelu in njegovimi sodelavci, zavzema v tej zbirki svoje upravičeno mesto s

179 fotografijami. Beograd že ima vojni muzej in menim, da se prav tako spodobi, da ima tak muzej tudi Titograd, ki se imenuje po slavnem osvoboditelju Jugoslavije, maršalu Titu. Zato tudi želim pokloniti to vojno zbirko Vašemu spomeniskemu mestu.«

Poleg fotografij, ki jih je poklonil Cvetinović, so — kakor na primer Jajce in Drvar — povezani z narodnoosvobodilnim bojem, tudi fotografije, ki prikazujejo podrobno stiš iz bojev v različnih krajih naše dežele. Mnoge izmed teh fotografij dostiše sploh niso bile objavljene pri nas, mnogih pa verjetno noben naših tovrstnih muzejev sploh še nima.

Se tale zanimivost: na hrbtni strani malodane vsake fotografije, ki prikazuje boje iz naše dežele oziroma se posnetek nanaša na Jugoslavijo, je v angleščini napisano, da je to fotografijo prepovedano prikazati na Zahodu.

K. C.

Objavljamo odlomek iz knjige GOLI MED VOLKOVI, ki jo je nedavno izdala Mladinska knjiga. Pisatelj te knjige Bruno Apitz, ki je sam osem let preživel strahote Buchenwalda, je z močjo umetniškega peresa presreljivo opisal usodo židovskega otroka, ki so ga interniranci iztrgali plinški celici v Auschwitzu in ga marca 1945 v kovčku prethotapili v koncentracijsko taborišče Buchenwald, čeprav jim je grozila smrtna nevarnost, če bi otroka odkrili. Tako je otrok postal v taborišču simbol človečnosti, mednarodnega odbora in boja proti barbarstvu nacizma.

Naglo sta odprla vrata v shrambo in urno vstopila.

Jetniki, ki so bili zaposleni v skladišču oblek, so presenečeni poskočili, eden pa je zaklical:

»Pozor!«

In vsi so, kjer so že ravno bili, zavzeli strumno držo. Höfel, ki je spriču klica na pozor postal v sobi pozoren, se je prestrašil, ko je zagledal lagerfjerja in Reinebotha. Brž je prišel v oblačilno shrambo in javil kot ponavadi:

»Komanda efektne shrambe na delu!«

Reineboth, s palcem za robom bluze, je zahreščal:

»Vsi nastopite v zbor!«

Höfel je na ves glas ponovil ukaz. V glavi mu je rojilo. Se medtem, ko so jetniki prihiti in se v zavesti, da pomeni nadeni pojav obeh esesovcev nevarnost, postavili v običajno dvojno vrsto, je Kluttig vprašal za Zweilinga.

Höfel je javil:

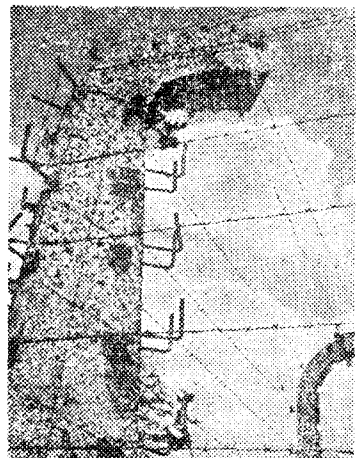
»Hauptšarfirer danes še ni bil tu.«

Zlonosna tišina je ležala v prostoru. Jetniki so stali nepremično in strmeli v Kluttiga in Reinebotha, ki nista spregovorila niti besede. Tistih nekaj dogodkov polnih trenutkov od njegove prihoda je kakor divje ptice prevršalo glave jetnikov. Zdaj je bila tišina kot zaledenela.

Kluttig je namignil Reinebothu. Ta je urno šel v ozadje, na desno v oblačilno kamro. Kluttig je medtem sedel k dolgi mizi in bingljaj z visečo nogo. V zadnji vrsti sta drug poleg drugega stala Pippig in Kropinski. Pippig je skrivoma s pestjo dregnil Kropinskega. V prvi vrsti je stal Rose. Njegov preplašeni obraz se je vidno razločeval od zaprtih izrazov drugih. V Höflu, ki je bil na svojem običajnem mestu na koncu prve vrste, so misli divljale. Srce mu je močno utripalo ob vratu, čezmerno je čutil njegovo vroče bitje. Čudno, nenad-

Bruno Apitz:

Goli med volkovi

ni prihod Kluttiga in Reinebotha je manj spravljal v zvezo z izginulim otrokom kakor z Waltherjem 7.65. Razen njega ni nihče vedel za njegovo skrivališče.

Na lepem mu je prišla na misel stara otroška igra: gori, gori... V mislih je obtipal skrivališče orožja, preračunal možnost, da ga odkrijejo in se spominjal, kako je kot deček vriskal od veselja, če skrivališča kljub skrbnemu iskanju niso mogli najti.

Gori, gori, gori! — Postal je čisto miren, zločesto utripanje je popustilo in razburjenje se je pognalo. Zdaj je celo iz očesnih kotičkov lahko opazoval Kluttiga, ki je s prsti bobnal po svojem kolenu. Kluttigove oči so potuhnjeno preletele negib-

no vrsto jetnikov, vsakega med njimi je premeril, pogledi jetnikov so bili uprti naravnost v prazno. V prostoru je lebdela hromeča napetost, ki je grozila, da